

Naročnina Ljudskega tednika se plačuje: za STO in Italijo pri upravi v Trstu U. sv. Frančiška 20 za cono B pri Centru tiska v Kopru. Za Jugoslavijo pri ADIT v Ljubljani, Tyrševa 34 ali na čekovni račun pri Komunalni banki, N. 6 - 1 - 90603 -7. Cena lista: lir 20, — din 15, — v Jugoslaviji in din 8 v coni B.

Poštnina plačana v gotovini.

LJUDSKI TEDNIK

CENA 20 lir

TRST 3. novembra 1950

LETO 5 - štev. 238

Uredništvo Ljudskega tednika: Trst, Ul. Montecchi 6-II. Telefon štev. 95.823. Rokopise pošiljati na naslov uredništva. Po uporabi se rokopisi, razen na izrecno željo, ne vračajo. Vse ostale dopise administrativnega značaja je treba pošiljati na: Upravo listov Založništva tržaškega tiska v Trstu, Ulica sv. Frančiška štev. 20.

Spedizione in abb. post. II. gruppo



REDAZIONE: LUDSKI TEDNIK, TRST, UL. MONTICCHI 6-II. TELEFON 95.823. ROKOPISE POSILJATI NA NASLOV UREDNIŠTVA. PO UPORABI SE ROKOPISI, RAZEN NA IZRECNO ŽELJO, NE VRAČAJO. VSE OSTALE DOPISE ADMINISTRATIVNEGA ZNAČAJA JE TREBA POSILJATI NA: UPRAVO LISTOV ZALOŽNIŠTVA TRŽAŠKEGA TISKA V TRSTU, ULICA SV. FRANČIŠKA ŠTEV. 20.

(Foto MAGAJNA)

Kronika

Koreja: Pekinški radio je javil, da LR Kitajska ne bo mirno gledala ameriško invazijo na Korejo. Izjavil je, da nameravajo A. američani vdreti na kitajsko ozemlje. Kot vse kaže, ne misli LR Kitajska ostati samo pri besedah in se namerava z vojaško silo vmešati v nesrečno korejsko zadevo. Če se bo to zgodilo, bo imelo za posledico nadaljnje nevarne zapletitve. Govore celo, da sta že dve kitajski diviziji zapleteni v boje na Koreji. Sama fronta teče le kakšno desetino kilometrov ob mandžurski meji. Sovjeti so presenetili vse opazovalce s tem, da so poslali Korejcem svoja najmodernejša letala na reaktivski pogon.

Dulles in Mašik sta se pogovarjala o mirovni pogodbi z Japonci.

Na otoku Portorico je izbruhnil protiameriški upor. Dva pristaša tega gibanja sta hotela vdreti v Belo hišo v Washingtonu. Vendar so enega ubili, drugega pa težko ranili. Ameriško časopisje piše, da sta nameravala napraviti atentat na Trumana.

Adenauer je rekel, da bo odgovor nemške oborožitve v New Yorku na zadnji konferenci še bolj vznemirilo nemško prebivalstvo.

Posiljanje ameriške pomoči Jugoslaviji — zaradi znanih posledic suše, — se bo pričelo še pred 21. novembrom.

Indijska vlada je izjavila, da je razočarana zaradi kitajskega posega na Tibetu. S tem v zvezi je vladi LR Kitajske poslala novo noto. Poročajo, da so kitajske čete osvojile Santu in Sikang. Predvidevati je zaenkrat, da to vpraševanje ne bo prišlo pred mednarodno tribuno. O razgovorih tibetanske delegacije, ki je odletela v Peking na pogajanja, ni nobenih vesti. Vse kaže, da sta v tibetanski vladi dve smeri. Ena zastopa stališče, po katerem bi odprli vrata Tibeta, druga pa zahteva odpor.

Poljska je ratificirala sporazum z vzhodnonemško republiko glede meje na Odr in Nisi.

Švedski kralj Gustav V. je umrl v starosti 92 let. Bil je velik športnik, znani teniški igralec in navdušen lovec. Novi kralj Gustav VI. je star 67 let in je eden izmed najboljših švedskih arheologov. Njegova žena izvira iz angleške kraljevske rodbine.

V ZDA bodo morali odslej dalje zmanjšati porabo aluminija, niklja in bakra za civilne potrebe od 20 do 30 odst.

420.000 britanskih železničarjev je postavilo zahtevo po zvišanju plače za 10 odst.

V Haiderabadu so izbruhili novi nemiri. Proti množici je pričela policija streljati. Mrtvih je bilo 10 oseb, 42 pa ranjenih.

Kanada bo poslala Holandski orožje za eno divizijo.

Novi parlament. so slovesno odprli v Londonu.

Jepiših, glavni tajnik kitajske KP je umrl v starosti 46 let.

Schuman je obiskal Rim.

Na Japonskem odpuščajo komuniste z dela.

Italijanske cigarete bodo izvažali v Avstralijo.

Francoski parlament je sprejel vlaadni predlog o podaljšanju vojaške službe na 18 mesecev.

V Vzhodni Nemčiji so pooblastili tamkajšnje urade, da nadzorujejo pisma agencije Tanjug in jih uničijo. Obenem so prepovedali širjenje Tanjugovih vestí.

Poljski konzul v Londonu je prošil za zatočišče pri angleški vladi. Iz Berlina pa poročajo, da je zbežal na zapadno področje visok uradnik češkoslovaške delegacije.

V avstrijski socialistični stranki je nastala kriza zaradi različnih gledanj na zadnjo stavko.

Pella je obvestil na posebnem sestanku De Gasperi o poteku zasedanja sveta OEEC, ki je v Parizu, kot znano, razpravljala o liberalizaciji izmenjav med deželami ERP.

Finska vlada pripravlja drakonske ukrepe proti dvigovanju cen. ECA je dala na razpolago 350 milijonov dolarjev iz fondov Marshallovega plana za evropsko plačilno zvezo.

Dr. Stane Pavlič je bil imenovan za vodjo jugoslovanske gospodarske delegacije pri vladi v Bonnu.

ZASEDANJE GLAVNE SKUPŠČINE IN POSAMEZNIH ORGANIZMOV OZN

"Tržaške skrbi," Višinskega in odgovor ministra Kardelja

Odločitve glede Lieja, Španije, sovjetskega "načrta za mir," itd.

Glavna skupščina je skupno z vsemi organizmi OZN nadaljevala debato o posameznih vprašanjih in sprejela več odločitev.

Najvažnejša se nam zdi odločitev, ki jo je sprejela Glavna skupščina, potem ko se je Varnostni svet zaradi sovjetske obstrukcije izkazal za neuspešnega. Trygve Lieju so namreč podaljšali mandat za mesto glavnega tajnika OZN za tri leta. ZSSR je sicer grozila, da bo imela ta sklep, ki je bil sprejet s 37 glasovi proti 9 in 11 vzdržanimi, za nelegalnega. Bebler je označil to grožnjo kot nov poskus pritiska. Kot znano je šla sovjetska delegacija tako daleč, da je celo podprla predlog kuomintangovega delegata, po katerem bi imenovali za to mesto filipinskega ministra Romula. Sprejela bi torej predlog, ki ga je stavila delegacija, zaradi katere je SZ zapustila Varnostni svet za 6 mesecev. Pač današnja uradna sovjetska logika in principelnost.

Drugo važno dejstvo se nam zdi, da je v OZN te prevladalo mnenje, da bi ukinili moralne sankcije proti Frankovi Španiji. V debati je bila namreč resolucija, ki ukinja priporočilo držav

članic OZN, da odpokličejo svoje poslane iz Madrida, kakor tudi prepoved specializiranim ustanovam OZN glede sprejema frankistične Španije vanje. Jugoslavija je zaradi svoje dosledne borbe proti fašizmu ostro nastopila proti resoluciji. Zanimivo je tudi, da je proti njej nastopila tudi Anglija. Vendar je bila ob koncu resolucija le sprejeta s 37 glasovi.

Kot tretje pa se nam zdi potrebno omeniti govor Višinskega, s katerim je branil svoj "načrt za mir". Možakar je bil do ZDA precej oster. Govoril je več ur, omenjal "histrično vpliv", "enake kulturne nivoje" ter označil ameriško civilizacijo kot civilizacijo gangsterjev, morilcev in mladoletnih hudodelcev. Sicer je bilo važnejše njegovo zatrjevanje, da so zapadne sile krive, da ni prišlo do mirovne pogodbe z Avstrijo, kar ima za posledico dvig militarizma. Lotil se je tudi tržaškega vprašanja v zvezi z avstrijsko mirovno pogodbo.

Višinskemu je glede tržaškega vprašanja odgovoril jugoslovanski zunanji minister Kardelj, ki je obenem obdelal tudi Višinskega "načrt za mir". Povedal je, da bi ta načrt praktično dal vzpodbudo protidemokraciji in napadalnim metodam, ki se skrivajo za zadimljeno zaveso neiskrenih miro-ljubnih izjav. Poudaril je, da so se začela sovjetske politike v povojnem času bistveno izpremenila. Po Kominformu je ZSSR svojevoljno raztrgala celo vrsto pogodb in gospodarskih sporazumov in vzpostavila popoln gospodarski bojkot proti FLRJ. Ta primer predstavlja najbolj nesramen način gospodarskega napada po drugi svetovni vojni. Dejal je, da smo prisiljeni sklepati, da obstaja osnovna sovjetska metoda v okviru OZN v tem, da razpravlja o vseh vprašanjih miru in mednarodnega sodelovanja s propagandnega stališča.

Glede Višinskega stržaskim skrbim pa je Kardelj povedal, da ne verjame njegovim dobrim namenom. Zahteva sovjetske vlade, da se takoj izvajajo določbe mirovne pogodbe Trsta, so očito predvsem v tesni zvezi s sedanjim politično orientacijo sovjetske vlade do Jugoslavije, zaradi tega je nedvomno — je poudaril Kardelj — da sovjetskih zahtev ni narekovala skrb služanja interesom miru v tem delu sveta.

Ponovil je jugoslovansko željo, da se pogaja z Italijo brez tretjega in vprašal, kakaj sovjetske vlade bolj ne zanima — na primer — izpolnjevanje mirovne pogodbe z Madžarsko. Poudaril je ponovno, da glede Trsta obstajajo možnosti direktnega sporazuma med obema sosednjima državama, medtem ko se v primeru Madžarske sovjetska politika kaže v podpiranju očitne kršitve in v neizvajanju mirovne pogodbe.

Po enem mesecu razpravljanja je bil potem sovjetski "načrt miru" odbit z veliko večino.

Važno odločitev je sprejela komisija OZN za Palestino, ki je predlagala glavni skupščini OZN, naj pozove Arabce in Žide v Palestini, naj takoj prične z neposrednimi pogovori pod okriljem OZN,

da uredi vprašanje beguncev. O istem vprašanju so razpravljali tudi v Varnostnem svetu. Govorili so zastopniki prizadetih vlad.

Glede Koreje je odločila ekonomska in socialna komisija, da bodo imenovali posebnega zastopnika, ki bo vodil izvršitev programa pomoči po navodilih komisije OZN za Korejo in glavne skupščine. Ker so se predstavniki ZSSR in njenih satelitov odstranili med to debato iz dvorane, moremo ugotoviti, da jim ni na tem, da bi tam, kjer sta se spoprijela oba bloka z enako odgovornostjo, zopet nastal mir in da bi se rane vojne opustošenja vsaj delno zacelile.

V posebnem političnem odboru razpravljajo o vprašanju predstavništva držav članic OZN. Debatirali so o angleški resoluciji, ki pravi, da mora predstavljati svoje ljudstvo v OZN samo tista vlada, ki vrši dejansko nadzorstvo in ima oblast skoro nad vsem državnim ozemljem. Jugoslovanski delegat Maks Bače je dejal, da prihaja danes do dejanskih sprememb vlade v raznih državah na razne načine in tako po tudi v bodoče. Pred tem se ne

sme zatiskati oči in se ne smejo postavljati umetne ovire, ki samo ovirajo, ne morejo pa prekiniti razvoja. To načelo je treba takoj praktično uveljaviti in sprejeti LR Kitajsko v OZN. Nato so ustanovili pododbor, ki bo praktično proučil to vprašanje in posebej v kolikor se nanaša na predstavništvo LR Kitajske. V posebni komisiji so za to vprašanje sedaj Argentina, Belgija, Kitajska, Kuba, Danska, Dominikanska republika, Egipt, Francija, Velika Britanija, Indija, ZDA, Turčija, Urugvaj in Venezuela.

Nadalje je svet za skrbništvo odobril sirske in danske resolucije, ki zahteva, naj glavna skupščina naloži državam, ki upravljajo ozemlja pod skrbništvom, naj popolnoma izkoristijo možnosti tehnične pomoči, ki jo nudi OZN.

Benegal Rau je prišel med tem tednom na dan s pametnim predlogom, o katerem bo razpravljano — če bo sprejet na dnevni red — precej zanimivo. Predlagal je namreč ustanovitev "fonda za mir", v katerega bi se stekali vsi krediti, ki jih sedaj namenja države za oborožitev. Porabili bi ga za razvoj zaostalih držav, kar bi samo po sebi odstranilo enega glavnih vzrokov vojne in omogočilo — po besedah Raua — uporabljanje svetovnih virov v konstruktivne namene. Indijska resolucija predlaga, naj države do 1. marca 1951 v posebnih sponencih obrazložijo svoje stališče do atomske energije, razorožitve in pakta petih. O njih bi potem razpravljalo pet velikih.

ATLANTSKI MINISTRI SE NISO MOGLI ZEDINITI

Konferenca obrambnih ministrov držav atlantskega pakta se je končala. Ob koncu je imel Acheson tiskovno konferenco, na kateri je povedal, da so vsaj razumeli važnost sodelovanja nemških enot v evropski vojski. Vendar vse kaže, da Acheson ni bil preveč iskren. Celo zadevo so namreč predali svetu namestnikov ter vojaškemu odboru. Acheson je nadalje izjavil, da je prepričan, da se bodo v kratkem času vse države atlantskega pakta sporazumele glede Nemčije. S tem v zvezi se nam zdi potrebno, da ci-

poveljnika. Vendar pa obenem poročajo, da bo Francija dobila kljub temu obljubljeni ameriški pomoč v vojnem materialu, ki jo je izposloval Petsche na zadnjem obisku.

Oborožitveni načrt ZDA za Evropo je bil te dni objavljen. V koliko je to popoln načrt, je težko trditi, vendar pa ga objavljamo, ker je po svoje zanimiv. "Obrambni načrt" za Zahodno Evropo predvideva enotno armado 50 divizij, močne pomorske oddelke na Atlantiku in Sredozemlju ter močne letalske baze v Angliji in kontinentu. Vrhovni poveljnik teh sil naj bi bil general Eisenhower. Ta načrt naj bi uresničil do konca leta 1953.

ZDA bi dale pet ali 10 divizij, več kot polovico vojnih ladij, vse strategične bombne formacije ter 5 do 10 taktičnih oddelkov lovskih letal. Francija bi morala žrtvovati 20 do 25 divizij, Anglija 5, Belgija, Luksemburg in Holandska od 5 do 10, Italija pa 10.

Anglija bi prispevala manj pomorskih enot kot ZDA vendar bi delila odgovornost pomorskih sil držav tega pakta. Anglija in Francija bi tudi dale na razpolago lov-ska letala za taktične naloge.

ZDA imajo danes dve lovski skupini z letali "thunderjets" na reaktivski pogon. Ena je v Angliji, druga pa v Nemčiji. Te skupine naj bi bile toliko povečane, da bi imela vsaka divizija infanterije na razpolago eno tako skupino, ki jo sestavlja 75 letal.

V Angliji so trenutno tri skupine večletnih B-50 in B-29.

Po nepotrjenih poročilih ZDA zastopajo načelo, da bi znašal nemški prispevek petino celotne moči enotne armade (10 divizij).

Nennijeve skrbi

Pravijo, da je izvršni odbor italijanske Nennijeve socialistične stranke poslal zaupljivim ljudem okrožnico, v kateri se je zanimal, kakšno stališče zavzemajo člani stranke do borbe Jugoslavije in če je torej opaziti kakšne odklone. Vendar pa je vodstvo dobilo samo štiri odgovore na to okrožnico. Iz Trsta in Rima so odgovorili, da pri njih ni odklonov.

Iz Neaplja so napisali, da tam sploh ne poznajo "odklonov", vendar da vedo za odklone v komunistični partiji. Genovska federacija je odgovorila, da je po mnenju cele federacije nepokorna in da se ne strinja s protijudsko linijo vodstva.

Zaradi pomembnega motka drugih federacij so v Nennijevi stranki zelo v skrbeh.



ZASEDBA PJONGJANGA PO JUŽNOKOREJSKIH CETAH. PO KONČANIH VOJASKIH OPERACIJAH SE JE ZGRNILO PREBIVALSTVO NA ULICE

TITOVE IZJAVE

o gospodarski pomoči ZDA Jugoslaviji in o odnosih z obmejnimi kominformističnimi državami

Na III. kongresu AFZ v Zagrebu je imel govor maršal Tito. Na tem mestu prinašamo v izviru njegove besede, ki so veljale zunanjemu svetu. O notranjepolitičnih problemih, ki jih je obravnaval pa pišemo na 6. strani.

Maršal Tito je najprej poudaril, da v zahodnih državah vedo, kaj je bolje, ali razrušana Jugoslavija, tipa stare Jugoslavije, ali močna, pa čeprav socialistična. Boljša je zanje taka Jugoslavija, ki ne ograža nikogar in zares zastavlja vse svoje sile za obvarovanje mira na svetu. Kdor je za mir, lahko vedno računa na našo podporo, nas bo imel ob svoji strani. Tisti pa, ki je za napadalnost, nas bo imel proti sebi in se bomo uprli vsakemu njegovemu poskusu.

Omenil je sušo ter dejal, da je vlada pričela pogajanja z ameriško vlado, da bi dala dolgoročni kredit, ali na drug način ustrezno količino živil. Pri ZDA je vlada našla na ugodno stališče in so sedaj v teku pogajanja, ki bodo omogočila, da bodo dobili živila tisti kraji, ki so bili prizadeti po suši. Ameriška vlada ni pri tem postavila nobenih pogojev. »Jaz mislim in to sem povedal njihovim ljudem, ko so vprašali, kaj mislim o tem, kakšne koristi ima od tega Amerika, — da je za njih korist v tem, ko bo ameriška vlada v praksi z dejanjem pokazala, če zares pomaga drugim narodom, ali pa dela to samo v propagandi, kakor nekatere druge države.

Danes se zahteva, da se besede in dejanja ujemajo. Ameriška vlada nam je dala, moramo pa reči, da smo od nje že prej prejeli pomoč. S tem v zvezi je omenil 430 milij. dol. UNRRA pomoči. Zanj se je vlada zahvalila, obenem pa naglasila, da ima pravico do te pomoči, in da to ni miloščina. Naša reakcija kaže: postavite pogoje! Moti se naša reakcija, nočemo nobenih pogojev, marveč zahtevamo to pomoč zato, ker menimo, da imamo kot član mednarodne skupnosti pravico pričakovati pomoč od tistih, ki vedo, da naši narodi zaslužijo pomoč. »To jim tudi povemo, a mi ne bomo zahtevali in ne moremo zahtevati pomoči tam, kjer vemo, da je ne bomo dobili, ampak tam, kjer jo lahko dobimo. Kdo pa ima pravico očistiti nam, da nimamo moralne pravice zahtevati pomoč, če se nam daje brez pogojev, kdo ima pravico zahtevati, da naše ljudstvo strada, naj umira od gladi ljudstvo, ki je dalo take nadčloveške napore za splošno osvobodilno vojno Združenih narodov in ki po vojni s tako samoodpovedjo in požrtvovanjem gradi svojo boljšo in srečnejšo bodočnost. »Mi se samo v največjih časih obračamo ven, predvsem pa se moramo naslanjati na svoje lastne sile. Maršal Tito je pohvalil jugoslovansko ljudstvo, ki ni nasledilo vojne psihozi, ki jo zunaj širijo. »Ne verjamemo, da bi moglo priti do vojne je dejal maršal ter omenil jugoslovansko propagando iz dežel Kominforma, kjer so pripravljali načrte za napad, pozivali na evstajo zdravil sil, ko so hoteli ustvariti zmešnjavo na znotraj. Vendar so ribarili v kalnem. Ko pri tem niso uspeli, imenujejo sedaj jugoslovane za fašiste. Omenil je izživljanja na jugoslovanskih mejah. Jugoslovanski granicarji imajo veliko potrpljenje, da mirno gledajo vse te provokacije. Zavedajo se, da so to izživljanja in da bi odgovor in naslednje ganje, imela usodne posledice za državo in mir sploh. Zanje nosi odgovornost Moskva. Kadar bo to preseglo meje, bomo našli tisto mirno pot, po kateri mora iti tisti, ki hoče, da se kaka stvar reši. Pred Združenimi narodi bomo našli stvari, ker nimamo pravice dovoliti, da vsak dan padajo naši borci.

»Proti nobenemu izmed naših sosedov nimamo ozemeljskih zahtev. Kaj bi z Albanijo, Bolgarijo, Romunijo, Madžarsko. Tega nismo začeli niti, ko smo šli kot zmagovalci, z armado in množico ne bomo sedaj pričeli nekaj, kar bi lahko izvalilo svetovni spopad. Slikajo nas kot latentne napadalce. Toda kaj more FRJ proti državi, ki ima toliko vojakov, kot mi prebivalcev ter še druge armade, kar pomeni, da je 230 milijonov proti 16 milijonom ljudi? To spada v »ježan in »kerempuh«. (Humoristična lista op. u.).

Omi to delajo, da prepričajo svoje narode, da ne bi ti odbili njih napadalnih namenov, katerih se proti naši državi že niso odrekli. Naša dolžnost je, da razkrinkujemo te velike laži. »S tega mesta hočem sporočiti, da so tudi bolgarski narod in vsi ti narodi okoli nas, lahko prepričani, da če tudi ne bi imeli opore ZSSR ali koga drugega, jugoslovanski narodi ne bodo nikoli dvignili roko na njihovo svobodo in neodvisnost.

Zakaj francozi oklevajo glede Nemčije in oboroževalnih načrtov

Po odobritvi oboroževalnega načrta Plevnovi vlade je Jules Moch, francoski obrambni minister, šel v Washington na konferenco obrambnih ministrov atlantskega pakta. Prišla je ura odločitve Zahoda glede udeležbe nemške zvezne republike pri njegovih vojaških načrtih. V septembru je atlantski svet v New Yorku sprejel odlok, ki je kot znano, našel na francoske pomisleke in obotavljanje. Moch se je zatekel pod okrilje svoje stranke in pod tem pritiskom se je Plevnova vlada pri debati v parlamentu z ozirom na reakcije drugih strank postavila na stališče odklonitve nemške samostojne vojske ter rekrutiranja nemških vojaških kontingentov pred uresničitvijo neke evropske organizacijske oblike. Obenem pa je postavila še druge pogoje.

Kot vidimo, je francoska vlada že drugič poskusila s čudodelno formulo Schumanovega plana. Sicer pravilo na Zapadu, da Schumanu manjka konstruktivnih idej in da trpi na pomanjkanju konstruktivnega duha. Pravijo, da njegova politika stoni na izrabljanju francosko-nemških nasprotij. Vendar pa je sama ideja o »Schumanovem planu« kljub celoletnemu razpravljanju še vedno tam, kjer je bila v začetku, kljub nerazumljivemu uradnemu optimizmu v Parizu.

Prvi francoski predlog evropske integracije je razumljivo našel na dober odmev v ZDA; v prav obratni obliki pa francoski umik na področju atlantskih obveznosti. Ko je Schuman dan pred sestankom zunanjih ministrov 9. maja v Londonu objavil svoj plan, je praktično dal konferenci novo

kost v obiranje. Dean Acheson se je moral takrat sprizniti z dejstvom, da so s tem oslabil njegovi argumenti, s katerimi je hotel na tej konferenci žonglirati, namreč »obrambni program, oborožitev članic pakta in organizacija skupnih vojaških sil. Korejska zadeva je jasno pospešila in pred zapadno javnostjo vsaj deloma opravičila novo oboroževalno tekmo, ki je dobila s tem stvarnega zaleta. Na Zapadu so prepagirali akutno nevarnost oboroženega napada in s tem je pomemben poskus gospodarske konsolidacije evropskega potenciala absolutno premalo. Ameriška politika se je odprto lotila vojaških programov in že v septembru zahtevala na zasedanju atlantskega sveta in uveljavljala s svojim pritiskom načelo maksimalne mobilizacije vseh zapadnoevropskih sil in zahtevala odločitev v najkrajšem času glede mere in oblike sodelovanja nemških sil pri tem podjetju.

Ze konec septembra, ko se je Francija znašla sama pred Anglijo, ki je podpirala načrt ZDA, je bilo slišati prve migljaje o »vojaškem Schumanovem planu«. Vendar francoski zunanji minister ni kazal kakšne posebne nepotrpežljivosti. Počakal je, da bo ZDA izdelale načrt. Po nadaljnjih pogajanjih so ZDA obljubile Francozom material za 9 divizij, kar garantira Franciji na vsak način prednost pri njenih trditvah, da oborožitev Nemčije ne sme imeti prednosti pred francosko oborožitvijo. Francozi so se poslužili tudi dramatizacije, ki je niso potrebovali samo na zunanji, za opravičilo svojih ezadržkov, temveč tudi v državi sami, da demonstrativno nastopijo proti na-

Maocetung na "strehi sveta," Pomen te akcije in vprašanja, ki nastajajo

Kakor govore naši kmetje o hroščevem, suhem ali pa o krompirjevem letu, tako dobi vsi tudi enoletno svetovno politično dogajanje svojo posebno oznako. Že v eni izmed naših prvih letošnjih števil, smo predvidevali to leto kot azijsko leto. Politični dogodki so nam pokazali, da smo imeli popolnoma prav.

Če se dobro spomnimo, je Maocetung v svojem novoletnem pozivu imenoval Tibet in Formozo kot cilja svojih pohodov v tem letu. Zadnji dogodki nam kažejo, da si je izbral Tibet kot prvo in morda lažjo nalogo.

S tem ne mislimo sicer »lahko« nalogo v smislu vojnih operacij, temveč kot nalogo, ki bi mu dala dosti manj neprijetnosti, kot pa zadeva s Formozo, ki je vse preveč povezana z dogodki na Koreji.

Vendar pa nastaja težko pravno vprašanje, v koliko je danes Kitajska upravičena, da je poslala čete v najhujši zimski na Tibet, v višino našega evropskega Mont Blanca (5000 do 6000 m), da zasedejo to deželo. Borba Kitajske s Tibetom se vleče še polnih 1000 let. Leta 882 so kitajski cesarji priznali neodvisnost Tibeta. Leta 1717 so napadli Tibet Mongoli, tri leta kasneje pa so od tam Kitajci pregnali Mongole; 33 let pozneje pa so se Tibetanci uprli Kitajcem, vendar pri tem niso uspeli. V osemdesetih letih XIX. stoletja so se Tibetanci otresli kitajskega nadzorstva. Leta 1888 so prodali pod Himalajo Angličani in porazili Tibetance, ki se pa niso držali sporazuma in angleška kraljevska vojska je leta 1903 zasedla deželo. Štiri leta kasneje so Angličani in Rusi sklenili pogodbo, s katero so priznali kitajsko suverenost nad Tibetom. Leta 1911 so se ob priliki revolucije na Kitajskem Tibetanci uprli, nakar so hoteli Kitajci izvesti ponovno kazensko ekspedicijo v to deželo. Vendar so se vsilili Angličani kot posredovalci, in sklenili sporazum, po katerem so potrdili status quo iz leta 1727. S tem je postal Tibet dejansko neodvisen od Kitajske, ki pa ni nikoli priznala te pogodbe.

Letos januarja so prišle kitajske čete do meje Tibeta v pokrajino Koton, sedaj pa korakajo proti Lasti v štirih smereh.

Ko puščamo čitalcu, da presodi, ali zaprašeni papirji danes še drže ali ne, bi poskušili jasneje oprede-



TIBET IN NJEGOVI SOSEDI

liti vzroke, ki so dovedli Maocetunga, da se je lotil posla, ki je tisoč let žutil kitajske vladarje ter opredelili v tem prvem trenutku, ko se ni slišati nobenih odmevov, tudi morebitne posledice.

Zdi se nam potrebno, da spomnimo na Nehrujevo posredovanje v prvih dneh korejskega spora. Takrat se ni obrnil na Kimirsena in Sigmantija, naj prenehata z vojno, temveč direktno na Stalina in Trumanu. V tem njegovem dejanju vidimo politično modrost, ko je prav jasno pokazal, kdo poganja vrvice v korejskem lukovnem gledališču.

Tudi v tem vprašanju moremo zato videti tekmo med obema konkurentoma, Tibet ima velikiški strateški pomen. Za Indijo in s tem skladenščem zalag britanskega Commonwealtha, kateremu Indija danes kljub veliki svobodi dejansko še vedno pripada, pomeni grožnja Damoklejev meč. S posesto Tibeta bi se meje Nove Kitajske (s tem sovjetskega vpliva) pomaknile daleč na zapad, skoraj do Pamira.

Malo verjetno je, da bi hoteli sovjeti s tem svojim posegom tudi olajšati svoje stališče, ko bi morda hoteli prehiteti francosko ekspedicijo, ki se v teh dneh pripravlja, da zavzame vrh Himalaje. Zdi se nam da jim ni do tega prvenstva, kljub temu da vemo, da so jim ta pri srcu, kakor tudi različne iznajdbe (od živalske ure do letca aparata). Vendar pa moramo naglasiti, da je Tibet zelo bogat pod zemeljsko površino: elasti vse kaže, da so tam večje zaloge urana, kot v belgijskem Kongu in druge plemenite kovine.

Tibet pod zapadnim vplivom bi pomenil grožnjo za ZSSR. Tibet pod kitajskim (beri sovjetskim) vplivom pa pomeni grožnjo za Zapad. Spridlo tega dejstva lahko brez nadaljnega predvidevanja, da novo dogajanje na Tibetu ne bo zavrla oboroževalne tekme na Zapadu in niti zmanjšalo obstoječe napetosti med obema blokoma.

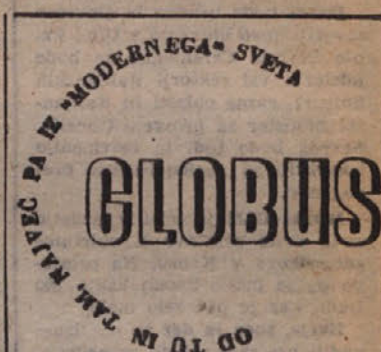
Edino pametno dejstvo v tej spremembi vidimo v tem, da pomeni nov režim na Tibetu tudi padec dosedanjega srednjeevropskega režima v tej deželi in s tem novo dobo za to vedno tlačeno ljudstvo.

Pri tem pa nastaja zanimivo vprašanje v zvezi z Nehrujem. Doslej je Indija pokazala, da bi bila rada v svoji zunanji politiki nevtralna v današnji hladni in topli vojni med obema blokoma. Niti ni podpisala nobenega izmed obeh blokov in ju odkrito kritizirala. Drugič je Indija zastopala stališče omejitve dosedanjega spora. 30. junija 1947 je na primer Nehru vplival na to, da je Varnostni svet odločil, da napravi konec sovražnostim v Indoneziji, podpiral je ustanovitev Izraela; Indija je priznala kot prva članica Commonwealtha LR Kitajsko ter v Varnostnem svetu glasovala proti Čangkajskovemu delegatu. Neodvisno stališče je imela Indija na konferenci v Colombu (januarja letošnjega leta), katere glavni namen je bil pomoč Angliji na Malajskem polotoku ter Franciji v Vietnamu. Tam je Nehru zastopal stališče, da vietnamsko gibanje ni komunistično, temveč osvobodilno kolonialno. Nehru še do danes ni priznal Bao Daja. Nehrujeve prste moremo opaziti tudi na konferenci v Bagiu na Filipinih konec maja. Prvotno je bilo zamišljeno, da se bo

do te konference udeležili Čangkašek, Bao Daj in Sigmantij z namenom, da tam najdejo osnove za protikomunistični tihomorski pakt. Konferenca so se pa udeležile samo Indija, Indonezija, Pakistan, Ceylon, Tajland (Siam), Avstralija in Filipini. Izdali so po tej konferenci blago resolucijo, v kateri so naglasili, da so proti vsaki akciji na Daljnem vzhodu brez vednosti teh držav. Kot tretji princip pa je indijsko stališče, da ne odobrava vmešavanja dveh blokov v zadeve Daljnega vzhoda in Azije uobče. Indijsko politico bi mogli označiti kot politiko srednje poti.

Trenutno pa je pričakovati, da se bodo dosedanja indijsko-kitajska odnosi občutno ohladili. To dokazujejo zadnji Nehrujevi govori. Indija se ne bo dala vplesti vojaško v tibetanske dogodke, to je jasno. Vendar se lahko dogodi, da Delhi ne bo več tako odkrito zagovarjal pravice Maocetunga, da pride v Varnostni svet. V zadnjem govoru je Nehru omenil, da še ne pozna dejanskih namenov Pekinga in da sporazum iz leta 1914 daje LR Kitajski pravico do določene dela Tibeta.

Dogodki na Tibetu so zdaj še precej nejasni. Počakati bo treba, da se vsa zadeva malo razčisti.



Potem, ko je vso Evropo zajel hladni val s snegom ter padcem temperature, poročajo sedaj iz Egipta, da je to deželo zajel topli val. Pred dnevi je zvečer znašala temperatura 35o, kar je 15o nad normalo v tem letnem času.

V devetih mesecih so imeli v ZDA 24.580 nesreč, katerih posledica je bila smrtna žrtev. To pomeni porast za 11 odst. v primerj z lanskim letom.

Letalo tipa »Vikings« se je ponesrečilo na londonskem letališču. Letalo je prispelo iz Pariza. Naštel so 29 smrtnih žrtev. William Day je v New Yorku odklonil plačilo 12.000 dolarjev alimentov svoji bivši ženi Evi. Na sodišču je razložil, da je njegova bivša življenjska družica čakala celih 25 let, preden je zahtevala alimente, obenem pa se medtem tudi šestkrat poročila. Sodišče je ugodilo njegovemu protestu.

V Zapadni Nemčiji je neko združenje za varstvo živali zahtevalo od zvezne vlade, naj izda odlok, s katerim bo prepovedano sekati repe psom.

Dva ameriška in en švicarski zdravnik so dobili letošnjo Nobelovo nagrado za medicino (31.718 dolarjev). Dosegli so lepe uspehe pri novem načinu zdravljenja revmatizma.

Foreign Office je javil, da ni nobenih dejstev, ki bi kazala, da je Martin Bormann še vedno pri življenju.

Kronika

Porotno sodišče sodi te dni v odsotnosti Franca Marušiča, Alberta Grudna in Danila Pertota, ki jih obtožuje, da so maja 1945 likvidirali nekega Angela Morandinija, nadzornika v kamnolomu Emilia Segulina. Gre zopet za odvisno razpravo, saj je ZVU vsa dejanja, izvršena v borbi proti nacifasizmu, amnestirala.

Temeljni kamen za nov hotel so položili v torek popoldne na korzu Cavour na bivšem zemljišču podjetja Exner. Hotel bo zelo obsežen. Ob otvoritvi smo videli mnogo italijanskih zastav, za katerimi se je skrivala majhna tržaška zastavica. Pač vse za smadrepatrias.

49 dni bo morala ostati v bolnici 87-letna Marija Kertel iz Drevoreda D'Annunzio 49, ki je tako nesrečno padla, da si je zlomila podlahtnico.

Ameriški avto je povozil na prosiški cesti blizu Opčin 25-letnega kolesarja Lina Markežiča s Proseka 201. Kolesar je obležal na sredi ceste z zlomljeno stegnico, levim gležnjem in rano na glavi. V bolnici se bo moral zdraviti dva meseca.

Z doma sta jo potegnili 17-letni Emil Tellini in 19-letni Lino Canciani. Menijo, da sta šla iskati srečo v Avstrijo.

Na progi 5A, 8 bo v zimskih mesecih namesto tramvaja vozil avto. Vozil bo po obrežju in zato ne bo zavil po Ul. Lazaretti Vecchio in Diaz.

Zgornji občinski svet se je v ponedeljek sestal na izredni seji, na kateri so sklepali, kako naj se uporabi 20-milijonski kredit, ki ga je dala vojaška uprava za javna dela. Sklenili so, da zgradijo otroška vrtca v Malem Repnu in Gabrovu in da razširijo cesto iz Saleza v Samotorgio.

Prizivno sodišče je oprostilo neko 48-letno Filomeno Cervo, ki jo je svojčas okrožno sodišče obsodilo na 18 mesecev zapora, češ da je med ljubimkanjem ukradla 38-letnemu Ivanu Fuciniju 3000 lir.

V zlatarni Fumis na Korzu je neznan mladenič pred očmi lastnice ukradel ovoj z dragoceninami predmeti. Ni dolgo tega, ko so hoteli trije angleški zlikovci to zlatarno oropati.

Danes bodo uradno in slovesno otvorili novo univerzo v Ulici Fabia Severo. Ceremonije se bodo udeležili vsi rektorji italijanskih univerz, razne oblasti in italijanski minister za prosveto Gonella. Seveda bodo tudi to ceremonijo izkoristili za nacionalistično propagando.

Istrski CLN je imel v nedeljo neke vrste proslavo 5. obletnice edogodkov v Kopru. Na proslavo pa je prišlo komaj kakih 200 ljudi, kar je pač zelo malo.

Burja, sneg in dež so nas iznenadili preteklo soboto in nedeljo. V mestu samem ni snežilo, pač pa so bili nekoli pobeljeni okoliški griči. Ljudje so v hitri potegnili iz natičnega svoje plašče, čeprav še nekaj dni prej ni nihče nosil niti površnika. Vsekakor je bil to nagel skok v zimo, saj smo še teden dni prej videli na barkovijanski obali sicer redke kopalice in pa veliko število mater in otrok, ki so uživale na klopih blagodejne žarke jesenskega sonca.

Policija je aretirala 41-letnega Severa Pelligrinija iz Ul. Orlandini 44 in 40-letnega Jakoba Bottalija iz Ul. Revoltella 19. Ri sta med neko predstavo ukradla pred gledališčem Rossetti avtomobil 41-letnega Sergija Pinta iz Drevoreda D'Annunzio 43 ter nato avtomobil prehitopila v cono B in ga prodala nekemu Kroatinu za 200.000 lir.

V Ul. Rotta so pretekli petek zjutraj našli mrtvo 60-letno beračico Viktorjo Rumor, ki je ponoči zmrznila.

V Sv. Križu so ustanovili krajevni odsek Zveze partizanov STO, ki so ga kominformisti uničili po objavi resolucije informbiroja. Izvolili so tudi nov odbor.

V mali dvorani v gledališču Rossetti so liberalci in kominformisti med seboj razpravljali o miru. Za kominformiste je govoril gospod Angelo Franja. Kakor po navadi so tudi na tem sestanku mislili prazno slamo.

BOMBNI ATENTAT

priprava za "italianissime", manifestacije

Župan Bartoli: "Na Kras hočemo še afirmirati luč italijanske civilizacije,"

V sredo ob 23.30 so se razpočili trije naboji razstreliva na tiskarni Tržaškega tiskarskega zavoda v Ul. Montecchi 6, kjer se tiska tudi naš list, na sedežu OF v Ulici Ruggero Maana 29 in na sedežu Slovenskega narodnega gledališča v Ul. San Vito 17. Vsi trije naboji so povzročili veliko škodo.

Nobenega dvoma ni, da gre za zločin ljudi iz šovinističnega tabora, istih ljudi, ki so konec junija leta 1945 pustili prostore demokratičnih organizacij, napadali kulturne krožke in morili antifašistične borce. Ti zločinci so hoteli s svojimi terorističnimi napadi pripraviti spatriotičnos ozračje za praznovanje 3. in 4. novembra, šovinističnih praznikov, ki jim hočejo prav letos dati toliko poudarka. Atentati so bili izvršeni prav v teh dneh, ko prihajata iz Rima dva važna eksponenta italijanske vlade in demokršćanske stranke Gonella, ter G. Andreotti, državni podjati pri predsedstvu rimske vlade; v dneh, ko se vrši kongres demokršćanske stranke za Trst in alstro, ko minister Gonel-

la odvarja novo tržaško univerzo, ko so tu še drugi nacionalistični kongresi in ko organizacije bivših bojevnikov pripravljajo svoje aromanje v Redipuljo. Vse to spatriotičnos navdušenje je bilo seveda treba podkrepiti z aunaškimi podvigi, da avisokim gostom dokazejo goreče italijanstvo Trsta.

Ti podli atentati niso delo neodgovornih neofasističnih elementov, marveč so plod nenehne in od odgovornih oblasti neovirane lažne in strupene propagande proti Jugoslaviji, proti ljudski oblasti v Coni B, proti vsemu, kar je slovenskega in naprednega. In to propagando vodi predvsem glasilo demokristjanov «Giornale di Trieste», glasilo stranke, ki ji je bila izročena v Trstu v glavnem vsa civilna oblast in je na čelu vse šovinistične gonje.

Toda naše ljudstvo ne bo trpelo teh fašističnih metod. Fasističnim zločincem je že v narodnoosvobodilni borbi dovolj dokazalo, da zna ostro poplačati vse krivice in kaznovati vse zločine, storjene nad njim.

RAZREDNI SINDIKATI

se pripravljajo za ustanovni kongres

Sindikalni akcijski odbor za obnovo razrednih sindikatov, ki je bil izvoljen 13. novembra 1949, na sindikalni konferenci, je po letu dni svojega delovanja dal pobudo za sklicanje kongresa Razrednih sindikatov. V tem razdobju so se obnovili razredni sindikati prosvetnih delavcev, novinarjev, pekarskih delavcev, tiskarjev, industrijskih delavcev in je bil ustanovljen Razredni sindikat raznih strok v Nabrežini. Te dni bo ustanovni občni zbor Razrednega sindikata raznih strok v Repentaboru, nato občni zbor sindikata raznih strok v Trstu. Vsi ti sindikati pa omogočajo sklicanje kongresa.

S kongresom prehaja delo akcijskega odbora, ki je bilo v glavnem posvečeno kritiki, razčiščevanju in usmerjevanju delavstva, h konkretnim nalogam. Take naloge so sicer opravljali še posamezni sindikati oziroma zveze, toda kongres ga bo zaokrožil v celoti in s tem ojačal. Med obnovljenimi sindikati so nekateri že reševali številna konkretna vprašanja. Sindikat prosvetnih delavcev je v mnogih primerih branil pravice svojih članov in slovenske šole na splošno. Sindikat industrijskih delavcev ima v raznih podjetjih svoje zaupnike, ki so bili končno priznani tudi na Uradu za delo. Ta sindikat je tudi predlagal Enotnim sindikatom in Delavski zborici skupno akcijo za izboljšanje mezd, podpor za brezposelne, pokojnin, za omiljenje brezposelnosti itd. Čeprav nista omenjeni sindikalni organizaciji na te predloge niti odgovorili, pa so naleteli med delavstvom na odobravanje, saj je gospodarski položaj delavcev težak in nujno terja rešitve.

Posebno uspešno pa je bilo delo Razrednega sindikata pekarskih delavcev. Obe sindikalni organizaciji sta skušali v začetku ta sindikat ignorirati, končno pa sta ga morala le upoštevati in se z njim pogajati. Ravno te dni so peki končno popustili in vsaj delno sprejeli upravičene zahteve pekarskih delavcev. Preteklo soboto in ponedeljek so zastopniki delodajalcev in delavcev sklenili na Uradu za delo sporazum, ki ureja vsi-šino normalne proizvodnje, vprašanje praznikov, nadprodukcije in starostne dobe. Ta sporazum je v glavnem zasluga Razrednega enotnega sindikata pekarskih delavcev, ki je od vsega začetka odločno branil interese pekarskih delavcev, medtem ko so bili Enotni sindikati in Delavska zbornica ves čas pripravljali popuščati delodajalcem in tako izdajati interese svojih članov.

Vsi ti sindikati se sedaj pripravljajo na svoj kongres. Pobudo za kongres je dal seveda akcijski odbor, toda konkretna naloga za sklicanje kongresa bo opravil pripravljalni odbor, v katerega so vsi ustanovljeni sindikati poslali svoje zastopnike.

Z NOVIM USPEHOM
Z NOVIM POLETOM

To je bil sklep naše antifašistične mladine na nedeljski konferenci

Konferenca Zveze antifašistične lišča last in pravica enajstih ljudskih plastí, posebno poglavje slo-mladine pomeni velik uspeh za demokratično mladinsko gibanje. Pokazala je, da se mladinska organizacija vedno bolj krepi in širi, da se mladina zaveda važnosti nalog, ki jih mora v sedanjem položaju reševati. Mladinci so se na konferenco dobro pripravili in se je udeležili v zelo velikem številu.

Tržaški mladini so prinesli na konferenco pozdrave mladince iz Jugoslavije, iz Istrskega okrožja, iz Goriske in Slovenske Benečije. Na konferenco so prišli tudi predstavniki vseh množičnih demokratičnih orga-

POKLONILI
smo se žrtvam

Tudi letos smo v teh dneh, posvečenih spominu umrlih, pohiteli v rižarno in na pokopališče, da se oddolimo spominu vseh onih, ki so padli za našo svobodo. In ravno rižarna stoji tam vsa mrka kot večni očelet vsem krvnikom in fašističnim zločincem, nam pa v spomin, da se moramo nenehno boriti, da se nikoli več ne vrnejo oni težki časi. Ta opomin so čutili vsi, ko so z grozo v srcih gledali one celice, brloge, kjer je trepač roka letnika začrtala na zid in vrata svoje ime, preden so ga zločinci umorili in sežgali. Tu so se vsi ponovno zamislili na one temne dni in v svojem srcu obljubili žrtvam, da bodo nadaljevali njih borbo do zmage.

Na dvorišču rižarne so položili najprej na spomenik žrtve venče raznih demokratičnih organizacij, pevec so zapeli žalostilno «Žrtvam», nato pa sta spregovorila v slovenščini tov. Dušan Hreščak in v italijanščini tov. Alma Reschitzeva.

«Njih, ki niso poznali dvoma takrat, ko je bilo trpljenje našega ljudstva najhujše, se ne spominjamo samo enkrat v letu: njihova žrtva nam je vedno pred očmi, kakor nam so vedno pred očmi žrtve vseh tistih preprostih sinov našega ljudstva, ki so padli, da bi narod živel».

Tako je med drugim dejal tov. Hreščak, tov. Reschitzeva pa je poudarila, da se ne bomo nikoli odrekli največjima pridobitvama NOB: bratstvu med Slovenci in Italijani ter ljudski oblasti.

Po svečanosti v rižarni je velika množica odšla na pokopališče in se tam poklonila spominu padlih talcev. Naše ljudstvo se je spomnilo na padle tudi po vseh vaseh, povsod, kjer je kak grob ali spomenik ter s tem pokazalo vso svojo ljubezen in zvestobo stvarki, za katero so padli.



PROSTORI V DVORANI NA STADIONU «PRVI MAJ» SO BILI SKORO PREMAJHNI ZA VSO MLADINO, KI SE JE TAM ZBRALA NA KONFERENCI, NA KATERI JE ZACRTALA NOV TOK DELU SVOJE ORGANIZACIJE

treba posvečati kmečki mladini. Ta mladina je v prav posebnem položaju pri nas, ko je na deželi mnogo polproletarcev, ki se ne morejo preživljati s svojo krpo zemlje, ki pa po drugi strani le težko najdejo zaposlitev v mestu, kjer je že itak ogromno brezposelnih. Predvsem je potrebno da se ustanovijo slovenske kmetijske šole.

ZAM bo posvečala tudi mnogo pažnje in skrbi pionirski organizaciji, ki se zlasti v zadnjem času zelo krepi ter ustanavlja svoje družine z dramskimi skupinami in pevskim zborom.

Pogoj za reševanje vseh teh konkretnih problemov mladine Tržaškega ozemlja je seveda močna mladinska organizacija. Po resoluciji informbiroja so se mladinske vrste razbile in vse delo organizacije je bilo skoraj na tleh. Z uspešnim delom in s pripravljenjem se je položaj vedno bolj popravljal in veliko število zaveženih mladincev se je vrnilo na pravo pot. Kominformisti so opustili borbo proti izkoriščevalcem mladine, ni jim prav nič mar za vprašanja kmečke in delavske mladine, bolj važno je zanje, da se združijo z raznimi reakcionarnimi mladinskimi organizacijami. Zato je tudi njih glavno delovanje zabava, plesi volitve raznih zvezd itd.

ZAM bo posvečala tudi vso svojo skrb srednješolski in visokošolski mladini, na katero skušajo širiti svoj škodljiv vpliv ljudje iz tabora SDZ s svojimi nacionalističnimi težnjami in gesli. Vse nacionalistične težnje je treba med mladino pobijati, ker le enotnost vseh mladincev je porok za uspešno borbo.

Na koncu konference so delegati sprejeli zaključno resolucijo, zvečer pa je bil pester mladinski kulturni spored.

Nobeno nasilje

ne more zavreti prebujanja beneških Slovencev

V Slovenski Benečiji se med ljudstvom vedno bolj prebujata slovenska narodna zavest. Ves pritisk trikoloristov, županov, karabinjerjev in celo duhovnikov, nič ne zaleže in ne more ustaviti tega razvoja. Zato pa postajajo vedno bolj besni in iščejo vse načine, kako bi zajezili prebujanje Benečanov.

V Benečiji ni slovenskih šol. Zato so slovenski starši poslali svoje otroke v goriske slovenske srednje šole. V tamošnji slovenski dijaški dom so sprejeli dijake iz Tera, Podbrda, Brda, Zavrha, Njivice in Sedlišč. Proti temu so najprej rohneli duhovniki, sedaj pa sta začeli starše teh otrok strašiti celo izvršna in sodna oblast. Najprej je poklical na zaslivanje starše brigadir iz Brda v Terski dolini: ker se jim to še ni zdelo dovolj, so poklicali te starše tudi na okrajno sodnijo v Tarcentu.

Tu je starše zasljal sam sodnik, da

bi jih bolj prestrašili. Sodnik je spraveval starše, zakaj so poslali otroke v slovenske šole v Gorico in jih pozival, naj otroke odpokličejo. Dejal je, da v Gorici učijo otroke samo propagande, ki zasleduje priključitev Slovenske Benečije k Jugoslaviji, da ne bodo diplome, pridobljene v slovenskih šolah, v Italiji nič veljale, da je pouk v slovenskih šolah čisto drugačen itd. Na koncu je še poudaril, da starši ne smejo pustiti svojih otrok, da bi prišli ob božičnih počitnicah v stik z vaščani in drugimi otroki, kakor da bi bili garjavi.

Beneško ljudstvo je že vajeno vseh teh šikan, toda to dejanje sodnih oblasti presega vse mere. Sodna oblast spekulira s strahom, ki jo ima ljudstvo pred njo ter hoče protizakonito na to ljudstvo vplivati. Vendar pa bodo vsi naporji zaman: seme, ki ga je vsejala v Benečiji osvobodilna borba, vedno bolj klije in bo obrodilo bogate sadove.

NE DOPUŠČAMO nadaljnjega zapostavljanja slovenske šole!

Slovenskemu šolstvu se godijo vedno nove krivice. Ne mine skodaj teden, ne da bi bila slovenska šola prizadeta. Sedaj je na vrsti zvišanje ur pouka italijanščine na škodo slovenščine. Lani so v petem razredu osnovne šole poučevali italijanščino tri ure na teden, letos jo poučujejo pa štiri ure. Poučevanje slovenščine pa so znižali od sedmih ur na pet, kar je vsekar velika krivica.

Naše ljudstvo ni nasprotno poučevanju italijanščine in če je potrebno, da se ure pouka zvišajo, je večina ljudi za to. Nikakor pa se ne smejo te ure zvišati na škodo slovenščine in predmetov, ki se poučujejo v slovenščini. Z vztrajno borbo smo dosegli, da je postala italijanščina neobvezen predmet, ker smo zagovarjali edino pravilno načelno stališče. Sedaj pa se ne smemo temu stališču po drugi strani polagoma odreči in voditi vodo na mlin tržaške italijanske reakcije.

Zato je tudi vsega obsojanja vreden oportunizem didaktičnih ravnateljev, ki zahtevajo od onih staršev, ki morebiti ne bi hoteli, da se njihovi otroci učijo italijanščine, da to izjavijo. Pravilno je ravno nasprotno; ker je italijanščina neobvezen predmet, naj vsi starši, ki hočejo, da se njihovi otroci učijo italijanščine, to pismeno izjavijo. Ta izjava je potrebna zato, da bomo namo načela, za katera smo se dolgo borili. To ni nikak šovinizem in nacionalizem, saj se vsi zavedajo, da nam je tu potrebno znanje italijanščine, ki pa se je ne smejo otroci učiti na škodo svojega materinega jezika. Pri tem pa se bomo tudi odločno borili proti namestitvi italijanskih »specialistov« za poučevanje italijanščine na slovenskih šolah. Tržaški Slovenci imamo sami dovolj učiteljev, ki italijanščino dovolj obvladajo, saj so mnogi študirali in napravili izpite na italijanskih učiteljskih.

Druga krivica je premeščanje učiteljev po pričetku novega šolskega leta. Zaradi tega sta na primer v Bazovici 4. in 5. razred osnovne šole brez učiteljstva. Učitelje je treba dokončno namestiti, preden se začne pouk. Pri tem je

je tudi pedagoško zgrešeno in kvarno. V času, ko začne učitelj spoznavati otroke, ki se napežejo nanj, ga premestijo in s tem škodijo pouku. Ta škoda je tem večja, ker poletne počitnice dolgo trajajo in je poleg tega še celo vrsto počitnic; samo te dni imajo otroci na primer pet dni počitnic. Pri tem naj omenimo, da pri premeščanju učiteljev ne upoštevajo niti želja starejših učiteljev z mnogimi leti službe. Ugotovili smo tudi, da nekaterim učiteljem še upoštevajo pri premeščanju njihove želje, da pa člane prosvetnega enotnega razrednega sindikata premeščajo proti njihovi volji ter sploh nič ne upoštevajo njihovih želja. Skrajni čas je, da se ta diskriminacija preneha.

STO TREM DIJAKOM

načrtuje Dijaški dom domače ognjišče in jim omogoča študij. Za tako veliko družino skrbi »Dijaška matica«, ki pa bo zmogla to breme le ob stalni podpori vsega slovenskega ljudstva. Naš inteligenčni narščaj je naša skupna skrb!

treba seveda upoštevati želje posameznih učiteljev. Vsi učitelji bi morali biti ob začetku pouka že dokončno nameščeni. Tako bi bili učni uspehi boljši. To premeščanje

ne sprejema množica domačih učiteljev, ki imajo vse kvalifikacije in zahteve zato, kakor državljanstvo, stalno bivališče, medtem ko

nameščajo one, ki tu stalnega bivališča nimajo. Tako se dogaja, da se vozijo poučevati otroke na Tržaško ozemlje učitelji od drugod, tudi po 50 km daleč, ter se zvečer vračajo v svoje kraje. To seveda škoduje pouku, ker učitelj ne more biti dober vzgojitelj, če ne spozna okolja, v katerem otrok živi.

Tudi v otroških vrtcih ne nameščajo povsod domačih učnih moči, čeprav so te na razpolago in nameščajo vrtnarice iz drugih krajev. To zapostavljanje domačega učiteljstva se mora končno nehati.

Glede otroških vrtcev naj omenimo, da še vedno zamažujemo, da se odprejo slovenski otroški vrtci v Ul. Donadoni, na Vrdelci in v Zgornji Kolonji. Tu niso odprli niti slovenske šole, čeprav so marsikaj obljubljali. Ravno na Kolonji pa je tik pred nosom nova italijanska šola, kar pomeni posreden pritisk na slovenske starše, naj vpišejo svoje otroke v italijansko šolo. Vsi ti primeri naj nam bodo stalno v opomin, da ne smemo nikoli odnehati od svojih pravičnih zahtev in da moramo budno paziti na vse spletke proti slovenski šoli ter te spletke nenehno razkrinkovati in onemogočiti. Vprašanje slovenske šole je za nas življenjsko vprašanje ohranitve našega jezika in našega naroda na tem ozemlju.

Cvetke

iz tržaškega reakcionarnega tiska

«Il Lavoratore» objavlja članek svojega »posebnega« dopisnika iz Prage Jakoma Buttoraza, ki piše med drugim: »V samih beograjskih tovarnah je bilo zaradi odznanosti delavcev izgubljenih nad dve milijardi in 230 tisoč delovnih ur.

Ta je pa res stoo sto sto kominformovska. Po teh računih bi moralo biti v Beogradu nad 800 tisoč delavcev, ki bi morali držati celo leto križem roke. Vsi, in tudi kominformovci, pa prav dobro vedo, da ni v Beogradu niti toliko prebivalcev, kaj šele delavcev, ki naj bi se poleg tega tudi vse leto ne bi dotaknili dela.

«Delo» piše: »Vedno bolj nam raste prepričanje, kako daleč so prišli titofašisti, da angloameriške čete odkrito podpirajo celo v svojih manevrih razbitine titovske vojske.

Ne vemo, kaj so mislili pri »Delu«; dejali bi, da so sanjali. Vsekakor so pokazali svojo skrite željo, da bi bila utilovska, to je jugoslovanska vojska razbita!



V HRVATSKI PRESTOLNICI ISTRSKEGA OKROZJA, V BUJAH, VIHRAJO ZASTAVE V POČASTITEV »TEDNA HRVATSKE KULTURE«. SLIKOVITO MESTEČE NA GRICU JE V TEH DNEH ZAZIVLO SVOJE POLNO NACIONALNO ŽIVLJENJE



RAZ ODROV SIROM PO BUJSCINIJE ODMEVALA DOLGA LETA ZATIRANA, A NIKOLI ZATRTA HRVATSKA NARODNA IN UMETNA PESEM. V BUJSCINI DELUJE DANES ŽE VEČJE ŠTEVILO HRVATSKIH PEVSKIH ZBOROV.

HRVATSKA ISTRA OŽIVLJA

tudi kulturno, kljub dolgoletnemu načrtnemu raznarodovanju imperialistične Italije

Preteklo nedeljo je bila v Bujah zaključna prireditel festivala hrvaških prosvetnih društev.

S to prirediteljo se je končal 4. festival hrvaške kulture v Istrskem okrožju. Skupaj je bilo 6 prireditel, na katerih so nastopili kulturno prosvetne skupine vseh krajev Bujsčine.

HRVATSKA BUJSCINA

Samo nekaj primerov: v Materadi hranijo glagolski spomenik XVI stoletja, v Marušičih nagrobni kamen približno iste starosti, v Kubertonu imajo skrinjo z značilnimi hrvaškimi ornamentami. Kamen in les govorita o preteklosti Bujsčine. O preteklosti te dežele pa govore tudi živa izročila, ki so se prenašala iz roda v rod in ki so skupna vsem Hrvatom. Ste videli, kako gorijo kresovi po bujskih gričih za Sv. Ivana in Sv. Petra? Ta naveda izdaja, da živi tu slovanski rod. Prvega maja, na dan pomladi, okitijo mladeniči dekletom hišna vrata. Ostanimu še pri teh lepih ženitovanijskih običajih: ženin mora plačati davek, da mu odpro duri do neveste in ona mora okrasiti s pisanimi trakovi in ženitovanijskim kolačem rogove volov v novi hiši.

Potem so še pesmi, ki jih je pelo ljudstvo že v davni preteklosti in so žive še danes: Rodila loza grozda dva, Cviče mi polje pokrilo, Djevojka je ruže brala in mnogo drugih.

Na končno je tukaj hrvaški jezik, živi vir narodove sile in zavesti, ki ga ni moglo ustaviti nasilje vseh tujcev, ki se gospodarili na tej zemlji.

OSTRATA ISTRA

Buje so na vrhu stenskega griča, obkrožene na treh straneh s hudimi

mozalku barv polja, vinogradi in oljč. ni gajl. Italijanska buržoazija je dala Bujam naziv: Straža Istre. Iz tega mesta so vodili raznarodovalno politiko proti bujskim Hrvatim. Kakor so Benečani pritiskali na domače prebivalstvo iz Umaga, ki leži na robu plodne ravnice, tako so njihovi nasledniki v poznejši dobi izbrali Buje za središče tega raznarodovalnega pritiska. Kolonizatorji z druge strani Jadrana so izbirali svoja mostišča v plodnih dolinah Bujsčine, kjer je bilo dovolj zemlje za veleposestva in dovolj tlačanske delovne sile.

Hrvaški živelj pa se ni umaknil tu. di v teh krajih. Komisija, ki je sestavila leta 1946 narodnostni popis prebivalstva je ugotovila, da živi v Novem gradu, Bujah, Brtoniglu, Umagu in Grožnjanu veliko število potujčenih Hrvatov. V Novem gradu je bilo 220 družin s hrvaškimi imeni in samo 139 s italijanskimi.

Ni čudno, da so sledovi beneškega in nasprotno italijanskega ekspanzionizma najvidnejši v bogatih predelih, kdo so bili nosilci tega ekspanzionizma? Veleposestniki, povečini italijanski, posvetna in cerkvena gosposka, ki so postavili ob žitnih poljih, oljčnih nasadih in vinogradih svoje gradice in gospodarska poslopja. Tu je postal hrvaški kmet suženj svojega gospodarja. Ko mu je ta vzel zemljo, vir njegovega obstoja — mu je hotel vzeti še zavest.

V krajih, kamor ni tako kruto segala roka veleposestnikov, se je hrvaški živelj ohranil skoraj nedotaknjen. Materada, Kaštel, Krasica imajo stare hrvaške tradicije, ki so ni moglo izbrisati niti nasilje črnorjavih, v gospodarstvu Cveti Materada in

le v Materadi, takoj po nastopu fašizma, ni izginila hrvaška zavest, temveč se je v srce hrvaškega naroda vtisnil ognjen pečat, ki ne bo nikoli izbrisan. Martinčiči, Marušiči, Sajinč, Smiloviči, Jurcanija, Brajkija, vsa ta naselja z domačimi rodbinskimi imeni, nas spominjajo na rodove Hrvatov, ki že od vekov obračajo rdečo kraško prst.

NOVI RAZVOJ PROSVETNEGA ŽIVLJENJA

Po osvoboditvi je doživela hrvaška ljudska kultura tudi v Bujsčini svoj preporod. Z agrarno reformo in razvojem zadružništva so bile dane materialne osnove za nagez razvoj prosvetnega življenja.

Do sedaj se imeli bujski Hrvaši za štiri kulturne festivale. Prvi je bil v oktobru 1947. leta v Bujah. Na njem je dobila mladina, ki je bila najbolj izpostavljena italijanskemu raznarodovanju, pobudo za prosvetno delo. Drugi festival je bil v starodavnem hrvaškem mestu Materadi in tu so že nastopili združeni pevski zbori. Tretji je bil zopet v Bujah, kot zaključek tedne hrvaške kulture po vseh krajih Bujsčine. 10.000 ljudi je prisostvovalo zaključni prireditvi na Trgu maršala Tita. Zadnji festival, ki se je pravkar končal, je pokazal nove uspehe kulturno-prosvetnega dela v Bujsčini. Največjo aktivnost so pokazala društva »Ante Babič« iz Buj, »Naša slova« iz Babičev, »Lilpa« iz Kaštele in »Bratstvo« iz Marušičev. Tako so njimi stopajo hrvaške avdeje iz Materade, »Zora« iz Krasice, »Slavija« iz Kmetov, »Lilpa« iz Buj in »Slova« iz Grožnjana.



PRILJUBLJENA OBLIKA LJUDSKO PROSVETNEGA ŽIVLJENJA SO TUDI V BUJSCINI FOLKLORNE SKUPINE, KI Z OBUJANJEM LJUDSKIH OBICAJEV KREPE NARODNO ZAVEST.



HRVATSKO DELOVNO LJUDSTVO JE MNOŽIČNO SPREMILJALO ŠTEVILNE KULTURNE MANIFESTACIJE IN S TEM IZRAZILO RADOŠT OBNOVLJENEGA ŽIVLJENJA V SVOJIM LJUDSKIM OBLASTI.

Kronika

Maršal Tito je sprejel izrednega veleposlanika ZDA v Jugoslaviji Georga Allena.

Za četa jugoslovanske gospodarske delegacije pri vladi v Bonnu je imenovan dr. Pavlič.

Društvo britansko-jugoslovanskega prijateljstva je imelo v Londonu konferenco pod geslom »Resnica o Jugoslaviji«. Udeležili so se je delegati vodilnih britanskih delavskih sindikatov, organizacij laburistične stranke, laburistične mladine in združenih organizacij iz Londona in okolice.

V Sidney je odpotovala skupina beguncev iz Egejske Makedonije, ki so bili v Beogradu.

Za gradnje v Istri in Primorju je določila Zvezna vlada 700 milijonov dinarjev. Denar bodo porabili za gradnjo novih poslopj, za obnovo ceste Reka-Pula in za dograditev Nove Gorice.

V Sloveniji je snežilo 4 dni zaporedoma. Največ snega je zapadlo v Planici.

»Položaj Jugoslavije v borbi za enakopravnost vseh narodov in držav vzbuja pozornost vsega sveta, predvsem pa malih in zatiranih narodov«, je izjavil vodja turistične sindikalne organizacije, ki je potovala po Jugoslaviji.

Zakon LR Bosne in Hercegovine o prepovedi nošnje zara in ferdže je odjeknil po vseh republikah, kjer žive muslimani. Prirejajo seštanke, na katerih zahtevajo od svojih vlad, da izdajo enake zakone.

Tri nove bolnišnice in osem novih dispanzerjev proti tuberkulozi so v treh in pol letih petletke zgradili v Makedoniji.

Za proizvodnjo raznih učil je potrdila država okrog 140 milijonov dinarjev.

Na gradbišču proge Lupoglav-Stallje v Istri je prišlo na delo 4000 frontovcev.

Studentsko naselje građa tudi za študente sarajevske univerze. Naselje je projektirano za 5000 študentov.

Hidrocentrala Pesčani pri Ohridu bo v letošnjem letu končana.

Pisatelj Viktor Car Emla je bil odlikovan z redom za zasluge za narod prve stopnje. Osemdesetletni pisatelj se je pol stoletja boril za narodne in socialne pravice Istre.

Ustasko-krizarska tolpa je pred sodiščem v Sarajevu. Glavna obtožnica sta znana zločinca Ante Brkić in Stjepan Simić.

Direkcija pošte, telegrafa in telefonije je izvolila delavski svet. Za vso Slovenijo je en delavski svet, na večjih poštah pa bodo volili posebne upravne odbore.

18 tisoč ton rib so nalovili primorski ribiči v prvih treh četrtletjih. Ribičke delovne zadruge so nalovile nad 10.000 ton rib, torej več kot državna podjetja in privatni sektor skupaj.

Vzhodnoslovenska vlada je prepovedala širjenje kakršnih koli vesti ali biltena jugoslovanske telegrafске agencije Tanjug na področju sovjetske zasedbene cone.

Jugoslavija razstavlja na tradicionalni razstavi umetniške fotografije v Londonu.

Akademija za gledališko umetnost in visoka filmska šola v Beogradu sta se združili v akademijo za gledališko in filmsko umetnost.

Pridelek riža v Makedoniji je dva do trikrat večji od lanskega.

Prvič so letos pridelali bombaž v večji količini v Vojvodini. Na 60 orah so nabrali do zdaj še nad 120 metriskih slotov.

Obzračni asip dolg 7 km so te dni končali vzdolž reke Bojane pri Ulcinj.

V mariborski vinarški zadruzi imajo 1.300.000 litrov vina namenjenega za izvoz.

Nov plavž z zmogljivostjo 148 ton surovega železa na dan bodo izročili v obrat v železarni v Sisku na dan republike.

V Murski Soboti so odkrili sporniško ploščo s borbom, ki so padli leta 1941.

Nova tovarna olja je začela obratovati v Brčkom. Je prva v Bosni in Hercegovini in ena najmodernejših v državi.

Za volitve v Ljudske skupščine so po vsej državi mitingi. V Zagrebu je v nedeljo govoril kandidat Zagreba predsednik vlade dr. Vladimir Bakarič.

VLOGA ANTIFAŠISTIČNIH ŽENA pri graditvi socializma v Jugoslaviji

O delu in govorih na kongresu AFŽ v Zagrebu

V soboto in nedeljo je bil v Zagrebu III. kongres Antifašistične fronte žena Jugoslavije, ki je prikazal dosežanje delo organizacije in postavil smernice za bodoče uspešno delo. Kongres je odprla predsednica AFŽ Hrvatske in minister vlade LR Hrvatske Anka Berus. Kongresu so prisostvovali poleg 949 delegatki iz vseh republik države predstavniki oblasti in organizacij, kot gostje pa predstavnice demokratičnih žena iz Trsta, Gorice, jugoslovanske cone

Tržaškega ozemlja, Koroške, predstavnice izseljeniških demokratičnih organizacij iz Amerike, dalje predstavnice demokratičnih gibanj iz Anglije, Norveške, Holandske in Indije.

V nedeljo dopoldan je pozdravil III. kongres tudi maršal Tito. Burno pozdravljen je stopil na govorniško tribuno in zbrane delegatke pozdravil in želel kongresu čim več uspehov.

Besede maršala Tita ženam

Doba od II. kongresa do danes, je dejal v svojem govoru med drugim maršal Tito, je bila dolga in plodonosna za delo vaše organizacije. Moram reči v imenu vlade, da ste se v povojnih najtežjih časih, ki so nastali za nas proti naši volji, pokazale na popolni višini. Pokazale ste, da ste ostale požrtvovalne in zavežajoče se svoje vloge v mirodnobski graditvi, čeprav je ne moremo imenovati mirodnobske, prav tako ste se zavedale svoje vloge v veliki osvobodilni vojni. Poleg tega vam moram izraziti v imenu vlade hvaležnost za to, kako ste se izkazale žene Jugoslavije v času, ko je prišel na nas nov udarec od tistih, od katerih smo mogli najmanj pričakovati, od Sovjetske zveze in Informbiroja. Zahvaljujem se vam v imenu Centralnega komiteja in v imenu vlade, ker ste bile eden najmočnejših stebrov za varovanje enotnosti naših narodov pri tem novem napadu na našo socialistično državo, na našo enotnost. Omeniti moram tudi poznejše dostojno zadržanje naših žena na mednarodnih forumih, pred mednarodnimi organizacijami žena, kjer ste dostojno branile čast naše socialistične domovine in trdno stale na stališču, na katerem stoji naša Partija, na katerem je ogromna večina ljudstva naše države.

Potem ko je govoril maršal Tito o nalogah ženske organizacije, katerih jedro mora biti skrb za otroke, za zdravje, za vzgojo žena v Jugoslaviji, se je dotaknil gospodarskih problemov, ter poudaril, da tudi danes, navzlic vsem oviram uspešno izpolnjujemo petletni plan in propagando ter razne gospodarske ovire ne morejo toliko škodovati, da ga ne bi mogli izpolniti. Gre namo za to, da smo svojo pozornost usmerili proti tistim panogam gospodarstva, ki pravzaprav pomenijo in morajo pomeniti, kar je najvažnejše, in imajo po svojem značaju prednost. To je težka industrija, elektrifikacija, obramba naše države itd. Naši ljudje spodaj so se težko privadili na to, da se moramo, ko smo že zavzeli širok razmah uveljavljanja ne le v izpolnjevanju petletnega plana, temveč tudi pri drugih nalogah poleg petletnega

plana, sedaj do določene mere odreči tej štrini.

Tovariš Tito je v svojem govoru omenil elementarno nesrečo — sušo, ki je zadela državo, zaradi česar bo primanjkovalo hrane in je zato bilo potrebno izdati odredbo o varčevanju, da bi se vsaj v zimskih mesecih izognili pomanjkanju. Tisti, ki se bodo proti njej pregrešili, bodo poklicani pred odgovornost. »Nekateri govore, da je bila ta odredba izdana na pritisk Amerike. Te uredbe tudi nismo izdali zaradi tega, ker je Kominform pripovedoval to in to. Bodite prepričani, da je ta slabost, ki je bila pri nas, v Sovjetski zvezi in drugih državah na Vzhodu pravilo. To ni naša slabost, to ni zrcalo pri nas, to je bilo preneseno v našo državo iz Sovjetske zveze in drugih socialističnih držav okrog nas, mi pa hočemo izkoreniniti ta, za socialistično državo negativni pojav. V tem je stvar. Mi vemo prav dobro, kako oni žive in kaj delajo, toda s tem nismo nikoli prihajali, ker je to vendar stvar njihovega ljudstva, če bo dopustilo, da gre tako naprej, ali bo dejalo, da je tega dovolj. To je njihova stvar in tega nismo izkoristili v propagandistične smote, če pa nam očita, da delamo to in to, kar ni resnica, potem jim moramo reči, naj pometajo najprej pred svojim pragom, potem pa bodo govorili o nas».

Ko je maršal Tito govoril o suši, je spomnil na pomoč, ki jo je Jugoslavija dala Romuniji, Bolgariji in posebno Albaniji. »Takšno je bilo naše stališče, ko je bilo najtežje, sedaj pa pogledajte — čeprav mislim, da jim tudi danes ni lahko — kakšno je danes njihovo stališče do nas: prišujejo nam nekaj, kar ni resnica».

Kot govori Informbiro, tako govori tudi reakcija: za pomoč, ki bo prišla iz Amerike, bo morala Jugoslavija uvesti staro demokracijo itd. To pomeni, da bi morali izročiti tej reakciji inovino, ki so jo izgubili kot nezastuženo pridobljeno, izropano. »Enim in drugim povem s tega mesta, da se motijo, če mislijo, da bodo dosegli kar koli s to svojo propagando. Reakciji povem, da je bolje, da je na miru kot je bila nekaj časa.



MARŠALA TITA JE NA KONGRESU AFŽ JUGOSLAVIJE POZDRAVILA ZADRUGARICA KATA CMELIK, PRIPADNICA SLOVASKÉ NARODNE MANJSINE IN ŽENA NARODNEGA HEROJA JANKA CMELIKA

Bolje je, da molči, ker mi se ne znamo šaliti, kadar se nam nekaj zagabi. In se tudi ne bomo šalili. Zakaj pa ne? Ker se ne smemo šaliti. Ne smemo se šaliti, kadar gre za našo državo, kadar gre za herojsko ljudstvo, ki gradi svojo boljšo bodočnost. Vprašanje so milijoni žrtv, velikanske gmojne in človeške žrtve, ki so bile za tako Jugoslavijo kot je danes. Potemtakem naj se nihče ne nadeja, da bo Jugoslavija drugačna. Ne. Se lepše se bo razvijala v tem smislu in postala bo prava, resnična socialistična država, z državljani, ki bodo po svoji ustvarjalnosti in morali dostojni graditelji socialistične Jugoslavije. Tako Jugoslavijo hočemo ustvariti in ustvarili jo bomo.

Maršal Tito je govoril dalje o pomoči, ki jo bo Jugoslavija dobila iz Amerike ter o odnosih z

raznimi državami (podrobneje o tem prinašamo na drugi strani). Pred koncem svojega govora se je maršal Tito dotaknil tudi kritike in izjavil, da se v raznih oblikah družbenega življenja, celo v tisku čuti vpliv reakcije. Če se delajo nepravilnosti, je treba po tem udariti. Toda sedaj je reakcija dobila možnost, da bi lahko začela po raznih eksponentih, ki se skrivajo za partijsko ali pa pod drugo firmo, izvajati tako politiko. Tako je n. pr. pisatelj Branko Čopić vzel satiro in v njej prikazal vso družbo od zgoraj navzdol kot negativno, kar pomeni, da jo je treba odstraniti. »Take satire ne bomo dovolili in je pustili brez odgovora. Obratuna pa naj se s posamezniki, toda propaganda, posplošena proti narodu, je nevedna državljana socialistične Jugoslavije».

Vida Tomšič:
Naloge žena v bodočnosti

Iz glavnega referata, ki ga je na kongresu imela predsednica AFŽ Jugoslavije Vida Tomšič.

Uspešna socialistična graditev dežele in ohranitev miru v svetu sta dve osnovni vprašanji za vsakega državljanca. Zato morajo ti dve vprašanji obravnavati tudi antifašistke na svojem kongresu.

Jugoslovanski narodi žele mir. Ne miru za vsako ceno, ne v enem ali drugem bloku. Jugoslovanski narodi žele take odnose, ki bodo temeljili na enakopravnosti in na širokem ekonomskem sodelovanju med narodi. Zaradi tega pošiljajo s tega kongresa jugoslovanske žene poziv vsem ženam sveta, da se bore proti vsaki napadalni vojni, brez ozira, s kakšnim orožjem začnemo. Kongres poziva žene, da onemogočijo vsakega napadalca, kjer koli se pojavi. S tega kongresa ponavljajo žene poziv jugoslovanskega komiteja za mir, katerega član je tudi AFŽ in vabiijo k sodelovanju vsa demokratična gibanja za mir v svetu.

Ceprav je Mednarodna demokratična federacija izključila AFŽ Jugoslavije iz svojega članstva, jugoslovanske ženske organizacije in njenega vpliva v mednarodnem ženskem gibanju ni mogla izbrisati. Lahko trdimo, da je ugled AFŽ Jugoslavije celo ogromno narasel, kar dokazujejo številne mednarodne zveze in ve-

liko zanimanje naprednih žena vsega sveta za delo jugoslovanskih žena.

Vida Tomšič je govorila nato o problemih socialistične izgradnje ter o aktivnosti žena v političnem in gospodarskem življenju države. Mnoge žene so udarce in voditeljske podjetij, organizacij itd. Od skupnega števila udarnikov v prvem polletju leta 1950 je bilo 32 odst. žena.

Ena izmed glavnih nalog organizacije AFŽ pa je kulturno in prosvetno delo med ženami. Od osvoboditve pa do konca leta 1949 se je naučilo čitati in pisati 1.200.000 žena. Največjo aktivnost pa so žene pokazale v delu za zaščito matere in otroka.

Svoje nadaljnje delo pa mora AFŽ usmeriti po liniji, ki jo je dal CK KPJ:

»Delo med ženami se mora vse bolj razvijati v okviru Ljudske fronte, tako da so odbori AFŽ pravzaprav sekcije odgovarjajočih odborov Ljudske fronte. Tak način bo omogočil partijskim in frontnim organizacijam, da bodo razvijale delo med ženami v tistih oblikah in do tiste mere, kakor to zahtevajo konkretni pogoji terena. Delo mora biti raznoliko po potrebah in interesih žena. Težišče mora biti na vprašanjih zaštite matere in otroka. Tam pa, kjer je aktiv-

(Nadaljevanje na 7 strani)

DELEGATKE IZ VSE JUGOSLAVIJE IN GOSTI Z ZANIMANJEM SPREMLJAJO REFERAT TOV. VIDE TOMŠIČ, PREDSEDNICE AFŽ

3600 KM PO JUGOSLAVIJI

Preko jugovzhodne Srbije v Makedonijo

Nekaj vtisov s potovanja skupine tržaških novinarjev

3

Cilj našega potovanja po Jugoslaviji je bila pravzaprav Makedonija, dežela, s katero je do neke mere povezana zgodovina odnosov med balkanskimi narodi, zgodovina neštetihih vojn in političnih sporov prav do današnjega dne. Koga ne bi zanimala dežela, o kateri se nadobudni komentatorji svetovnega tiska razpisujejo v vseh mogočih in nemogočih oblikah od

Toda vse to so le zunanje, bolj bežne značilnosti te pokrajine, spreminjive in ki se tudi v resnici spreminjajo. V zgodovini te dežele pa bo ostala večna junaška vloga njenega ljudstva v težkih prvih letih nacistične okupacije. Iskra vseljidskega upora se je iz Beograda zanesla najprej v Sumadijo in se tu razplamela v ogenj, ki se je hipoma razširil na vso Jugoslavijo. Tu, v Sumadiji so se formirali prvi partizanski bataljoni, tu so padli prvi streli od

no križišče. Mučilo se nam je. Lako smo utolžili (bolje: ožgali) z djuvecem, značilno srbsko jedjo, ki pa ni za vsak želedec, posebno ne za takega, ki je vajen le naše slovenske kuhinje. Ni bilo sicer ravno nujno, da smo se lotili djuveča, toda ker smo že bili v Nišu, ki slovi po najboljšem, smo se hoteli z njim seznaniti. Drugič se ne bi hotel, ker ne garantiram, da bi želedec prenesel še en obrok tako proketo papricirane jedi.

Od Niša do Skopja je dobrih 200 km. Pot je slikovita, posebno okrog Vlahin Hanu in Vranja, kjer preide na razvodno področje med Crnim in Egejskim morjem. Za to razvodnico je značilno, da ne poteka po kakem grebenu, kot je to običajno, pač pa preko nižine in povzroča zato v Evropi zelo redke primere bifurkacije, to je primerov, ko ena in ista reka oddaja vodo v Crno, oz. v Egejsko morje.

Področje nekaj kilometrov pred in po Vlahin Hanu je v območju hudournikov, ki od časa do časa popolnoma razrušajo cesto, včasih pa celo železniško progo. Ker tega nikakor ni mogoče preprečiti, so se začeli ukvarjati z mlsijo, da bi cesto in progo prenesli na desni breg Južne Morave. Čim pa to območje zapustijo, se od Vranja do Skopja odpre bolj ali manj ravna, široka lepa cesta, po kateri lahko s 100 kilometrsko brzino zdrvi avto proti prestolnici Vardarske Makedonije. Na vsak način je prijeten vtis, če se po najbolj črnogledih napovedih o makedonskih cestah znajdeš na lepem na gladki, široki avtomobilski cesti, s katero bi se tudi Slovenija



MUSTAFA DZAMIJA V SKOPJU

postavljala. Nič manj prijeten vtis pa napravi na obiskovalca tudi Skopje, pa čeprav pride vanj v poznem večeru, kot smo prišli mi. Ze od daleč se med mešlo svetlobo cestnih luči odražajo vitki minareti. Ob cesti srečujemo Siptarje, ki se s svojimi polprežljivimi oslički vračajo iz mesta, kamor so šli na sejem ali po kakem drugem opravku. Pred starim mestom se razprostirajo rove četrti, delno še obljubene, delno še v gradnji. V večjem številu srečujemo muslimanke, ki si pred tabo zakrivajo obraz v svoja ohlapna oblačila, v katerih se v mraku zde kot strahovi. Ze si ob Vardariju in kmalu tudi na glavnem trgu. Razsežen okroglast in moderno urejen prostor, ki ga obdajajo moderne stavbe raznih uradov, ministrstev, trgovin itd. V mestu vlada pravi velemlasni vrvež, posebno na promenadi. To so ljudje pomešani v pravi mozaik oblačil, ki izdajajo narodnostno pripadnost posameznika. Tu najdemo poleg Makedoncev Albance, Turke, Cigane, Srbe in sredi tega mednarodnega vrveža nisi niti najmanj presenečen, če naletiš na italijanskega delavca iz Tržača, ameriškega avanturističnega polnika, ki se s pokvečnim »Citroyenom« prebija iz Amerike v Turčijo, švicarskega novinarja, ki potuje v Grčijo.

Tako v evropskem delu. Če pa prestopiš Vardar, si v starem mestu s krivimi ozkimi ulicami, nizkim razpadajočimi lesenimi hišami, v katerih imajo svoje delavnice najrazličnejši albanški in turški obrtniki: čevljarji, preprogarji, brivci itd. itd. Tu se mnoge ženske nosijo zar. čeprav so ga mlajše v glavnem že odvrle. Iz hiš zaudarja po domačem tabaku in gnilobi. Na trgu je zmešnjava še hujska kot na evropski promenadi. Ker je ravno redni tedenski sejem, se kar izgubi v vpitju prodajalcev in nakupovalcev, ki barantajo za papirko, sadje, piščance itd. Trg je zelo dobro založen in cene so sorazmerno nižje kot povsod drugod v državi. To je seveda prosti trg, vendar je na njem zelo vpliven regulator cen: prodajalne zadrugah posestev, ki prodajajo svoje viške Vendar bom o tem, to je o zadrugah v Makedoniji, povedal več prihodnjič, razen tega pa ne smemo zapustiti Makedonije preden se ne seznanimo s samim makedonskim vprašanjem, to je s različnimi pogledi na to vprašanje v Jugoslaviji, Bolgariji in Grčiji ter končno z borbo Makedoncev samih, bodisi v Jugoslaviji, Bolgariji ali pa v Grčiji za pravilno dokončno rešitev makedonskega vprašanja.

ROMINFORMIAD

Madžarska buržoazija je vedno sanjala o »Veliki Madžarski« in si prizadevala, da bi bil madžarski narod na temelju zgodovinskih pravic in kot edini državotvorni in kulturni faktor v Podonavju dominantna nacija na ozemlju med Jadranskim morjem in Karpati. V Hortyjevi dobi so si posebno prizadevali, da bi v mejah Madžarske ustvarili enotno nacionalno državo.

V spreminjenih družbeno-političnih prilikah po osvoboditvi nista niti madžarska vlada niti Madžarska delavska partija dosledno in hitro reševali nacionalnega vprašanja. Medtem ko je novi režim v bistvu nadaljeval Hortyjevo linijo, je madžarska partija v manjšinskem vprašanju s svojo anezainteresirano samo tolerirala vladno politiko. Stevilni srednji in nižji partijski forumi so se ob formiranju južnoslovanskih manjšinskih organizacij našli na istem stališču z reakcionarnimi krogi. Na mnogih partijskih sestankih so ignorirali slovenski jezik. V Parobu so celo policijski organi aretirali slovenske mladince, ki so zahtevali šole v svojem materinem jeziku. V teoretskem partijskem časopisu »Társadalmi szemle« iz leta 1946 piše urednik partijskega glasila »Sabad napa, Belten Oskar o južnoslovanski manjšini ter jo naziva s hortyjevske terminologije Bunjevci, Sokci, itd.

Ce so do leta 1948 predstavniki CK Madžarske partije delavcev v nekaterih konkretnih primerih ugodili zahtevam južnoslovanskih manjšinskih organizacij, je to treba pripisati predvsem avtoriteti in moralno-politični podpori, ki jo je FLRJ dajala svoji manjšini na Madžarskem ter popolni svobodi in enakopravnosti, ki jo je nacionalna madžarska manjšina uživala v Jugoslaviji.

Poleg južnoslovanske, (na Madžarskem je danes preko 120.000 Južnih Slovanov), je bila pred koncem druge svetovne vojne na Madžarskem močna nemška manjšina (500.000), dalje slovaška (250 tisoč) in romunska (30.000). Čeprav je bila med obema svetovnima vojnama nemška manjšina močna hitlerjevska peta kolona in bi morala biti po Potsdamski pogodbi izseljena v Nemčijo, je velik del manjšine ostal na Madžarskem in to predvsem bogatejši, kakor je ugotovil sam Rakosi v svojem govoru 1. aprila 1947. leta. Pred kratkim pa je izšla celo zakonska odredba, po kateri lahko Nemci pridobijo madžarsko državljanstvo.

Položaj slovaške manjšine se po drugi svetovni vojni tudi ni spreminil. Zaradi nasprotja med Českoslovaško in Madžarsko niso si mogli priboriti Slovaki niti ene svoje ustanove. V pojasnilo naj navedemo, da je delovalo v letu 1947—48 vsega 16 slovaških manjšinskih šol in samo v eni šoli so imeli slovaški jezik kot predmet. Vodoča partije je imelo v odnosih do slovaške manjšine enako stališče kot vlada, vse dokler se niso nekoliko uredili odnosi med obema državama in dokler se niso začudnejši Slovaki izselili v domovino. Ostale pa je CSR prepustila na milost in nemilost Madžarski.

Romunska manjšina je v enakem položaju. Po službeni statistiki ima le 20 šol in še je niso popolnoma v romunskem jeziku.

Kljub takemu zadržanju madžarske vlade in partije do manjšin na njihovem ozemlju, pa je Madžarska stalno zahtevala posebne pravice za svoje manjšine. Edino Jugoslavija ni do resolucije Informbiroja dobila iz Madžarske nobenih zahtev, ker so v FLRJ uživali Madžari popolno svobodo. (Tako so izjavljali visoki partijski in državni funkcionarji Madžarske.)

Danes pa seveda napadeta madžarski radio in tisk Jugoslavijo zaradi »tlačanja« madžarske nacionalne manjšine.

Iz vsega vidimo, da Madžarska partija delavcev, ko je prevzela oblast, ni reševala marksistično manjšinskega vprašanja, temveč da je odnos do manjšin kontrarevolucionaren in odvisen od zunanjih političnih činiteljev.



GLAVNI TRG V SKOPJU IN MOST PREKO VARDARJA, KI VODI V STARO MESTO

fantastičnega prikazovanja do vzvišenega omaloževanja?

Toda Makedonija je na skrajnem jugu Jugoslavije in pot vanjo vodi preko slikovitih pokrajin jugovzhodne Srbije. Takoj iz Beograda zavije dobra tlakovana cesta v Sumadijo, ali kakor ji pravijo, srce Srbije. Ze ime pravi, da je mogla biti nekoč tu domovina razsežnih gozdov. Danes je mogoče govoriti le še o gozdnih otokih in vsa Sumadija je v mnogočem podobna slovenski štajerski pokrajini med Celjem in Mariborom. Med gozdnimi otoki so kot orlamenti v piratskih preprogah vnešeni vinogradi na sončnih pobočjih nizkih gričev in števline vasi in zaselki. Podzemlje Sumadije je bogato z rudami in mineralnimi vodami, v večjih mestih pa je dokaj industrije, deloma od prej, v glavnem pa raste nova, kot povsod po državi. V vseh večjih mestih prihaja posebno do izražaja splošna značilnost dežele, pomešanost dveh vplivov, evropskega in ostankov turškega, v arhitekturi, šegah in navadah itd. Mestne ulice so tlakovane z značilno kaldrmo (okroglim kamenjem) del hiš je grajen v modernem slogu, stari deli mest, ki se naglo umikajo modernizaciji, pa vsebujejo vse značilnosti bednih in suženjskih razmer, v katerih je to ljudstvo živelo dolga stoletja pod tujim turškim jarmom.

okupatorja in njegovih domačih hlapcev. Kruto je ta dežela občutila bes okupatorja in še danes hrani spomnike najbolj nečloveškega ravnanja podivjanih nacističnih zverj. Smo v Kragujevcu. Ruševine tu in tam so nema priča razdeljanja tega mesta, a ljudje ti še danes z grozo v očeh opisujejo razrušenje in množične usmrtitve prebivalstva. V gimnazijskem poslopju je vzdano naslednje posvetilo:

«Bilo je u nekoj zemlji seljaka na brdovitom Balkanu. Umrla je mučeničkom smrću četa djaka u jednom danu.»

21. X. 1941

Tega dne je okupator določil za talce dijake treh razredov nižje gimnazije in jih sredi mesta ustrelil.

Takih spominov ima Sumadija nešteto, zato pa je iz njenega ljudstva izšlo nešteto herojev narodnoosvobodilne borbe in herojev socialistične graditve, mačevalcev junaških žrtv za svobodo in boljšo bodočnost.

Iz valovitega sumadijskega gričevja se kmalu izvijemo v dolino Morave in precej utrjeni in lačni želedeci se ustavimo v Nišu, največjem mestu med Beogradom in Skopjem. Niš je tipično južnosrbsko mesto, je pa nekako industrijsko središče in pa važno promet-



VIRPAZAR, GLAVNA ULICA V TURSKEM DELU SKOPJA

Vloga antifašističnih žena

(Nadaljevanje s 6. strani)

nost žena je slaba, mora Ljudske fronta izkoristiti vse sekcije za mobilizacijo žena in jih politično dvigati.

Organizacija žena ima nalogo, da povezuje društveni interes z interesom posameznika, da razvija aktivnost žena v vseh organih ljudske oblasti. Ta družbena naloga žene in njene organizacije ostaja vse dotlej, dokler se materialni pogoji vsakdanjega življenja toliko ne dvignejo, da bodo popolnoma spremenili način življenja. To bo prava revolucija v življenju žene in družine, osvobodila bo ženo drobnega hišnega dela in spremenila pojmovanje o odnosih med ženo in mošom.

Žene Jugoslavije se nikoli niso izločile iz borbene fronte svojih narodov. Kot delovne žene in matere so dale svoje moči za svobodo in srečo domovine, vzgajale so mlada pokolenja v patriotiz-

mu in ljubezni do rodne zemlje. Kongres pa naj bo ženam nov poziv, da svoje sile še podvoje, da na pragu končane petletke še povečajo svoje napore, naj sodelujejo v organih ljudske oblasti, v delavskih svetih, v Ljudski fronti in v vseh drugih oblikah, ki jih razvija ljudska demokracija.

Po referatu tovarišice Vido Tomšič se je razvila diskusija, v kateri so sodelovale žene iz vseh republik, delavke, zadrugnice, intelektualke. V debato so posegli tudi specializirani zdravniki, ki so predlagali organizacijo žen sodelovanje za čim uspešnejšo borbo proti umrljivosti otrok, ter sodelovanje v zaščiti mater,

Pozdrav tržaške delegacije

Predstavnice iz inozemstva pa so pozdravile kongres v imenu svojih organizacij. Za ASIZZ cone A Tržaškega ozemlja je kongres pozdravila predsednica tov. Alma Reschitz in mu želela v tem

času težke borbe za neodvisnost najboljše uspeh. Tov. Reschitz je povedala ženam Jugoslavije, da so tržaške demokratske žene razumele, da je borba Jugoslavije proti kominformizmu velika borba proti politiki blokov, proti izkoriščanju malih narodov in da je prav zato ta borba jugoslovanskih narodov borba vseh demokratov sveta. Zato so žene Trsta na strani jugoslovanskih žena in se hočejo skupno z njimi boriti dalje za pravično rešitev vseh problemov, za trajni mir.

Drugi referat je imela tov. Mara Radjč, sekretarka Glavnege odbora AFZ Jugoslavije o nalogah AFZ Jugoslavije v vzgoji novega pokolenja.

Po diskusijah o tem referatu so delegatke izvolile nov glavni odbor, ki je izvolil iz svoje srede izvršni odbor s predsednico Vido Tomšič.

S kongresa so odšle delegatke s prepričanjem, da so do sedaj uspešno delovale za dobrobit svoje socialistične domovine ter polne volje do novega dela.

OTROČEK - SAMOUK

Prav malo kdaj pomislimo, ko opazujemo otroka od prvih mesecev življenja pa tja do desetih let, kaj vse zna in česar se je sam naučil. Vse njegovo znanje ni sad našega pouka, temveč čisti sad izkuštev. Vse počenja samostojno in na lastno pest. Že novorojenček se kaj kmalu zaveda, da dobi hrano le ob določenem času in se navadi na ta red, če se ga tudi mati točno drži in ne dela izjem. Z dvema do tremi meseci se navadi motriti predmete, ki ga posebno zanimajo. Z ročicami in ušnicami otipava predmete in jih skuša na ta način spoznavati. Se ga po vsem, kar ga zanima. Kmalu postane naravnost radoveden, vse, kar je v njegovi okolici, je zanimivo. Spoznal je že tudi, da odgovarjata dve stvari, ki nastane ta v njegovih očeh, samo enemu predmetu, katerega lahko zagrabim, če ga more doseči. Otiple en predmet, vidi dva in nato popravi svoje vtise tako, da vidi končno le en predmet in gleda tako vse življenje, razen če ne nastopijo kakšne bolezenske motnje vida.

Kmalu nato prične razločevati tudi različne tume in jih skuša ponapljati. Spozna, da imajo popolnoma različni predmeti lahko tudi iste lastnosti in če vidi sonce, žarnico, vžgalico ali ogenj v peči, izgovarja v svoji otroški govorici alička, lučka. Oponaša živali, z amuz, shovohov in emjau ter kliče kaxov, ko zasliši drhanje na cesti. Polagoma se besedni zaklad izpopolnjuje: pri izražanju uporablja že glagole in ve, kaj se pravi jesti, greti, hoditi. Na to prihajajo iz ust celotni pravi stavki, ki so še sprva tako neobgledni, kot bi se izražali v tujem jeziku, v katerem nam primanjkuje besed, scasona pa postajajo stavki vse bolj in bolj komplicirani. Otrok že razlikuje sedanjost, prihodnost in preteklost, seveda pa na manjka pri tem napak. Prav iz teh napak pa vidimo, da otrok misli samostojno in dosledno tvori na primer nekatere glagolske oblike: iz prati nastane ajaz prama, iz brati abrama namesto perem oziroma berem. To samostojno tvorjenje oblik je ravno dokaz, da otroci zelo samostojno mislijo. Ko bodo večkrat slišali pravilno obliko, bodo sami popravili napako, kajti mali možgani imajo dober spomin.

Cisto nepotrebno je, otroka napako popravljati in ga skušati pravilno učiti, kajti s tem otroka le zmedemo. Bolje je, da uporabljamo večkrat zaporedoma pravilno obliko v pogovoru s tretjim, kajti otrok bo sigurno prisluhnil in obogatil svoj besedni zaklad s pravilnim izrazom.

Otrok štirih do petih let zna tvoriti pravilno tudi že prav težke stavke, celo take, ki mu pozneje v šoli delajo pri stavčnem razdeljevanju obšutne težkote.

Dajmo otrokom vedno priložnost, da se sami učijo in jih nikdar ne skušamo poučevati. Otroku moramo pustiti, da popravlja sam svoje napake, posebno še, če prične feceljati. Če tega sploh ne opazimo ali še bolje, da ne pokažemo, da

opazimo in otroka vedno ne popravljamo, češ da mora tako in tako govoriti — tedaj bo otrok zelo pogosto sam popravljal napake. Seveda pa ne dosežemo na ta način uspeha pri vseh otrocih, ki feceljajo, pač pa pri večini.

Najvažnejše pravilo vzgoje je, da ne posegamo v čudoviti mehanizem otrokovega samoučenja. Ta mehanizem učenja bo najbolje deloval, če bomo pustili otroka, da se bo sam učil gledati, hoditi in govoriti, ko bo opazoval druge, saj je že narava sama za razvoj otroka vse poskrbela in mi ne smemo nasilno posegati v ta dogajanja. Dr. S. S.

OSTRIGA v kuhinji

JUHA IZ OSTRIG

Skuhaj zelenjavno juho iz zrezane zelene, peteršiljevega korena in listja, nekaj listov kolerabe in sladkega zelja, korenja ter osoli in popraj. Ko je juha skuhana, jo odcedi, dodaj 12-14 ostrig, ki si jih previdno izstrgala iz lupine, dolij vodo, v kateri si namakala ostrige in kuhaj približno 1/4 ure. Vmešaj v 1/2 dl goste smetane 1-2 rumenjaka ter dodaj vse skupaj juhi, pomešaj in ponudi.

OSTRIGE NA AMERIKANSKI NACIN

Izstrgaj približno 12 ostrig iz lupine, pusti, da se dobro odcedijo in osuše, nato pa ovij vsako ostrigo v tenko rezino prekajenega svinjskega mesa ter nabodi na 1-2 zobčice. Speci hitro v zelo vroči pečici in ponudi na prepečenih kruhovih rezinah.

RIZOTA IZ OSTRIG

Operi ostrige ter jih deni z vinom obliže v posodo, pokrij in prstavi k ognju, da se odpro. Segrej nekaj presnega masla, dodaj drobno zrezane čebule in peteršilja ter 1/4 kg opranega riža. Izluči ostrige iz lupin, vmešaj jih v riž ter zalivaj z ribjo, govejo ali zelenjavno juho, osoli. Kuhane potresi s parmezanom.

PECENE OSTRIGE

Operi, obriši in odpri poljubno število ostrig, jih previdno izstrgaj na plitvi strani lupine, pazi, da voda ne odteče ter pusti meso v globoki strani. Potem ko si ga tudi tu izstrgala, deni na vsako malo peteršilja, drobtin, limoninega soka, olja, položi jih na mrežico ter daj na zelo vroč štedilnik, da zavro. Potem jih naloži na krožnik, ob robu okraši z limoninimi kolesčki in ponudi.

Ali ste že
narečeni na

Ljudski tednik

TUDI Z IGRAČAMI
vzgajamo otroka

Igrača ne sme otroka samo navduševati in razveseliti, ampak tudi podpirati njega skladni fizični in duševni razvoj. Znano je, da se otrok rodi z določenimi dispozicijami, to je z notranjimi možnostmi za nadaljnji, duševni razvoj. Razumni starši bodo storili vse, da se te dispozicije razvijajo v sposobnost ali celo v talent. Igrače imajo pri tem velik pomen in prav zato jih moramo pametno izbirati.

Ze v zibelki dajemo malemu različne igrače s katerimi se igra, z njimi maha, tolče in posluša njih glas. Zavrže pa jih takoj, kakor hitro je lačen ali moker, žene ali zaspan. Ker nosi otrok vse igrače v usta, morajo biti higijene, vedno čiste in iz takega materiala, da jih lahko očistimo, razkužimo in da otroku ne škodijo.

Ko otrok shodi, mu dajmo gibljive igrače: žogo, obroč, itd., s katerimi si bo pravilno razvijal mišice in

gibčnost telesa. Poleg tega pa take igrače, zlasti žoga, uvajajo otroka v disciplino, kajti kolektivna igra omejuje osebne želje in navaja na spoštovanje določenih pravil, ki jih zahteva skupna igra.

Z dobrimi in primernimi igračami moremo zavestno vplivati na otrokovo samostojnost, iniciativnost, aktivnost, hrabrost, itd. Gradbeni material, ki nudi otroku polno kombinacij, ga razveseljuje in vedno znova navdušuje, ter razvija v njem aktivnost. Če otrok dolgo časa sestavlja kako komplicirano igračko, se bo v njem razvila samostojnost, iniciativnost, pogum in hrabrost pa najbolj razvijajo primerne telovadne igre s fizikalnimi igračami. Z miniaturnimi igračkami, kakor so razne metlice, kuhinje, posode, krtiče, itd., se bo otrok privadil redu in tudi spretnosti.

Veliko pomenita za otrokov duševni razvoj tudi njegova radoved-

nost in želja za znanjem. Tukaj starši večkrat greše. Otrok namreč izraža ta svoja čustva v tem, da razdira igrače, da bi pogledal, kaj je notri. Seveda staršem tako razdiralno delo ni po volji, ker otroka ne razumejo in ga celo kaznujejo, namesto da bi kupili svojemu malemu igračko, ki bi jih lahko nemoteno razdiral in sestavljal ter si tako utesil svojo radovednost in pridobil majhne izkušnje.

Mnogi otroci ljubijo glasbo in jo radi poslušajo. Zakaj bi jim ne kupili igrače, s katerimi bi si lahko razvijali posluš? Z lepimi igračami tudi razvijamo v otroku estetska čustva. Ni potrebno, da so igrače dragocene, glavno je da so lepih oblik in naravno izdelane. Psiček, naj bi bil res psiček in ne oglat izdelan stvar.

V otrocih tudi prevladuje želja, da bi anekaj postal, ali šofer, ali železničar in pd. Dajmo mu za te poklice primerne igrače, kako se jih bo otrok razveselil in kako mu bodo koristile!

Mamice, ako hočete lepo vzgojiti svojega otroka, premislite, kakšno igračo mu boste kupile in kakšno korist bo otrok imel od nje!

M O D A



PRAKTICNE OBLEKE IZ VOLNENEGA KOCKASTEGA ALI CRTASTEGA BLAGA SO VEDNO BOLJ V MODI. SPORTNO UKROJENE IMAJO NAGUBANA ALI ZVONCASTA KRILA, PA SO PRIMERNEJŠA ZA POPOLDANSKO OBLEKO. BELI OVRATNIKI IN ZAPESTNIKI, KAKOR TUDI ZAMETNI OBSIVI TAKE OBLEKE ZELO POZIVE.

RIBJI TRG: OSTRIGA

Ostrige prav radi jemo, saj so to najboljše školjke kar jih sploh poznamo. Najboljše so pozimi, in sicer od novembra do januarja. Jemo jih pa kar surove. Seveda moramo paziti, da so te školjke tesno zaprte; školjka, ki ni dobro zaprta, dokazuje, da ni več živa ali da umira. Ostrige moramo nasilno odpreti, da potisnemo nož med lupinici. Na odprto školjko strčemo malo limoninega soka, posrkamo in končano je. Toda paziti moramo, odkod smo ostrige dobili. Da bi jedli ostrige iz pristanišča ali pa iz bližine velikih mest, ni ravno priporočljivo.

Školjke ostrige so majhne živalce in žive od drobcev, ki so razpršeni v morju. Tudi delci nesnage v morju vsebujejo snovi, ki bi jih utegnili ostriga dobro uporabiti za svojo hrano. To bi bilo še vse v redu, toda med temi delci so lahko tudi razne bolezenske kalle, ki jih sprejme med svoje telo tudi nič hudega sluteča ostriga. Si predstavljate, da ste pojedli ostrigo, ki je imela v sebi kalle tifus!

Najboljše so torej one ostrige, ki žive v morju, ki je daleč proč od naseljenih krajev. Take ostrige so slabišca. Pa ne mislite, da smo to šele mi odkrili. Kdaj je že človeštvo jedlo in se mastilo z ostrigami. V naših

kraških jamah ne najdemo nobenega ostanka železnega orodja ali pa kakršnih koli železnih izdelkov, vse je še iz kamnja. Torej je bil človek, ki je bil v naših jamah, še zelo preprost in ni odkrivalo njegovo življenje, hrano iz ostankov ognjišč, ki jih kopičemo v naših jamah. Toda naj bo že kakorkoli preprost, lupine ostrig vendar najdemo v teh ostankih pradednih gostij. Tudi drugod po svetu so našli cele gore lupin ostrig, ki so jih jedli davni, davni prebivalci.

Ker je ostriga tako odlična, so jih ljudje tudi umetno gojili in jih goje še dandanes. Ostriga je pač školjka, ima dve lupini, eno večjo, s katero se pritrdi na podlago in eno manjšo, ki pokriva večjo. Med tema lupinama je ono okusno meso. Ponekod mečejo v morje veje, da se nanje pritrdijo ostrige, bolj premeteni in izkušeni ljudje pa delajo v morju posebne stebre, ki jih povežejo med seboj z žico, vmes pa dajo vrvi z vejicami; na njih goje mlade ostrige. Veliko skrb jim posvečajo ponekod, ker so lahko vir dobrega zaslužka; ostriga je namreč povsod zelo cenjena, ne samo ob morju, tudi na celini.

Ostriga najboljše uspeva v bližini izlivov sladke vode. Ostrigam prija ne preslana voda. Potem mora biti morje sorazmerno toplo. Najbolje uspevajo ostrige v globini enega do dveh metrov. Tudi ni za ostrige primeren prostor, v katerega se zaletavajo in butajo z vso silo viharji.

Ostrige so izredno plodne živali. Ena sama samica znesne okoli milijon jajčk; toda koliko od teh jih res zraste v ostrige. Prve dni se jajčka drže matere in se ličinka, ki ni niti jajce niti ostriga še nekaj dni mudi v materini lupini, toda kmalu zaplava v morje in je prepuščena vsem nevarnostim širnega morja. Toda od tega milijona se nekaj ličink le prime primerne podlage in zraste v ostrigo. Prav svojevrsna školjka je ostriga. Nekaj časa je namreč samica in leže jajčka, nekaj časa pa samec in dela ono, kar oplodi jajčka, potem pa je zopet ona in nato zopet on.

Ostrige veljajo za zelo okusno in prebavljivo jed, ker vsebuje ne toliko težko prebavljivih beljakovin, kot pa živalskega škroba ali glikogena, ki ga dobro poznamo v sladkem okusu jeter, poleg tega pa imajo ostrige v sebi še dokaj vitaminov. Torej jeste ostrige, če jih dobite in če imate denar, samo glejte, da boste vedno jedli ostrige iz dobre čiste vode.

T. P.

NASVETI

in odgovori
ljudskega zdravnika

B. L. iz Standreža: Imam 39 let; že mnogokrat se mi je na glavi pojavila nekaka lisca, kjer mi lasje takoj izpadajo, čim pogledajo iz korenine. Kaj naj bi bilo vzrok temu pojavu? Pleša ne more biti, sicer bi lasje niti ne zrasi iz korenin. Ali mi lahko svetujete?

Odgovor: Najbrž bo tako imenovana areja Celsi, ki je trdovratna bolezen. Pomagite si vsak dan prizadeto mesto na glavi z jodovo tinkturo.

J. L. iz Sestjana: Ze 6 let imam paradentozo. Izpadlo mi je že 5 zob. Zobozdravnik mi je bolezen nekoliko izboljšal, pa se kljub temu bojim, da ne izgubim prav vseh zob. Zato bi rad vedel, če so morda v zadnjem času iznašli novo uspešno zdravilo zoper to bolezen?

Odgovor: Zal ni nobenega novega in bolj uspešnega načina zdravljenja te bolezni. Uživate hrano, ki vsebuje zelo veliko vitamina C, D in kalcija; to je: dosti svežega sadja in zelenjave ter zdravila, ki vsebujejo vitamin D.

J. K. iz Boljuna: Ze dolgo imam rdeče grlo, ki me pa prav nič ne boli. Imam nekoliko katarja v grlu in mandeljne, na katerih se mi napravijo drobne bele pike kakor kašna zrna. Ta se odlušijo in jih po večini vse izkašljam. Imajo neprijeten vonj. Neke me je grlo večkrat rado bolelo, sedaj me pa skeli le, kadar dobim nahod. Kaj naj ukrenem? Stara sem 27 let.

Odgovor: Vi imate kronično vnetje mandeljnov. Poizkusite nekaj časa s pastiljami mikocilina ali penicilina. Če pa bi to ne pomagalo, dajte se operirati.

V. H. iz Pirana: Moj triletni sinček ima nožice prav rahlo na X. Znanke mi svetujejo, naj ga peljem na ortopedsko kliniko, kjer bi mu dali noge v mavce, s čimer bi se mu uravnale. Koliko je na tem resnice? Ali bi morda ne škodilo?

Odgovor: Noge na X so največkrat posledica rahlisa, v tem primeru je priporočljivo, da je otrok dosti na soncu in da ob zimskem času uživa riblje olje. Zdravnik vam lahko tudi predpiše injekcije močnih doz vitamina D. Na vsak način ne bi aparat iz mavca koristil, temveč samo škodil.

Nasveti

Plesen odstranite s papirja iz usnja s terpentinom, z lesa pa s mešanico enajh delov raztopljene želatine, kleja in nekaj berzoluove tinkture.

Ako vržete v beljake nekaj zrnatih, boš sneg hitreje stopljal. Stepal toliko časa, da sneg obstane na krožniku tudi če obrnete.

Ako hočete ugotoviti, če je mleko posrto, potopi vanj navadno pletilko. Posneto ali celo razredčeno mleko z vodo bo zdrselo curkoma s pletilke, če jo dvignete; mastno mleko pa se bo ustavljalo najprej na konici pletilke nakar bo po kapljah padalo v posodo.

Da se bo pohištvo spet svetilelo, kani na les nekaj kapljic mandeljnovnega olja in vinskega spirita ter zdrgni s svitkom mehke flanelne ovite v obrabljeno platneno krpo.

Vinske steklenice, na katerih dom se je nabrala usedlina, umijete s vročo vodo in sodo. Steklenice pa, v katerih si hranila olje, očistite s toplo kavino usedlino ali kavstično sodo.

Ako hočete bele čipke prebarvati da bodo neke barve, jih potopi v ruski čaj, samo pazi, da ne bo premočani!

Klobuk iz klobučevine očistite tako, da ga potopite v vodo, ki ji dodate žlico amoniaka (na 1 vodo 1 žlica amoniaka). V vodi potem klobuk krtaj z mehko ščetko v smeri dlak. Splakni s čisto vodo, izoblikuj in posuši.

Naslanjače iz temnega usnja zložite z navadno kremo za čevlje ali s pasto za parkete. Vse usnjene predmete čistite tako, le usnjene kovčke raje preoblecite v impregnirano prevleko ali temno flanelo, da si ne umažete obleke.

Krmljenje živine ob prehodu od zelene na suho krmo

Živina prehaja počasi na jasi. Redno krmljenje mnogo pripomore, da živina krmila dobro izkoristi; pri nerednem krmljenju, se to ne zgodi, pa čeprav krmimo živino v zadostni meri in z dovolj redilni krmili. Če torej hočemo, da nam bo živina čim več koristila, jo redno krmimo in upoštevamo pri tem naslednje.

Redno prebavo in izkoriščanje krme pospešujemo najbolj, če krmimo živino o pravem času in če ima živina pri prebavljanju dovolj miru. Krmimo pa dvakrat ali trikrat na dan. Vedno bolj prodira mnenje, da je bolj naravno in zaradi tega tudi bolj pravilno dvakratno kot pa trikratno krmljenje. To nam posebno dokazuje tudi živina, ki se na dobrem pašniku dobro in do sitga napase dvakrat na dan, zjutraj in popoldne; drugače pa miruje. Isto opazimo tudi pri divjih živalih (jelen, srna, divja koza itd.). Pri dvakratnem krmljenju pokladajmo krmila od 6. do 8. ure in od 17. do 19. ure. Pri trikratnem krmljenju na dan začnimo krmiti živino ob 5. 11. in 18. uri. Trikratno pa tudi dvakratno krmljenje prija goveji živini, konjem, ovcom, kozam in prašičem. Izvzeti moramo samo prav mlade živali. Tako naj na primer sesajo teleta do dveh tednov starosti vsaj štirikrat dnevno, nato pa najmanj do pol leta je treba krmiti teleta po trikrat na dan in lele nato jih lahko začnemo polagoma krmiti po dvakrat. Pri pitani živini, posebno pa pri pitanih prašičih, ki potrebujejo pri pitanju obilo miru, dosežemo z dvakratnim dnevno krmljenjem boljše uspehe. Seveda pa je treba živino nakrmiti do sitga.

Seno, otavo in druga podobna krmila dobro pretrsemo, da odpadne ves prah, preden jih spravimo v hlev. Mnogo prahu in raznih glivic je poseben in takšen sen, ki je pri sušenju in spravljanju trpejo zaradi neugodnega vremena. To lo zaradi neugodnega vremena. To lo zaradi neugodnega vremena. To lo zaradi neugodnega vremena.

Seno in otavo pokladajmo celo. Slamo pa navadno zrezano v rezanico. Vsa krmila pokladajmo suha, ker takšna živina bolje prežveči in razlani. Le močna krmila pomočimo ali poskropimo z vodo, in sicer toliko, da se ne prašijo in da jih žival ne razpiha. Da konji in prežvekovalci močna krmila boljše izkoristijo, pomešajmo mednje rezanico.

Vsa krmila pokladajmo po določenem redu. Prežvekovalcem pa tudi konjem pokladajmo najprej moč, in krmila, potem korenje, repo in na koncu seno ali otavo in sleh pesa. Vodo pa dejmo prihojnje krmilo živini v hlevi čez tečaj, ko je prejšnje že popolnoma pojedla. Čeprav pokladajmo živino samo seno, razdelimo tudi vsaki živali namenjeno seno v tri odmerke, ki ji jih dajamo drugače kot drugim. Tako dosežemo, da žival bolj počasi in razli žre, da ne izgubi in ne razmetuje krme, da je ne ugreje z dihanjem in ne zavne s slino, s čimer jo napravi kislino in jo potem le nerada ali pa sploh več ne žre.

Vprežnim konjem privoščimo za vsako krmljenje 2 do 2 1/2 uri, vprežnim volom pa vsaj tri ure časa in odmora. Na splošno moramo računati tudi s tem, da imajo prežvekovalci dovolj časa za prežvekovanje.

Prehod od ene krme k drugovrstni izvedemo polagoma. To ne velja samo za prehod od suhega k zelenemu krmljenju ali obratno, temveč za vsako menjavo krmil sploh. Na vsako novo krmilo je treba živali polagoma privaditi in to tudi v primeru, če preidemo od ene vrste sena k takšni vrsti, ki je po kakovosti različna od prejšnje. Enako moramo ravnati tudi pri krmljenju okopavin, močnih krmil, pri menjavi in pripravljanju krmil itd. Čim različejša so krmila, tem dalj časa mora trajati prehod od starega na novo krmilo. Če krmila prehitro menjavamo, izgubimo krave močnice mleko, pitance in mlada živina, pa na težji. Navadno preidejo precej časa, da pridejo

živali zopet k mleku ali da dosežejo prejšnjo težo.

K rednemu krmljenju spadata tudi sol in klajno apno. Potrebna sta zlasti, če krmimo živino s krmili, v katerih je malo omenjenih snovi. Največ soli in klajnega apna potrebujejo mlade, mlečne in breje živali. Konj potrebuje na dan 15 do 30 g fosforovega kislega apna, žrebe in tele 8 do 15 g, mlado in odraslo govedo 25 do 40 g, pitani vol 40 do 50 g, ovca, koza in prašič 10 do 20 g, prašiček in jagnje 3 do 6 g, mlada perutnina na dan in glavo 1/2 do 1 g, odrasla perutnina 1 do 2 grama. Soli pa potrebuje konj dnevno 15 do 25 g, mlado govedo 10 do 20 g, mlečna (breja) krava 20 do 50 g, vprežni vol 30 do 40 g, pitani vol 40 do 70 g, prašič in ovca 4 do 8 g, koza 10 g, perutnina 1 do 2 g na glavo in dan.

Živali napajamo sredi krmljenja ali šele po krmljenju. Za napajanje živine je najboljša le čista, sveža, primerno topla voda, ki ima 10 do 14 °C. Premrzle vode živali ne pijejo radi ali pa jo pijejo premalo.

Po vsakem krmljenju je treba temeljito osnažiti jaso in vso posodo. Za čiščenje potrebujemo ščet ali metlo in vodo. Dobro je, ako vsaj nekajkrat v tednu čistimo z vročo vodo. Po krmljenju ne pozabimo dobro osnažiti živine, kajti redno snajenje živine tudi mnogo pripomore k dobremu izkoriščanju krme.

KMETOVALEC v novembru

POLJEDELSTVO

Z njiv spravljamo zadnje jesenske pridelke: krmsko peso, strniščno repo, korenje, zelje. Te pridelke shranjujmo ravno tako skrbno, kakor krompir, da jih ohranimo pred gnitjem.

Večina ozimnega žita je že posejana. Le tisto ozimno žito, ki se pred zimo dobro ukorenini in obraste, uspeva dobro tudi pozneje in da dober pridelek. Zato pa je treba ozimnim setvam bolj izdatno gnojiti z dušičnim in fosfornim gnojili, da seme hitro vzklji in rastlina bujno požene iz zemlje ter se toliko obraste, da lahko kljubuje tudi hudi zimi.

Če bo vreme dopuščalo, nadaljujmo s kolikor mogoče globokim oranjem njiv, kajti niti pod njivske zemlje ne sme ostati nezorane čez zimo. Kdor ima hlevski gnoj, s katerim namerava gnojiti pomladanskim setvam, naj ga razvli že sedaj ter takoj raztrosi in podorje.

ZIVINOREJA

Ko začne počasi zmrzovati in se pojavi slana, ne gani živine na pašo, da se izognes napenjanju in pri brejih živalih tudi zvrženju. Pri prehodu od zelene na suho krmljenje postopaj z vso previdnostjo. Uovarjate se s tem, marsikatera nevednost in hlevu. Skrb, da breje živali ne bodo na prepihu, nastiljaj jim dobro in krmil jih v zadnjem času brejosti le z dobrim senom. Teletom razkuži takoj po skotitvi popkovino, da se ne vnače in začne gnojiti. Da se tele ne presesa, naj v začetku sesa le vsaki dve uri.

Hlev naj bo čist, ker je živina pozimi vedno bolj navezana nanj. Zelo koristno bi bilo, če bi se naši kmetovalci naučili, da bi vsako jesen prebelili hleve. Čistota je polovica zdravja, pravi pregovor, in to ne velja samo za človeka, ampak tudi za živino.

Trpuscaj se popolnoma doraste svinje. Ne plemeniti v sorodstvu. Sorodna plemenitev se posebno v prašičereji hudo maščuje. Ako hočemo dobiti od svojega prašiča mnogo slanine, ga začni pitati, ko je star vsaj eno leto. Le popolnoma dorasla žival tvori pri pitanju obilo maščobe.

TRAVNIŠTVO

Za naše travnike je treba vse boljše skrbeti. Čas je, da začnemo sedaj v novembru skrbeti tudi za

nje. Kaj je treba v tem pogledu ukreniti

1. Travnike je treba pobraniti in jih očistiti mahu in drugih škodljivih rastlin, ki črpajo iz zemlje hrano, namenjeno kulturnim rastlinam.

2. Travnike je treba jeseni gnojiti s hlevskim gnojem ali kompostom. Od umetnih gnojil uporabljamo superfosfat (4 do 6 stotov na ha). Izvrstno gnojilo za travnike je tudi pepel. Le dobro pognojimo travnik da dovolj in obenem redilne krme.

Koliko nerodovitnih z vsem mogočim grmičevjem zaraščenih in kamenjem nametanih travnikov je še v naših krajih. S pridnostjo lahko spremenimo nerodovitni travnik v dobrega.

KLETARSTVO

Čim se poleže kipeње, začnimo mlado vino čistiti. Večkrat ostane v vinu nekaj nepredelanega sladkorja. To je vzrok, da se vino dobro ne učisti in spomladi ponovno zavre. To lahko preprečimo na ta način, da dodamo mlademu vinu močno drožje, čim neha vreti. Vino ponovno zavre, drožje se še enkrat dvigne in vino s učisti. Večkrat je vzrok nepopolne preosnove sladkorja prenizka toplota v kleti. Tudi v tem primeru si lahko pomagamo, tako da v kleti zanetis ogenj in pa da vinu dodas segretega mošta.

Čim kipeње poneha, je treba sode napolniti do vrha, ker bi drugače mlado vino v nenapolnjenih sodih dobilo seveta.

SADJARSTVO

V sadovnjaku imamo v novembru dosti dela. Glavna so naslednja:

1. Ko nastopi mraz, začnejo ležati iz tal na sadno drevje samice znanega škodljivca zimskega pedicasa. Samica odloži pod staro skorjo in druge razpokline svoja jajčeca, iz katerih se izležejo spomladaj gosenci, ki napravijo ogromno škodo.

Škodljivcem lahko preprečimo dostop na drevo, če ga oblepiš z lepilnimi pasovi. Običajno jih prilapimo na drevo 1 do 1,5 m visoko od tal. Lepilo je treba večkrat obnoviti, posebno če je slabše vrste pa tudi drugače se rado posuši ali pa nanesejo veter ali pa mravlje nanj pesek, preko katerega se lahko škodljivci povzpnejo na drevo.

2. Ob lepem vremenu, ko ne zmrzuje, odžagaj z dreves suhe na lomljene in nepravilno zrastle veje.

Rane razkuži s 5 odst. raztopino modre galice ali 3 odst. raztopino antiparazitaz.

Sadno strguljo ali jekleno drevesno ščetko odstrani z dreves mah in lišaje.

Gnoji sadno drevje in prekopli drevesne kolobarje. V neograjenih sadovnjakih in pri obcestnih nasadih zavarujes mrazo arevje pred zajci s slamo, koruznico, latami, lubjem in podobno. Jeseni izkopane divjake zakopli v zemljo, pa ne v butarah, da ti ne splenijo korenine.

VINOGRADNIŠTVO

V vinogradih stofijo trte prazne in od njih odpada orumenelo listje. Trte se pripravljajo k zimskemu počitku, a vinograd še ne sme počivati, pač pa mora izbrati lepe jesenske in zimske dneve za delo. Dela, ki jih opravljamo v jesenskem in zgodnjem spomladanskem času v vinogradu so: okopavanje in gnojenje, obrezovanje trt in zamenjava slabih in trlih kolov, popravljanje zidov, jarkov in teras, ki zadržujejo zemljo, da je ne odnaša deževnica ter kopanje novih vinogradov. Vsa ta dela zahtevajo mnogo časa in dosti delovnih moči.

VRTNARSTVO

Pripravi gnojne grede. Posej zimsko špinačo, peteršilj in korenje. Radiš pokrij z listjem ali z listnatim vejčjem, da bo spomladi zgodaj ozelenel. Vso drugo občutljivo zelenjavo pa pokrij z vejčjem, s koruznico ali pa s slamnatimi odejami, ako jo hočeš varovati pred mrazom. Pokrij pa tako, da bo pokrivalo ali odeja vsaj 10 do 15 cm od tal.

CVETLICARSTVO

S čebulicami zasajene grede zavarujes pred suhim mrazom s preperelim gnojem, listjem in s podobnim. Občutljive trajnice pokrij z listjem, preperelim gnojem ali kompostom. Nizke rože (vrtnice) obsuj pedenjem na visoko z rahlo prstjo in jih obloži z listjem. Debelnim vrtnicam visoko porezi preatoge mladice in listje, ako ni že samo odpadlo ter jih položi na zemljo in jih pokrij z rahlo prstjo ali listjem. Vrtnice pokrij tik pred mrazom, čim kasneje tem bolje.

Pri sobnih rastlinah, ki stoje na hladnem, opuščaj zalivanje, da jih ne moti v zimskem spanju. Palme in druge listne rastline v sobah zalivaj zmerno. Večkrat jim poskropi listje z mlačno vodo, da jim ne škoduje suhi sobni mraz.

KO VINO PRENEHA KIPE TI...

Kadar preneha burno kipeње, je najbolje, da čimprej sod zalijemo do vrha z enakim vinom in ga zamašimo s kipeљno ali še bolje z dokipeљno veho. Nato počakamo, da dokipevanje poneha, nakar vino pretočimo. Najpreprostejša dokipeљna voha obstoji iz navadne, visoke prevrtane pilke, katere odprtino na zgornjem koncu zamašimo s koščkom čiste, sterilizirane vate. Če ne moremo vina o pravem času zaliti, tedaj ga nekoliko zažveplamo, da preprečimo razvoj škodljivih gliv na površini.

Koliko časa pustimo vino tako ležati, je odvisno od vina, kleti in drugih okolištin.

Pretakanje vina je eno najvažnejših kletarskih opravil. Brez pretakanja ni pravih kletarstva in če ne pretakamo, se vino prej ali slej pokvari.

Po kipeњу leži vino na drožeh, ki sestojijo po večini iz odmrlih kvasnic. Poleg tega je v njih še mnogo sluznin, beljakovin, vinskega kamna itd. Mnogo je v njih tudi škodljivih (na primer gnilobnih) glivic, posebno ako je grozdje gnilo, ako je bilo obledeno, pokvarjeno in podobno.

Odmrle kipeљne glivice so izvrstna hrana za take škodljive glivice, ki jih ob ugodnih pogojih prično razkrajati. Posledica tega je, da se vino skvari, najraje zavre.

Da to preprečimo, moramo o pravem času vino ločiti od droži, to je pretočiti. Samo enkratno pretakanje ne zadostuje, kajti pri vsakem pretakanju pride v vino zrak, ki pospešuje, da se iz njega izlečejo razne snovi in glivice. Te snovi se naberejo na dnu sode v obliki kalez. Kalez obstoji iz podobnih lahko gnijočih snovi kot droži, zato tudi na kalezu ne sme vino ležati, zlasti ne preko vroče poletne dobe. Ob večji toploti se namreč škodljive glivice hitro razvijajo, zato je nevarnost za vino tem večja, čim slabša (toplejša) je klet in čim šibkejša (manj alkoholična) je vino. Alkoholi in deloma tudi črslovina ovirata razvoj glivic ali kakor pravimo, ga ohranjujeta.

Imamo pa tudi še drugo sredstvo, ki ovira delovanje glivic, in sicer žveplanje.

Vino pretakamo

1. Da ga ločimo od lahko gnijočih snovi, to je od droži ali od kalez. 2. Da dodajamo vinu kisik (zrak), ki pomaga, da se iz vina hitreje izločijo snovi, ki ga kalijo in delajo nestanovitnega.

Pretakati je torej treba vino večkrat, in sicer v prvem letu lahka, plehka vina navadno le dvakrat, boljše, zlasti kvalitetna vina pa tri do štirikrat. V drugem letu pretakamo vino navadno le enkrat do dvakrat, v poznejših letih pa samo enkrat na leto. Stara, zlasti buketna vina pretakamo tako, da pridejo čim manj z zrakom v dotik, nasprotno pa pretakamo mlada, zlasti sluznata vina tako, da se čim bolj nasrkajo zraka.

Prvič pretakamo po kipeњу, in sicer od konca novembra do konca februarja, navadno pa v času od božiča do svečnice.

Zgodaj pretakamo vino, ako kaže kako bolezen (vlažljivost, rjavena itd.) ali napako (slab duh ali okras in podobno). Zgodaj pretakamo tudi zdrava vina, ki imajo malo kisline, ki jo hočemo ohraniti, ker je znano, da se kislina na drožeh razkaja.

Preglednje pretakanje, t.j. dokler ni vino dobro pokipeљo, ni priporočljivo, ker so taka vina nestanovitna in podvržena boleznim (vlažljivosti, ciku itd.). Da vino gladko in dobro pokipi, je prvi pogoj za dobro in stanovitno vino. Bolj pozno pretakamo torej vina, ki še niso dovolj pokipeљa, oziroma pri katerih želimo, da se v njih kislina zmanjša.

Vendar pa moramo upoštevati, da je delovanje tako kipeљnih, kakor razkrajajočih glivic mogoče le v kleti, ki je zadosti topla, ne manj kot 12 do 15 stop. C.

Preden pa pride toplo spomladansko vreme, moramo na vsak način vino prvič pretočiti, drugače je nevarnost, da se nam pokvari.

Nadaljevanje prihodnjega

Vojni tabor slovenskega naroda

DOBERDOB

PREŽINOV

VORANC

Kmalu sta namreč prišla do kupov starega zeleza in razbitih ter celih cerkvenih zvonov vsake velikosti. V Lebringu je namreč tudi bilo skladišče pobranih cerkvenih zvonov, ki so odhod romali v tovarne za lopove. Nenadoma je Dervodel zavpil:

«To je naš zvon, zvon iz moje fare!»

Njegove oči so bile uprte v velik, težak zvon, ki je bil z glavo zarit v mehko zemljo, odprtina je bila poševno obrnjena proti nebu.

«Naš zvon! Poznam ga po tej-le zarezi!» je skoraj ganjeno nadaljeval invalid. S težavo se je hotel skloniti, da bi na zunanji strani našel še napis, toda pohabljenost mu je to preprečila. Namesto njega se je sklonil Demark:

«Tu je napis!»

«Beril!» je skoraj zaprosil Dervodel.

Demark je bral: «Sveti Peter, nebeški vratar, Tebi je posvečen naš farni klicar!»

«Naš zvon, naš velik zvon. Pri nas imamo svetega Petra za farnega patrona. To je moj zvon!»

Malo je manjkalo, da Dervodel ni z bergljami vred poskočil. Bilo mu je, kot bi se srečal s svojo lastno ožjo domovino tukaj v tem neprijaznem tujem kraju. Na mah so vsega objeli mladostni spomini, ki so bili zvezani s tem velikim, v zemljo zaritim zvonom. Zdelo se mu je, da mu v ušesih brni njegov veličastni, domovinski glas, ob katerem je sredi vasi rastel, se razvijal, živel, dokler ga nekega dne niso odtrgali od doma. Demark je molče stal poleg zamišljenega tovariša, boječ se, da ne bi motil njegovih občutkov. Saj nima tak invalid razen občutkov, če jih ima, in razen spominov — itak nič drugega na svetu.

...Toda Dervodelova ganjenost ni trajala predolgo; kmalu je začutil, da mu davno brnenje zvona skeleče odmeva po ranah in v pohabljenih udih, tako skeleče, da znova čuti zarasle brazgotine. To ga je spomnilo, da je siromak, — da pravzaprav kot siromak stoji poleg drugega siromaka, narobe obrnjenega farnega zvona. Česa čaka tukaj ta zvon, česa čakajo ostali okrog njega? Ničesar več, saj niso več zvonovi — saj on ni več človek...

«Pojdiva!» je nenadoma dejal in se že zagnal proti baraki. Hodil je tako naglo, da ga Demark še ni videl takega.

«Ali si videl, kaj se godi?» je dejal Demark grede. «Zvonove zbirajo, da nam potem z njimi uničujejo naše življenje».

Toda Dervodel ga ni poslušal; štokljajal je dalje, kar je mogel. Nič novega ni povedal Demark, saj je vedel vendar ves svet in tudi on sam, kaj so godi z zvonovi. Srečanje z zvonom v Lebringu, v mestu katerega ime je že samo po sebi pomenilo preklestvo, pa ga je silno presunilo. Doma se je takoj zvrnil na posteljo in se bolešno zagrizel v ključavljice misli. Kaj je to, kaj je vse to, kar se godi? Deset in desetkrat si je ponavljal to vprašanje. Ali bi smelo biti tako, ali bi moglo biti tako ako bi — ako bi nekdo bil...? Pomoči je spal zelo nemirno in nekajkrat je imel tako hude prikazni, da je v spanju na glas vzkliknil. Iz njega je kriknila groza vojne... Strašno spoznanje ubornega invalida, ki se je pogrezal v kruto, neusmiljeno resnico...

In drugi dan je Dervodel ves izčrpan, a strastno odgovarjal klicem tovarišev:

«Ne grem — pustite me pri miru...!»

V cerkveni baraki je pravkar pozvonilo pred oltar. Vojni kurat Fanel, tisti, ki je blagoslavljal bataljon št. 100 ob odhodu na fronto, je nagnil glavo in začel mrmrati črno mašo. Ministranta, ki sta klečala tik za njim, sta prav tako sklonila glavi in se zamaknila v duhovnikov adventni plašč. Na desni strani je klečal mehač Leča, na levi pa njegov tovariš, Leča, ki si je bil sam pre-strelil nogo in je poslej šepal, ni prišel pred vojno sodišče, kakor so mu grozili, temveč v Lebring, kjer so ga spoznali sposobnega le za lažjo vojno službo. Ker se je s pomočjo svojih mehov znal povsod znajti, se

je znašel tudi v Lebringu in postal sluga vojnega kurata Fanela, obenem pa tudi nekaj cerkovnik, ki je upravljal cerkveno barako. Vojni kurat je imel človeka, na katerega se je lahko zanesel.

Med molitvijo je Leča hitro razklenil svoje roke in za kuratovim hrbtom naglo pokazal svojemu tovarišu s kretnjo svoje desnice, da ni nič. To je pomenilo, da Leča malo prej ni našel v Fanelovem plašču, ki ga je obesil v zakristiji, nobenih cigaret, in ravno tako tudi ne v žepih suknjice, katerega mu je med oblačenjem duhovske obleke naglo pretaknil. Torej nič! S tovarišem sta se spogledala in razumela — Navadno je v kuratovih žepih bilo vedno najti boljših cigaret ali smok. Oba ministranta sta žalostno povsila glavi za kuratovim hrbtom.

Potem je vojni kurat moral na prižnico. Če bi re bil prisiljen, bi gotovo ne šel tja, toda ukazano mu je bilo, da mora vsako nedeljo pridigovati. Vojni kurat Fanel je bil človek, ki so mu zadostovala tri leta za tako temeljito spremembo njegove miselnosti, kakršne večina njegovih tovarišev vse dolgo življenje ne morejo doseči. Ko je odhajal na fronto, je bil mlad, navdušen in odprt, točen v vseh pogledih. Tudi tista pridiga, katero je govoril ob odhodu bataljona št. 100 na dvorišču lazaretovske kasarne, mu je prihajala iz srca. Potem je tudi sam odšel na fronto. Dve leti fronte sta pa zadostovali, da se je vrnil zlomljen na duši in na telesu. To je bilo tembolj čudno, ker je bil Nemec po rodu. Potem je začel piti. Nato je postal top in ravnodušen do vsega, kar mu je pred časom bilo še sveto in zveličavno.

V Lebringu bi njegova naloga ne bila lahka, ako bi jo hotel izpolnjevati v duhu vojaške komande, čeprav bi ji stal naproti tak, kakršen je bil pred tremi leti, svež, zaupljiv, verujoč v obe oblasti, ki jima je služil. V sedanjosti stanju, ves razbit, poln dvomov, brez temelja pod nogami, pa ji je bil seveda še veliko manj kos. Zato je od stvarnosti skušal pobegniti s pomočjo alkohola.

S prižnice se je najprej z dolgim pogledom ozrl po polni cerkvi. Dasiravno ni bilo v taborišču za cerkev nobene vnetosti, še manj pa smisla, so jo taboriščniki vendar napolnjevali. Fanel je nekaj trenutkov molče strmел po obrazih, ki so gledali vanj. To so bili Namersti, Zinki, Skobirji, Barfussi, Kalivode, Stefaniči, Grumi, Zege, Palirji, Segali, Ahmedbegoviči, Lokote, Dormi, ki so nedeljo za nedeljo prihajali predenj. Čeprav razen svojega sluga Leča ni poznal nikogar, je te obraze vendar do vseh podrobnosti imel vtisnjene v spomin. — Vedno eni in isti obrazi, zastrmljeni, vprašujoči, zstrašeni, zbegani, porogljivi, proseči, preklinjajoči ali pa izzivajoče ravnodušni obrazi, ki jih srečuješ bodisi na Doberdobo, v Roverettu, v Karpatih, v Strišču ali v Lebringu... Kaj naj jim pove, da bi mogel nanje pričarati druge, nove izraze, da bi postali tisti, ki so zbegani, mirni, ki so porogljivi, zaupljivi, ki so ravnodušni, goreči in ki preklinjajo, da bi molili...?

Vojni kurat Fanel je vedel, da taki čudeži niso v njegovih močeh, zato je pridigal rajši tako, da bi obraz ostali vsaj taki, kakršni so strmeli vanj. Povedal ni nič. Govoril je kakih deset minut, ko je opazil, da se nekateri, ravnanost vanj obrnjeni obrazi podaljšujejo. Tedaj je hitro zaključil z besedami:

«...in na razvalinah Golgote boste z menoj vred gradili nove templje. Amen!»

Se tišji kakor so prihajali, so soldati zapuščali barako s križem. Zunaj pred pragom so se jim obotavljali koraki, kot bi v tem kratkem času, ki so ga prebili pod nizko streho, pozabili, odkod so prišli in kam se morajo vrniti. Za njimi je s tenkim glasom pozvanjal zvon, ki ga je gonil Leča.

V pisarni komandanta taborišča Lebringa je bilo prijetno. Menda je bilo to edini prijetni prostor v taborišču. Ne le da je pisarna bila prijetno razgreta, prijetno je bilo tudi vse njeno lice. Stene so bile gladke in okusno tapetirane, pohištvo pa, ki je bilo v njej, je bilo

zelo srečno izbrano. Nad vse udobni so bili zelenkasto drapirani fotelji ter širok divan v kotu, ki je služil komandantu obenem lahko za posteljo kadar ga je delo zadržalo čez noč v pisarni. Tudi okna so bila zadosti velika in so prostor naravnost razkošno razsvetljevala, čeprav so zadnji čas od zunaj pritrčili nanje močne, železne mreže.

Kjub temu je tistega zimskega jutra dovolj obširni prostor postajal skoraj pretesen, dasiravno sta v njem bili le dve osebi, in sicer podpolkovnik pl. Fortis ter feldvebel Rom, Podpolkovnik Fortis je kot zastopnik komandanta taborišča, penzioniranega generalnega majorja Adamoviča, ki je bil zaradi išasa priklenjen na svojo posteljo, sprejemal poročilo feldvebla Roma iz karantenskega oddelka. Ta oddelki je bil šele pred kratkim priključen taborišču v Lebringu, navzlic temu, da se ga je taboriščna komanda branila z vsemi štirimi. V karantenski oddelki so pričeli tlačiti bivše ruske vojne ujetnike, ki so se vračali iz Rusije. Bil je na najsrajnejšem koncu taborišča, kjer so izpraznili nekaj barak in jih hkrati oddelili od ostalega taborišča z močnimi, visokimi plankami, vrh katerih so potegnili še nekaj vrst bo-deče žice. Razen tega so ob ograji postavili še močno stražo, ki je imela nalogo, ustreliti vsakega, ki bi se oddelku približal brez dovoljenja.

Feldvebel Rom je bil takoj premeščen iz invalidskega oddelka v karantenskega, kjer so predvsem potrebovali energičnih ljudi.

Medtem ko je podpolkovnik Fortis razburjen korakal po pisarni, je feldvebel Rom kakor grešna duša stal ob mizi in obupanega obraza strmел zdaj v podpolkovnika, zdaj skozi okno pred seboj. Nenadoma se je Fortis ustavil pred njim, mu pogledal v tolsti, a mrzli obraz, ter rekel:

«Kar poročate, bi samo potrjevalo to, kar smo izvedeli že mi. Hudiča, ali je to mogoče?»

«Vse je točno, kar sem rekel», je nadaljeval Rom, ko je prej malo zakajljaj. «S temi bivšimi ujetniki ni kar tako».

Gospod podpolkovnik, le povejte gospodu generalnemu majorju! To je čisto nov element. Ti jih lahko postiš, vežeš, obešaj kakor hočeš, oni se ti kvečjemu rogajo. Z nasmehom in prezirjem ti odgovarjajo: «Le delaj, kar hočeš, nazadnje boš tudi ti videl!» ali pa: «Izvoli; riti pa tudi ti ne boš odnesel...» Nepristano prepevajo revolucionarne pesmi. Kličejo vsem mogočim novim državam, ki naj bi nastale. Se vseh imen se ne morem spomniti. Vsaka občina bi se menda že rada proglasila za neodvisno. — Taka je večina! In vsi so enaki — Nemci kakor Čehi, Slovenci, Srbi, Madžari in drugi. Nas podčastniki in častniki imajo za belo gardo...»

Rom je brez vsake potrebe še enkrat ponovil, kar je bil komandantu že prej povedal. Po kratkem odmoru je s poudarkom pristavil:

«Kar se merja tiče, gospod podpolkovnik, še enkrat prosim za premostitev. Priglašam se prostovoljno na fronto — takoj, zdaj ob tej uri, samo da nimam nič opravka s to bando...!»

«Banda, res banda!» je klet tudi podpolkovnik. Nato sta nekaj časa osuplo strmela drug v drugega, kot bi iskala kak izhod iz zagate. Potem je vzdihnil Rom:

«Ta banda nam bo vse pokvarila. Koliko jih je tam?»

Moj bog, menda skoraj milijon!»

Rom je prvič slišal tako strašansko visoko število. Dotlej se mu ni sanjalo ni kaj takega, saj je zvesto verjel poročilom, ki so priznavala samo neznatno število vojnih ujetnikov. Skoraj kriknil je:

«Zakaj jih ne pustijo tam, za božjo voljo! Kako bo, ko se vsa ta povodenj razlije po naši deželi? Ze itak se v Lebringu govori, da je gnezdo pospeševanja revolucije! Zdaj pa še to...!»

(Nadaljevanje sledi)

LETOŠNJI REPERTOAR

slovenskih mestnih in sindikalnih gledališč

Repertoar imenovanih provincialnih gledališč zavzema že ves čas po osvojitvi, odkar so postala gledališča last in pravica enajstih ljudskih plastih posebno poglavje slovenske ljudskoprosvetne politike. Kakor namreč drži, da je repertoar (v kolikor ne gre za golo posnemanje centralnih gledališč) spričevalo obzornja in gledališko kulturne orientacije tistih, ki so ga sestavili, da je odraz zmogljivosti njegovih izvajalcev, odraz gledališke tradicije in odnosa njegove publike do gledališke umetnosti, je obenem naloga repertoarja, da z izborom dobrih in izbranih gledaliških del vpliva na rast kulturnega obzornja in politične zavesti njegovega občinstva, da ga vzgaja v pravilnem spoznavanju in razumevanju družbenega življenja človeka v preteklosti in sedanjosti. Kakšen je letošnji repertoar glavnih slovenskih mestnih, oz. sindikalnih gledališč, v Szentjakobu, v Celju, v Kranju, na Jesenicah, v Novem mestu in v Trbovljah? Prvi pregled njihovih objavljenih načrtov

nam odkrije, da v njih prednjači klasika. Tako je Molière zastopan v vseh šestih gledališčih: Celje: Zlahtni meščan, Jesenice: Skopuh, Kranj: Izsiljena ženitev in Ljubzen-zdravnik, Trbovlje in Szentjakob: Namišljeni bolnik; Shakespeare v treh: v Celju (Othello), v Kranju (Kar hočete) in na Jesenicah (Beniški trgovec). Dalje Goldoni z «Lažnikom» v Trbovljah in v Novem mestu; prav tako dvakrat je na repertoarju Calderon: na Jesenicah (Sodnik Zalamejski) in v Kranju (Življenje je sen). Razen teh imajo še na repertoarju Držića (Dundo Maroje), Sheridan (Šola za obrekovanje) in Dickens (Cvček za pečjo) v Trbovljah in Shawa (Hudičev učenec) v Celju. Po enkrat sta zastopana nemška klasika s Schillerjem v Celju (Roparji) ter norveška vrhunska dramatika z Ibsenom v Novem mestu (Gospa z morja), a od ruskih realistov so na repertoarju Gogol na Jesenicah (Revizor), A.N. Ostrovski v Celju (Nevhita) ter Čehov na Szentjakobskem odru (Češ-

njev vrt), ki ima na repertoarju tudi Gorkega (Sovražniki). Če omenimo, da nameravajo igrati tudi po eno — zaenkrat še nedoločeno delo von Kleista (Kranj), da je v Szentjakobu na repertoarju še Grillparzerjev sodobnik Nestoy (Danes bomo tiči) in «finski Ibsen» Hella Wuolijoki (Žene na Niskavouri) v Trbovljah, smo s tem v glavnem izčrpali vsa dela klasičnih in tujih avtorjev, za katera so se oddočila slovenska provincialna gledališča.

Če izbor zgoraj navedenih — menim klasičnih — del sam po sebi ni bil težaven, saj je lahko izbirati med deli, ki so na velikih in malih odrih doma in na tujem prestala preizkušnjo, pa je bila zadeva pri izbiri sodobnega in našega naprednega dela kočljivejša. Tako so se v treh gledališčih (Celje, Jesenice, Kranj) oddočili za Miro Pucovo (Operacija), v enem (Jesenice) za Rošev Mo-krodoice, v Trbovljah pa raje za prevod Božičevega Umika, dočim so v Novem mestu pustili vprašanje novega, izvrznega domačega dejas odprto.

Tako imenovani ljudski repertoar za zastopajo dela: Žilek: Miklova Zala, Medved: Za pravdo in mro in Nušičeva Gospa ministrica — vse v Trbovljah, dramatisacije Jurčič —

Kersnikovih Rokovnjašev (Celje, Jesenice) ter Tavčarjevega Cvetje v jeseni (Szentjakob). Veliko zanimanje utegne dvigniti tudi Ogrizovičeva Hasanaginica in še večje, pa ne oziraje se na nekatera odsvetovanja Tijardovičeva «Mala Floramya», na Jesenicah.

Odprta tudi puščajo (Celje, Szentjakob) ali pa sploh ne rešujejo (Trbovlje, Kranj) vprašanja mladinskih iger, kakaj izbira še vedno ni lahka. Na Jesenicah imajo na repertoarju dve: Miličinskega «Mogočni prstani» in Nazorjevo «Rdečo kapico», v Novem mestu pa bodo igrali otroški spevoigri Ciglerjevo «Sne-gulčico» in novo Zamljenovo «Na počitnice».

Pa pregledu letošnjega repertoarja mestnih in sindikalnih gledališč moremo gledališčem in njihovim vodstvom priznati predvsem razveseljiv izbor literarno vrednih del. Izbor iger pa kaže, da so si družine na dale ne le lepe, marveč tudi težke naloge, česar se tudi odkrito zavedajo. Sindikalno gledališče v Trbovljah piše: «Program ni nič manjši kot program poklicnih gledališč Celja, Jesenic, Kranja itd.» in da bo treh mnogo dobre volje in pomoči vseh, da to gledališče izvršuje te naloge, katera pravičnega, da se

poklicnem gledališču ne more biti še naprej zastopan tako imenovani lažji repertoar ljudskega odra, marveč repertoar poklicnega gledališča (Celje), je brez dvoma izbor toliko zahtevnih dramskih del, tudi ugodna posledica dviga splošne izobrazbe in kulturnosti igralcev in zaostritve na prednega gledalca na dramska in književna dela sploh, a ne najzadnje gotovo tudi posledica opravičene samozavesti spričo že doseženih in priznanih uspehov teh gledališč, da so zlasti Szentjakobsko, ki je lani na tekmovalju v Beogradu doseglo prvo mesto med mestnimi gledališči republikanskih glavnih mest, Jeseniškega, ki je med slovenskimi sindikalnimi odri že nekajkrat bilo priznane kot najboljši, pa novomeško, ki se s pet pripravila na tekmovalje slovenskih amaterskih igralskih skupin, kjer bo skušalo znova doseči ime, ki ga je že imelo — namreč naslov prvaka, kakor ga je dobilo l. 1949.

Če pa bo omenjeni repertoar morda, da je na prvem mestu komedija, dosegel svoj namen in, pri-tegnili ljudi, ki so bili do sedaj od gledališke umetnosti odrekli ali gledališča nevažna, bodo povzročili statistična obzira.

GUSTAV GROHMAN

VIKTOR CAR EMIN

je izpolnil 80 let plodonosnega življenja

Prvega novembra je izpolnil 80 let Viktor Car Emin, zaslužni istrski književnik in borec za nacionalne in socialne pravice istrskega ljudstva. Rodil se je v Kraju, katerega se rad spominja v svojih pripovedkah in avtobiografskih spominih. 23-leten že piše satirične feljtone v čakavskem narečju, od leta 1897 dalje pa se javlja v hrvatskih literarnih časopisih ter ureja Narodni list. Tri leta je bil tajnik »Družbe Sv. Cirila i Metodija za Istru«, ki so jo pa avstrijske oblasti na prigovarjanje italijanske reakcije ukinile.

Njegovo prvo, večje delo je roman »Pusto ognjišče«, ki je izšel leta 1900; v njem opisuje propadanje istrskega pomorstva, zaradi naglega razvoja moderne plovbe. V romanu »Usahli vrelci«, ki je izšel 1918 pa išče izhoda svojim ljudem, ki so ostali brez dela. Mlada socialistično-delavska gibanja na Reki je opisal v noveli »Pod valom življenja«. Car Emin je napisal tudi vrsto člankov kot odgovor Slovencev in Hrvatov tujcu, ki se je hotel polastiti naše zemlje. Roman »Nove borbe« iz življenja istrskega ljudstva v začetku 20. stoletja pa je izšel leta 1927. leta, ker mu ga prej zaradi antiklerikalne note niso dovolili izdati. Od leta 1909 je urejal mladinski list, »Mladi Istranin«, dokler ga niso oblasti v začetku I. svetovne vojne ukinile; ponovno ga je izdal od leta 1922 do 28, ko so bile zabranjene vse istrske publikacije. Napisal je tudi roman »Po plimih kasneje leta 1918 pa roman »Pod sumnjom«.

Leta 1918 je bežal pred italijansko okupacijo na Sušak,

kjer se je kot predsednik Narodnega sveta Reka-Sušak stalno bori za priključitev Istre k Jugoslaviji.

Svojo bolečino nad zasluženo domovino je izrazil v drami »Mrtva straža«, ki so jo leta 1923 igrali v Zagrebu z velikim uspehom. Leta 1933 je napisal roman »Med dvema ognjiščema«. Svoj beg iz domačije je opisal v črtici »Naš Dalibor«.

Po osvoboditvi se pojavi njegova obsežna danunziada, kronika reške tragi-komedijske (1919 do 21). Od osvoboditve dalje živi nad potjo, ki vodi iz Opatije proti Voloski in še vedno mu nudi njegova domovina, ki jo je opisal v približno 25 delih, bogato snov za njegove članke in tudi za daljše delo, ki ga namerava kmalu izdati.



IZ DVODEJANKE STJEPANA PAVIČICA »PAMET V GLAVO«, KI JO JE IGRALO PROSVETNO DRUŠTVO IZ BUJ

K PREMIERI „UMIKA“

v Slovenskem narodnem gledališču v Trstu

Slovensko narodno gledališče za Tržaško ozemlje je za premierno nove gledališke sezone izbralo štiridejansko dramo »Umi«, delo mladega hrvaškega pisatelja Mirka Božića. Drama se pričenja na veliki četrtki 1943. opoldne in se zaključuje istega dne ob devetih zvečer. Središče dejanja je frančiškanski samostan neke v Dalmatinskem Zagorju tik pred partizansko ofenzivo in začasno osvoboditvijo.

Po zasliševanju aktivistov, ki so pokvarili elektrarno, so ustaši in Nemci polovili partizane in jih mučili. Zlasti so se spravili na mladega partizana Srečka Novaka, ki se mu končno le posreči, da pobegne in se skrije s pomočjo slepca Stjepana v samostanskem zvoniku. Iz razgovorov med glavnimi nosilci dogajanja, kakor so fra Bernardo, predstavnik samostana in zastopnik ustaškega logotnika, Vilko Zoričič, propadli študent in pesnik ter preiskovalec, ustaški bojnik Terko, odposlanec specialne ustaške komisije iz Zagreba, zveemo za tesno povezanost frančiškanov z ustaškim gibanjem, zveemo za njih podlo ravnanje pri uničevanju partizanstva, obenem pa za različen pogled vsakega izmed njih na osvobodilno borbo. Ko se Nemci in ustaši odločijo za umik pred partizani, se še prej surovo maščujejo. Vilko in Terko skleneta, da se umakneta, fra Bernardo pa hoče ostati, rekoč: »Kdo mi more kaj očitati, mar niso mrtvi tisti, ki bi mi lahko...« Toda čim partizani mesto obkolijo skušajo pobegniti tudi fra Bernardo, toda pot je presekana.

Zgradba drame je prav svojstvena; združuje v sebi sicer enotnost časa, kraja in dejanja, ne vsebuje pa osrednje dramske zgodbe, ki bi se zapletala in razpletala okrog ene glavne osebe. Dramo sestavlja torej niz situacij, ki so sicer logično med seboj povezane, vendar pa fragmentarnost le nekoliko zavira dinamičen razvoj dogajanja, zlasti v prvem in četrtem dejanju. Bolj dramatični sta druga in tretje dejanje, ki držita gledalca ves čas v napetosti. V ti dve dejanji je tudi režiser položil največ truda in ju res odlično izdelal, medtem ko mu drama ni nudila dovolj prilike, da bi enako učinkovala prvo in zlasti četrto dejanje, kjer si je moral preveč pomagati z zunanji efekti. Uspešno pa mu je, da je povezal posamezne scene tako, da je dejanje od prizora do prizora gladko teklo, da se je napetost vzdušja v zatohlem frančiškanskem samostanu ob napredovanju partizanov vedno bolj in bolj stopnjevala. Za režiserja kakor tudi za igralce pa je bilo težko izdelati posamezne like, kajti pri marsikaterem niso dovolj jasno označeni motivi, ki bi mu oblikovali značaj. Nekoli-

ko moti tud prevod teksta iz katerega bi lahko črtali vsaj nekaj neknjižnih izrazov.

Fra Bernarda je avtor prikazal kot strastnega zastopnika ustaškega gibanja, zvitega, a opreznega borca, ki izrablja svoje moči, ki mu jih nudita položaj in obleka. Vlogo Bernarda je igral Modest Sanein, ki je dobro podčrtal zlasti svetohilinsko stran svojega značaja in učinkoval v zadnjih prizorih, ko se je razgalil in ostane samo še bešen zločinec, ki se preplašeni umika.

Psihološko najmanj utemeljen pa je Vilko Zoričič, za katerega le mimogrede zveemo, kaj ga je prineslo v ustaški tabor in kaj ga sili, da osvobaja partizane. Zoričič je izgubljen pesnik, močan samo v trenutkih sovraštva, sicer pa slabši v ljubezni in podla duša v prijateljstvu. To zelo zahtevno vlogo je igral Stane Raztresen, ki mu je kljub temu, da mu avtor ni jasno izdelal lika, vendar uspelo, da je nekatere scene prepričevalno podal.

Terka, ustaškega brezdušnega krvnika je zelo dobro z masko in igro poustvaril Rado Nakrst. Brezobziren in posmehljiv v odnosu do Vilka, neumljen do svojih žrtev vzbuja odpor in grozo ter učinkuje predvsem v trenutku, ko se pripravljajo, da obesi zvonarja Stjepana.

Hladnokrvnega in preračunljivega fra Leonarda je dobro predstavil Belizar Sanein ter zlasti učinkovito zaključil sceno v tretjem dejanju. Peti med brezvestnimi izdajalci je fra Vincenzo, laik, ki je na videz nekoliko omejen, vendar pa precej

prebrisan in zloben. Igral ga je Josip Fišer, ki je s komičnostjo in bogato mimiko včasih prijetno presenečal. Silvij Kobal je z zadržanim vedenjem dobro odigral semenišnika Vlada Biliča, še dokaj pa je zadovoljil Anton Požar kot Riko Andić.

V nasprotje morda nekoliko pretirano naslikanih tipov je avtor postavil vrsto pozitivnih likov. Eden teh je slepec Stjepan, ki s svojo igro izpolnjuje nekaj najsilnejših momentov v drami. S pretresljivo igro je slepca oblikoval Joško Lukeš in tako ustvaril eno svojih najboljših vlog.

Srečko Košir je dobro uspel v vlogi mladega aktivista Srečka Novaka. Samostanskega slugo Matetina je dobro zaigral mladi nadarjeni igralec Julij Guštin.

Prizor Mire Novak, žene partizanskega komandanta je močno osvetil ustaško podlost in razgalil dejanje do tragičnosti. Vlogo Mire je občuteno podala Zlata Rodoškova. Iskren je bil Ernest Zega v vlogi upokojenca Tonkovića, Mirinega očeta.

Matetinova mater je doživeto oblikovala rutinirana igralka Angela Rakarjeva. Ema Starčeva je skrbno izdelala lik ljubeče in trpeče matere ter neposredno učinkovala. Lepo je odigrala vlogo vernice Tea Starčeva.

K uspehu predstave je mnogo pripomogel slikar Jože Cesar posebno z dvodelno sceno v cerkvi.

Stevilno občinstvo se je močno vživelo v napeto dogajanje na odru in ob koncu vsakega dejanja spontano izražalo priznanje igralcem in režiserju.

GOSTOVANJE

ameriškega baleta v Trstu

Tržaško gledališče Verdi je v petek in soboto preteklega tedna prvič pozdravilo na svojih opernih deskah balet svetovnega slovesa new-yorški »The American national ballet theatre«. Ta baletna skupina predstavlja tehnično izvrstno uvečbov ansambel, ki bi ob še večji dejnosti in stilni poglobljenosti brez dvoma lahko nosil naslov najboljšega svetovnega baleta.

Lucia Chase in Oliver Smith — vodji ansambla, sta si za tržaško gostovanje izbrala spored, ki je sicer zanimiv, ker je našim obiskovalcem gledališč povsem nov, je pa sestavljen iz del, ki so popolnoma kontrastna in zato v celoti učinkuje nekam enotno. Mogoče pa je temu krivo tudi dejstvo, da baletu (kakor najbrž tudi drugim podobnim ameriškim ansambli) manjka tradicija (če izvenzame »klasični balet«, katerega mora pri svojem delu upoštevati vsak koreograf). Na splošno lahko rečemo, da temu baletu z njegovim »amerikanskim« obelježjem manjkajo pogoji, ki so po našem pojmovanju nujni za uspešno in zdravo delovanje

takega ansambla. Mislimo pri tem predvsem na neko obče-človečansko visoko pozitivno idejo, ki bi morala biti eden glavnih faktorjev, in pa naslonitev na domačo folklorjo. Do čim bi bil prvi predpogoj lahko ustvarljiv (kar pa pri tej baletni skupini nismo zaznali), je glede folklorja težje, ker te pravzaprav ni, če izvenzame folklor prvotnih prebivalcev in doselencev. Kljub omenjenim nedostatkom pa je celotni ansambel tehnično odlično uvečbov.

Vsebinsko najbolj zanimive in prečiševalne so bile koreografske obdelave dveh modernih ameriških skladateljev. Aaron Copland je bil zastopan z dvema deloma: »Rodeo« (koreografinja Agnes De Mille), ki predstavlja veselo sobotno popoldne na ameriškem ranču, kjer »cowboy-jia« tekmujejo med seboj v svojih spretnostih, in z baletom »Billy the Kid« (koreograf Eugen Loring — solopisalec John Kriza), ki prikazuje motive iz pohoda prvih evropskih pionirjev na ameriški zapad. Obe deli sta sveži in zanimivi, tako glede na glasbene domisleke kakor glede na dejstvo, da

Drobne kulturne iz Ljubljane

Z nastopom jeseni se je pričela tudi nova sezona v kulturnem življenju Ljubljane, sezona, ki obeta biti nadvse bogata, pestra in zanimiva.

Po kratki predsezoni in ponovitvi nekaterih najbolj uspešnih del lanskoletnega repertoarja, je ljubljanska drama 14. oktobra otvorila novo sezono z uprizoritvijo drame dr. Bratka Krefta »Celjski grofje«. Kreft je tretji izmed slovenskih pisateljev, ki je posegel po bogati snovi, ki jo nudijo obstoj in delovanje Celjskih grofov, ki je z njimi povezana usoda Veronike Dese-niške. K popolnemu uspehu drame pa je pripomogla tudi odlična uprizoritev, katero je pripravil kot režiser avtor sam, odigrali pa najboljši člani ljubljanske drame s Cesarjem, Levanjem in Severjem na čelu.

Tudi začetek letošnje koncertne sezone je izredno bogat. Po gostovanju ljubljanski publiki že poznane italijanske violinistke Pine Carmirelli, je gostovala v Ljubljani znamenita operna pevka Zinka Kunčeva. Ta naša pevka uživa svetoven sloves, ki si ga je pridobila z gostovanji po vsem svetu zlasti pa kot pevka nevjorjske Metropolitain opere. Zato je njeno gostovanje v domovini vzbudilo tudi v Ljubljani veliko pozornost in je bil njen koncert nadvse uspeša prireditel.

Koncertu Zinke Kunčeve je 9. oktobra sledil koncert simfoničnega orkestra Slovenske filharmonije, ki ga je dirigiral hrvaški dirigent Lovro Matačić, ki deluje sedaj v Skopju. Matačić je priznani dirigent evropskega slovesa, ki je tudi na tem koncertu izpričal svojo visoko umetniško osebnost. Prav tako je svojo umetniško sposobnost pokazal tudi sedemdesetčlanski simfonični orkester.

V lepih prostorih Moderne galerije že štirinajst dni razstavlja 147 svojih umetnin naš znan slikar Stane Kregar. Kregarjeva razstava je retrospektivna značaja; prikazana je vsa dosedanja Kregarjeva umetniška pot od prvih slik kubizma, kasnejšega surrealizma do realizma in nove smeri, ki jo kaže slikar v svojih najnovejših delih.

Ljudska univerza v Ljubljani je letos docela reorganizirala svoje delovanje ter pripravila vrsto predavanj z vseh področij gospodarskega, političnega in kulturnega življenja. Kot osrednja ustanova deluje Centralna ljudska univerza, razen nje pa še rajonske ljudske univerze.

Dosedanja predavanja o Organizaciji združenih narodov, o problemu mednarodnega jezika, predavanja ing. Kersniča o Ameriki, Lojzeta Udetu o Koroškem plebiscitu, Kumbatovića o Parizu v letu 1950 in še druga, so vzbudila pozornost. Enako zanimanje vzbujajo tudi za tečaje tujih jezikov, ki jih ljudska univerza letos prvič prireja. S. R.

je Copland z njima posegel v ameriško folklorjo.

Tudi balet »Fancy Free« (koreograf Jerome Robbins) mladega komponista Leonarda Bernsteina nas je s svojo iskrenostjo in duhovitostjo prepričal. Njegovo dejanje nas vodi v predmestje New Yorka s tremi mornarji (Godkin, Braun, Kriza), ki v svoji mladostni prešernosti razposajeno preživljajo svoj prosti dan.

Uspešno se je koreograf Tudor Lo-tij odločila za Schoenbergovega mlajšega, deloma še na pozni romantični slonečega dela »Verklärte Nacht«, v katerem je svoje odlične plesalske sposobnosti pokazala predvsem Nora Kaye.

»Klasični balet« je bil zastopan v koreografijah na glasbo P. I. Čajkovskega (Tema in variacije iz III. suite ter dva odlomka iz »Trnjulčice« ter »Labodjega jezer«) ter Chopina (»Silfida«). Obdelava teh del je vezana pretežno na zunanje efekte, ter nudi solistom možnost, da v polni meri pokažejo vse svoje tehnične sposobnosti. Preciznost in finesa posameznih gibov pa vendarle ni mogla prikriti nekatere stilne pomanjkljivosti, ki so bile vzrok, da je celotna izvedba izvenela nekam medlo.

Sodeloval je orkester Tržaške filharmonije pod vodstvom Josefa Levina.

Novi knjige za tvojo knjižnico

Tudi izvirna slovenska medicinska literatura se je v zadnjem času obogatila za dve pomembni deli. V založbi komisije za učbenike in skripta na medicinski visoki šoli v Ljubljani sta izšla namreč dva učbenika: to sta Zupančič Andrej: Uvod v patološko fiziologijo človeka in Pintar Ivan: Kratka zgodovina medicine.

Zupančičeva patološka fiziologija do avtorjevih navedbah v uvodu ne predstavlja sistematičnega učbenika, temveč le skelet, kateremu naj bi šele predavanja dala meso in kri. Kljub temu pa je knjiga pomembno delo domače medicinske literature. Pinterjeva zgodovina medicine pa je namenjena medicincem kot učbenik za zgodovino zdravstva. Prvotno je bila knjiga zamišljena kot prevod, kasneje pa je avtor zamislil izpremeniti, tako da je od prevoda ostal le en del, ostalo pa je napisano na novo. To velja zlasti za zgodovino medicine med Slovani in še posebej Jugoslavi, tako da ima delo še večjo vrednost kot ostala tovrstna tuja dela.

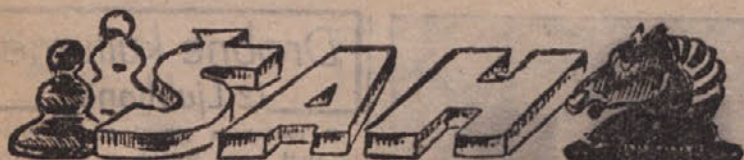
V zadnjem času je izšlo tudi več del mladinske literature. Seliskar Tone: Liščki: Izdala Mladinska knjiga v zbirki Pionirska knjižnica. To je zbirka devetih črtic, v katerih popisuje avtor dogodivščine iz partizanskega življenja, ki so bile kakorkoli povezane z nekim zastopnikom iz živalskega sveta.

Lev Tolstoj: Drobne povesti (Izdala Mladinska knjiga v zbirki Cl. cibanova knjižnica). To je zbirka šestih kratkih povesti Leva Tolstoj, namenjena našim najmlajšim.

Lisica in volk, Narodna pripovedka v predelavi Alekseja Tolstoj. Ta knjiga, ki je izšla v isti zbirki kot prejšnja, je enako namenjena našim najmlajšim. Opremljena je s sedmimi slikami.

Gospod in hruška. Po narodni pesmi priredil Mile Klopčič. Ta slikanica je izšla v Cl. cibanova knjižnici (založba Mladinska knjiga) opremljena s celostranskimi barvnimi ilustracijami in bo našim najmlajšim gotovo v veselje in pouki.

Flaubert: Vzgoja srca, platno L. 490; Dickens: Oliver Twist, platno L. 450; Tolstoj: Drobne pripovedke, broš L. 35; Tolstoj: Osnove fizike, broš L. 160; Milčinski: Ptiki brez gnezda, platno L. 290. Dobite jih v slovenskih knjigarnah v Trstu in v Gorici.



KAKO JE FUDERER PREMAGAL NAJDORFA

Mednarodni šahovski turnir na Bledu se je končal z lepim rezultatom najmlajših jugoslovanskih reprezentantov: Fudererja, Ivkova in Matanoviča, ki so se vsi uvrstili med zmagovito grupo. Največje presenečenje na tem turnirju je uspeh mladega Fudererja, ki je premagal vele mojstra Najdorfa, dr. Tartakowerja, O'Kellyja in Stolza. Poglejmo, kako mladi Fuderer igra.

Sicilijanska obramba.
Beli: Fuderer Črni: Najdorf
1. e2-e4 c7-c5
2. Sg1-f3 d7-d6

Moderno nadaljevanje. Črni se izogne raznih neprijetnosti, ki nastanejo po Sf6 3. d4 c4: 4. Sd4: Sf6 5. Sc3 d6 6. Le2 g6 7. Lg5 s težko igro za črnega. Potezo 7. Lg5 imenujejo Richterjevo varianto, katero more beli igrati na potezu g6.

3. d2-d4 c5-d4:
4. Sf3-d4: Sg8-f6
5. Sb1-c3 a7-a6
6. g2-g3

Bolje je razvil lovca na e2, ker sledi sedaj

6. Lc8-g4!
7. f2-f3 Lg4-d7

In črni je oslabil položaj kralja.

8. Lc1-g2 Sb8-c6
9. Lc1-23 e7-e6

Črni namerava napraviti prodor na d5, zato je tudi napravil vmesno potezo 6. Lg4 ter s tem zapril belemu diagonalu.

10. 0-0 Lf8-e7

Črni v poziciji nima slabih točk in je težko uganiti, kje naj beli napada. Zato razvija figure.

11. Dd1-e2 Dd8-c7

12. Ta1-a1 b7-b5

Z grožnjo Sd4: 14. Ld4: b4 15. Lb1 Lb5 in dobi kvaliteto.

13. De2-f2

Prilavi prostor skakaču, če ga črni z b4 napade.

13. 0-0

14. h2-h3

Poteza preprečuje skok skakača na g4 po nameravani potezi f6, ki naj osvobodil lovca na g2.

14. b5-b4

15. Sc3-e2 d6-d5

Važna osvobodilna poteza. Črni je prišel na damskem krilu v nevaren napad.

16. c2-c3!

Zelo dobra poteza! Beli namerava odpreti c linijo in jo zasedati s stolpom.

16. Ta8-b8

17. Td1-e1 De7-b7

Dama mora iz ogrožene c linije proč, ker je beli že grozil c4: Tb4: Sc6: Lc6: in Sd4.

18. Sd4-c6: Ld7-c6:

19. Se2-d4 Le8-e8

20. c3-b4: d5-e4:

Kakor je nadaljnji potek partije pokazal, ta poteza ni dobra, ker ruši ravnotežje v središču, osvobodilni zaprti lovca na g2 ter dopušta majoriteto belih kmetov na damskem krilu.

21. a2-a3! e4-f3:

22. Lg2-f3: Sf6-d5

23. Le3-f4 Sd5-f4:

24. g3-f4:

Po Lb7: bi s Sh3: beli izgubili figuro

24. Db7-b6

25. Sd4-c6 Le7-f6

26. Kg1-h1 Le8-c6:

27. Tc1-c6: Dp6-b5

28. Df2-e2!

Beli ima oslabiljeno kraljevo krilo ter skuša zamenjati dami, ker računa na končnico, ki je zanj ugodna kljub neenakim lovcom.

28. Db5-e2:

Nejasno pozicijo dobimo po Df5 n. pr. 30. Lg4 Dd5 31. Lf3 z možnostjo ponavljanja potez ali pa 31. Df3 Df3: 32. Lf3: a5 33. ba5: z dvomljivo končnico.

29. Lf3-e2: a6-a5

30. b4-b5 Lf6-b2:

31. a3-a4 g7-g6

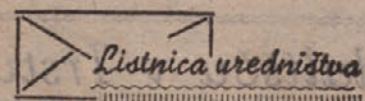
Prepreči f5!

32. Tf1-b1 Lb2-d4

V končnici ima Najdorf kmeta več. Toda beli kmet na b5 je silno nevaren in preti napredovati do 7. vrste. Nadaljnjo končnico navajamo v skrajšani notaciji.

33. b6 Td8 34. b7 Kg7 35. Ta6 Lc3 36. Lf3 Ld2 37. Ta8 (grozi 38. Td1) Lf4: 38. Ta5: Td3 39. Lg2 Tb8 40. Tf1 Td1 41. Ta8 (Osvojitev f kmeta ni bila dobra, ker sta sedaj dva prosta kmeta premočna. Očividno je Najdorf igral na zmago, sicer ne bi dovolil, da a5 kmet pade. Vsekakor bi imel beli iniciativo, kljub kmetu manj) Tf1: (izsiljeno) 42. Tf1: Td1 43. Kg2 Tb1 44. Lb5 f5 45. b8D Lb8: (Ceprav ima črni figuro manj njegova pozicija še ni brezupna). 46. Tb8: Ta1 47. Ta8 e5 48. a5 e4 49. a6 Kf6 50. Te8! (Prepreči napredovanje črnih kmetov) Ta2: 51. Kf1 Ta5 52. Lc4 b6 53. h4 g5 54. Te6: Kg7 55. h5 g4 56. Tg6: Kh7 57. Td6 črni se vda. Belega kmeta se mora več zadržati. Mladi Fuderer je zelo lepo igral.

Ing. SIKOSEK BORIS



Uredništvu
«Ljudskega tednika»

Dovoljujem si Vam prijateljsko svetovati, da objavljate v Vašem listu tedenski horoskop, kakor delajo drugi podobni listi. Naši ljudje sezono zaradi tega po njih, čeprav jih ostala vsebina ne zanima.

Prepričan sem, da se bo število naročnikov «Ljudskega tednika» znatno povečalo, posebno še, ko se bodo seznanili z ostalo vsebino Vašega odličnega lista.

Veseli bi me, ako Vam bo služil moj skromni nasvet ter Vas tovariško pozdravljam.

Zvesti naročnik Vašega lista
Gorica, 26.10. 1950

...

Dragi naročniki!

Predvsem najlepša hvala za Vaša priznanja našemu tedniku in pa za Vašo prizadevnost, da bi bil naš list še boljši. Vsek nasvet naših čitate- ljev nas veseli, saj vemo, da je to odraz povezanosti ljudi s listom, kar je eden glavnih pogojev njegovega obstoja in razvoja. Kar zadeva horo- skop, smo nekoč nekaj podobnega že pripravljali, vendar nismo uspeli, ker bi bil za to potreben strokovnjak, ki ga pa nimamo. Mogoče kdaj pozneje, vendar smo slej ko prej mnenja, da je le «vsak sam svo- jo srečo kovač» in da so zvezde pri tem precej postranska reč.

Uredništvo.



PRIZOR IZ DE SICOVEGA FILMA «CUPEZ V MILANU»

O FILMSKIH NOVICAH

Na mednarodnem filmskem kongresu v Bazlu je neki švicarski kritik izjavil, da trošijo ljudje po svetu preveč časa in denarja zato, da snemajo vsako parado, spuščanje ladij v morje, pasje razstave itd. In res je tako. Dočim so ostale filmske panoge močno napredovale, so filmske novice ohranile svojo obliko iz leta 1895; zanje so značilne vedno iste teme in navadno prika- zujejo dogodke, ki so daleč od prave stvarnosti. Poglejmo na primer filmske novice iz leta 1933 in 1939: gledali smo na platnu Hitlerja, Chamberlaina, lepote tekme v Parizu, tovarne orožja in ob slikah smo slišali glas, ki nam je govoril, da še nikdar niso bile perspektive neke zlate dobe tako zlate kot tiste- ga leta...

Film torej različno lahko zakriva ali odkriva resnico. Kakšno nalogo imajo torej filmske novice in kako- no mesto zavzemajo v kinematografiji? Vsaka filmska novica je dokument življenja in je tako v zvezi z dokumentarnim filmom, vendar pa je dolžnost avtorja no-

vic, da dejstva samo prikaže, ne pa da jih tudi po svoje razlaga. Novice morajo objektivno prikazovati do- godek.

Kako pa to delajo danes? Letos v aprilu so n. pr. največji svetovni filmski žurnali prikazovali izkrcanje nosorogov iz letala, lepe žene Pakistana v vojaški uniformi, za- morskega kralja, ceremonije svete- ga leta v Rimu, lepotno tekmo mož- itd. Filmske novice so torej sezna- njale gledalce z vsemi neumnost- mi, ki so se v tistem času dogajale le po svetu, niso pa prikazovale nič takega, kar bi zanimalo večino lju- di, kar bi povezovalo in približalo ljudi različnih narodov in plemen prav tako niso novice prinesle no- benih značilnosti neke dežele. Velika pomanjkljivost filmskih novic je tudi ta, da se slike prenaajo vr- te pred nami. V osmih minutah gre mimo tebe deset do dvajset zgodb, to se pravi, en dogodek v 40 se- kundah. Poleg tega pa skopi tekst, ki spremlja sliko, po možnosti še potvarja resnico. Letos junija so n. pr. trije filmski žurnali (Foks, Gau-

mont ter Actualites Francaises) hoteli prepričati svet o blagodejni francoski politiki v Afriki in pri- kazovali v ta namen nekaj golih domačink, domačo vojno igro s ko- mentarjem, ki se je glasil: Za ta zemljo se pričenja doba izobilja.

Med novicami prinašajo tudi re- klame za podjetja, ki filmski družbi bogato plačajo. Znano je, da so vsi uspehi na področju filmskega snemanja ter v izražanju filmskega je- zika delo dokumentarnega filma, ki je bil in je predhodnik umetniške- ga filma. Filmske novice pa so šle mimo tega napredka in filmski re- porterji se še vedno poslužujejo za- starih stereotipnih posnetkov in njih filmske novice govore v začet- niškem filmskem jeziku.

Iz «Književnosti»

Filmska KRONIKA

Isa Miranda bo nastopila v ne- dnovi ameriški komediji v New Yorku kot italijanska plesalka. Komedijo sta napisala Finklehoffe in Leo Lieber- man. V pogodbi je rečeno, da bo ita- lijanska igralka nastopila v isti vlogi, ko bodo komedijo priredili za film. Amerikanci so angažirali Isa Mirando zaradi njenega velikega uspeha v fil- mu «Zidovje Malapage».

Po Maupassantovi noveli «Diamant- na ogrlica» so v ZDA napravili krat- kometražni film za televizijo. Prav tako so priredili za televizijo «Pusto- lovščine zakrknane tolpe» Conana Doylea ter «Otrokovo rojstvo» Oscara Wilda.

William Wyler je za film «Carrara», ki ga je začel snemati v Hollywoodu, angažiral: Lavrenca Oliviera, Jennifer Jones ter Miriam Hopkins.

Režiser Claude Autant Lara je zbral vse igrance iz filma «Vrag v telesu» za svoj novi film «Rdeča krčma», ki je posnet po Balzacovem romanu. Scenarij sta izdelala Jean Epstein in Leon Mathot.

Walt Disney nadaljuje s svojimi barvnimi filmi iz kraljestva živali. V februarju bo končal film «Nature» s Hal-Acres, ki pa ne prikazuje življenja živali v širokem svetu, pač pa le življenje žuželk v pol orala- zemlji. Po tem filmu bo Disney snemal film o življenju medvedov.

Opera G. Carla Menottija, ki so jo v Ameriki predvajali z velikim uspe- hom, bodo priredili za film v ame- riško italijanski produkciji. V filmu bo nastopila znamenita pevka Marie Powers, dirigiral bo pa avtor sam.

Iz Hollywooda poročajo, da bodo v Koreji kmalu izdelali naslednje fil- me: «Koreja», «Južna Koreja», «38. vzporednika», «Formozna», «Severno od 38. vzporednika».

UGANKE ZA BISTRE GLAVE

vsak	la	vli	na	do	ke	in	je
vaj	de	nje	de	ke	za	mo	ja
do	dan	slav	je	za	za	svo	ro
la	va	bra			ja	ro	vi
sti	kom	tvo			nje	Ča	no!
živ	tvo	no	le	ša	je	na	tvo
ča	jo	je	nje	sam	ni	lje	ja
ja	lje	ša	z več	živ	tvo	je	pol

SESTAVI IZ ZLOGOV VERZE IZ ZNANE SLOVEN-
SKE PESNITVE

Zlogovnica

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.

NM

Besede pomenijo: Navpično I. ke- mična prvina, II. volivni grof v srednjem veku, III. natakarski uče- nec, IV. vrsta pesnitve, V. dedni najemniki posestva, VI. trohno- be obvarovano truplo.

Ob pravilni rešitvi bereš v drugi vrsti vodoravno znan slovenski pre- govor.

Pregovori

Kdor plača ta obrača. Delo ne la- že. Obljuba dolg dela. Kdor ne po- sluša, naj poskuša. Kdor se boji, ni- česar ne dobi. Se prase je slabo, če je pri več koritih.

Vzemi po eno besedo od vsakega pregovora in sestavi iz njih nov pregovor.

Rešitve

KVADRATNA DVÓJICA

1. terek, 2. obara, 3. rapir, 4. Erika, 5. Karakorum, 6. odeja, 7. reber, 8. ujeđa, 9. Marat.

SESTAVLJENKA

Ti očeta do praga, siz tebe čes- prag.

POSETNIKA MLEKARNARICA

UREDNIŠTVO

naproša vse ljubitelje našega uga- narskega kotička, da nam priso- vajo najrazličnejše uganke, križan- ke in podobno gradivo.



Odgovorni urednik

KAVS FRANC

Tiska z dovoljenjem AIS-
Tržaški tiskarski zavod
v Trstu, Ulica Montecchi 6

Rokopisi se ne vračajo

Na konferenci mladine, ki je bil v nedeljo na stadionu Prvi maj, je tov. Bizjak Franc podal pregled fizikalnega delovanja na našem ozemlju. V svojem referatu je najprej označil pomen fizikulture, vpliv telovadbe in športa na razvoj telesa in duha ter poudaril, da je predvsem v Trstu telesna vzgoja zelo važna, ker odraža mladost, vzgoji novega človeka in ustvarja boljše bodočnost.

Tu na našem ozemlju je prišla do izraza tudi propagandna stran telovadnih in športnih organizacij, kjer je mladina množično nastopala ter zapustila globok vtis in zavest, da morejo le pravi demokrati, ki jih vodi komunistična partija, vzgojiti novega človeka in ustvariti boljše bodočnost.

Omenil je dalje, kako pogubno je vplivalo pri nas delovanje fašizma, ki je vsem nefasistom in posebno še naši mladini zapiral vrata vseh športnih organizacij. Sele po osvoboditvi je telesno vzgojna organizacija ZDTV, ki se je tedaj osnovala, nudila naši mladini možnost udeleževanja se v različnih športnih panogah. In ravno z mladinskim sodelovanjem se je šport

na organizacija močno razvila; njena razvoja in vzpona niso mogle zadržati in ne ovirati tukajšnje oblasti in reakcija. Prišla je resolucija Informbiroja, ki je temu razvoju močno škodila. Prizadela je že takoj v začetku škoda s tem, Vzpom ZDTV se je vedno bolj širila in še vedno narašča. Medtem

redkeje. Zavedni člani ZAM-a pa se tega niso prestrašili, poprijeli so za delo in kmalu so bili vidni prvi rezultati. K temu je mnogo pripomogla tudi izgraditev stadiona Prvi maj in igranje na Opčinah. Vzpom ZDTV se je vedno bolj širila in še vedno narašča. Medtem

S KONFERENCE ANTIFAŠISTIČNE MLADINE

ŠE BOLJ JE TREBA RAZŠIRITI mladinsko športno organizacijo

katerih so imeli naši športniki možnost, da se uveljavijo. Vidaličev agent, ki so bili tudi v vodstvu ZDTV in ki se niso držali dogovora, da se Vidaličev odloži ne vne- se v ZDTV, so takoj začeli z razdiralnim delom. Ta razdiralna akcija je trajala vse do izredne skupščine ZDTV 7. avgusta 1949, ko so vidaličevci na lastno pest sklicali svojo skupščino. V jugoslovanski coni Trsta športno delovanje zaradi tega ni trpelo, zato pa so tu pri nas postale naše vrste

ko je 1. maja 1949 nastopilo 300 telovadcev in telovadk, smo jih letos našli 1800. Lani je ZDTV pripravil nastop v 10 vaseh, letos pa v več kot 30.

ZDTV ima danes 10 raznih športnih sekcij, ki so vse aktivne in v katerih se mladina številno udeležuje. Posebno močna je telovadna sekcija, ki je organizirala več nastopov tu v Trstu, kakor tudi v jugoslovanski coni Trsta ter sodelovala na IV. fizikalnem zletu v Skopju in na dnevu mla-

dine v Sovodnjah pri Gorici. Njej sledi nogometna sekcija, ki šteje 343 članov v coni A in ki je organizirala vsakoletno prvenstvo STO-ja, turnir za Kraški pokal, mladinsko prvenstvo in igrala prijateljske tekme doma in v Jugoslaviji. Zelo je tudi razvita košarka, s katero so pravtako uspešno nastopali doma in v inozemstvu. Vidni napredek je pokazala lahko-atletika, kolesarstvo zajema 30 članov, med temi je tudi nekaj najboljših mednarodnih dirkačev STO-ja, uspešno so nastopili tudi člani namiznega tenisa šahovske sekcije, ter zimsko športne sekcije.

Na koncu svojega referata je tov. Bizjak pozval mladino, naj se še bolj oklene te svoje športne organizacije, sedaj pa naj se v čim večjem številu odzove vabilu ZDTV za nastop 1. maja 1951. Vaje za nastop so že pripravljene. Tesno v zvezi s pripravo za prvomajski nastop je tudi priprava za množično sodelovanje na republiških fizikalnih zletih, ki bodo drugo leto v Jugoslaviji, kjer se mora naša mladina predstaviti kot napredna, kulturna in borbena mladina Trsta.

Kominformovski „uspehi“ pri češkoslovaških športnikih

„Zaradi upora javni sili, zaradi izjave interesov demokratične ljudske države, zaradi vzdrževanja zvez z agenti zapadnih vele-sil in zaradi izdajstva so obsoje-ni.“

Boža Modry na 15 let, Augustin Bubnik na 14 let, Stanislav Konopacek na 12 let, Václav Rožinák na 12 let, Václav Kobrnov na 10 let in Josef Hírka na 4 leta prisilnega dela.

Tako se glasi obsodba nad češkoslovaškimi državnimi reprezentanti hokeja na ledu, ki so svoji državi priborili svetovno prvenstvo v tem športu. Res, svetovnega prvenstva si ni priborilo samo teh šest igralcev, temveč še več drugih. In med tem ko je ta razsodba novejšega datuma, pa so si Čehi priborili omenjeno svetovno prvenstvo že februarja 1949.

Okrog češkoslovaškega reprezentativnega hokejskega moštva se je ustvarila posebna vrste zgodovina. Ze 1. 1948 je iz hotela v Parizu na nepojasnjen način izginilo šest igralcev malo pred odhodom v London. Dognalo se je, da so odleteli z odličnim francoskim pilotom De Narbonne — baje proti Portugalski. Toda ker niti De Narbonneva žena ni prejela nikoli vesti o svojem možu, se je upravičeno sklepal, da je letalo padlo v morje. Med igralci, ki so na ta način izginili, so bili znani Trojak, Štovic in Pokorný.

Skoraj leto nato sta v Zuerichu izginila igralca kluba L. T. C. iz Prage Zbrodsky (najbolji v češkem moštvu) in dr. Slama. Ostala sta za stalno v Švici, kjer igra v nekaterih švicarskih klubih in opravljata službo trenerja.

V februarju 1. 1949 je češkoslovaško moštvo odpotovalo na tekme za svetovno prvenstvo v Stockholmu in zaslužno zmagalo. Na tem potovanju je hranil potne liste vseh igralcev politični komisar Vodička. Ta pa se je prav ob priložnosti zmage tako napil, da se je neki Američan počeščil ukrasti se v njegovo sobo in izmakniti potni list igralca Mareka, ki je potem ušel s plavalno Američanko. Čim se je stvar opazila, so takoj sklicali češkoslovaške reprezentativce in če istega večera so pred polnočjo še odpravili. Stockholmski listi pa so naslednjega dne prinesli več fotografij igralca Mareka, po-gumne miss in nesrečnega komisarja. Vodička je moral seveda predati vse športne funkcije, vendar je upal, da še pride čas maščevanja.

Letos bi morali biti Čehi prvi, ki bi se udeležili svetovnega prvenstva, saj je bil pokal v njihovih rokah. In res je bilo v Londonu že vse naročeno in pripravljeno, toda Čehov še vedno od nikoder. Tedaj je češki tisk pričel obtoževati angleško posl-anstvo v Pragi, da ne izda zapro-

šenih vizumov. Ko pa se je že naslednjega dne izkazalo, da ta stvar ni točna, je CSR odpovedala udeležbo na prvenstvu.

Zaradi te odpovedi je nekaj igralcev v nekem javnem lokalit kritiziralo vodstvo in obenem režim v CSR. O stvari je bila obveščena policija — misli se, da prav po Vodički, — ki je poslala tjakaj kakih dvanajst inšpektorjev, ki so pa pri igralcih zelo slabo naleteli. Ti so jih namreč zgrabili in do krovi namlatili. Naslednjega dne so igralce odvedli v zapore, kjer so čakali skoraj sedem mesecev na razpravo, ki se je končala kot smo navedli v začetku.

Vedno smo s pozornostjo sledili češkoslovaškemu športu in vedno smo se veselili njegovih uspehov. Znano nam je, da se tudi češkoslovaški športniki zanimajo za uspehe drugih narodov, pa čeprav jim njihovo vodstvo prikriva n. pr. uspehe jugoslovanskih športnikov. Gotovo ne mislimo zagovarjati čeških hokejistov za njihova dejanja nediscipliniranosti, vendar moramo upoštevati, da je prav vodstvo odgovorno za vsa ta dejanja. Kajti namesto da bi v tekmovalcih gojilo pravega športnega duha, hoče vzgajati ljudi v sovraštvo do športnikov drugih držav, zlasti pa do Jugoslavije. Čeprav to ne rodi uspeha niti pri tistih, ki se zaradi časti svoje domovine vendar zvesto borijo, pa je pri mnogih sploh zabrl čut ljubezni do domovine. To so športni uspehi Kominforma na mednarodnem polju — ali ostati vedno doma oziroma le v krogu sovjetskih satelitov ali pa postaviti vrnitev športnikov v domovino na kocko. Da so take razmere žalostne, pa ni treba posebej ugotavljati.

Vesti

Rezultati jugoslovanskega nogometnega prvenstva: I. liga: Beograd: Partizan-Budućnost 10:0 (3:0). Sarajevo: BSK-Sarajevo 1:0 (0:0). Subotica: Spartak-Naša krila 3:1 (0:0). Split: Hajduk-Crvena zvezda 2:1 (0:1); vodi Partizan pred Hajdukom in Crveno zvezdo. II. liga: Sabac: Podrinje-Zelenci 4:1 (2:1). Skopje: Vardar-Kvarner 2:1. Kumanovo: Odred-11. Oktobar 3:0. Zagreb: Borac-Proleter 4:4 (2:2). Zagreb: Metalac-Napredok 1:1 (0:1). Vodi Slova pred Borcem in Podrinjem.

Rezultati kvalifikacijskega tekmovanja za vstop v finale svetovnega prvenstva v košarki: ZDA:Čile 37:33. Argentina:Francija 56:40. Egipt:Ekvador 43:37. Egipt: Španija 57:56. Brazilija:Peru 40:33. Francija:Peru 49:46. Čile:Španija 54:40. Jugoslavija:Čile 40:24. Prvi rezultati finalnega tekmovanja: ZDA:Egipt 34:32. Čile:Francija 48:44. Razvrstitev od 7. do 10. mesta je Ekvador premagal Jugoslavijo s 45:40 (14:15).

Vratar Škednja je ubranil gol



AKCIJA, KI BI LAHKO PRINESLA SV. JUSTU GOL V IGRI PROTI SKEDNJI. VRATAR SKEDNJA JE S SIGURNOSTJO ODVRNIL NEVARNOST

Nogometno prvenstvo STO-ja

Montebello in Mezgec najboljša v B ligi - Arrigoni vodi v Istri

Skupina A

Burja je našim nogometašem v nedeljo sukala žogo tako, kakor so si ti najmanj želeli. Kontovci se dvema tako ostrima nasprotnikoma, nepremagljivemu Montebello in nagajivi burji, zares niso mogli ubraniti in so tekmo izgubili z 2:6 (2:2). Kljub krepkiemu navijanju niso Openci mogli prav nič pomagati svojemu domačemu moštvu. Olimpija jim je zabila kar 4 krepke gole in jim niti častnega gola ni dopustila. Mar se Opencev letos drži smola? Mezgec se je s 4:0 (0:0) nad Nabrežino še bolj uvrstil ga drugem mestu lestvice, burja pa se je s Škednjo temeljito poigrala; v prvem polčasu jim je pomagala zabijati gole (4:1), v drugem pa je Škednjem zmagala z burjo vred odletela. Ostali so na igrišču s 6 goli, ki se jih prav gotovo niso nadejali, čeprav so vedeli, da je enajstotica Sv. Justa kar precej močna.

Skupina B

Brtonigla je v Istri izgubila proti premočnemu Arrigoniju z 0:4. Pirančani so na svojem igrišču zabili dva gola Aurori, sami pa odnesli enega, odločni Bučani so prisilili Medužo na neodločen izid z 1:1 (0:1) Umag-Strunjan nista igrala, Novigrad je počival. Rezultati okrožnega prvenstva pa so: za Istro: Rdeča zvezda: Meduza B 2:1. Soline:Edilit Piran B 5:0. Nardone:Partizan 8:0. Za Trst: Montebello B:Šv. Ivan 4:1. Devin:Škednja B 4:1 in Ilirija:Sešljan 1:0.

Spored tekem prihodnje nedelje

A LIGA

Piran : Umag
v Piranu ob 14.30
Strunjan : Arrigoni

v Strunjanu ob 14.30
Brtonigla : Meduza
v Brtonigli ob 14.30
Aurora : Novi grad
v Kopru ob 14.30
Počiva moštvo iz Bu

OKROŽNO PRVENSTVO

Nardone : Strunjan B
v Izoli ob 14.30
Rdeča zvezda : Partizan
v Sv. Nikolaju ob 14.30
Aurora B : Meduza B
v Kopru ob 12.30
Piran B : Arrigoni B
v Sv. Luciji ob 12.30
Ampelea : Saline
v Izoli ob 12.30

B LIGA

Z. W. Škednja : Montebello
na stadionu »Prvi maja ob 10.30
Opčine : Sv. Just
na stadionu »Prvi maja ob 14.30
Nabrežina : Olimpija
na stadionu »Prvi maja ob 12.30
Kontovel : Mezgec
na Opčinah ob 14.30

OKROŽNO PRVENSTVO

Devin : Ilirija (Prosek)
na Opčinah ob 12.30
Polet : Z. W. Škednja
na Opčinah ob 8.30
Sv. Ivan : Olimpija B
na stadionu »Prvi maja ob 8.30
Sešljan : Montebello B
na Opčinah ob 10.30

Kolesarska dirka KOPER - ŠMARJE

V nedeljo je bila kolesarska dirka na 10 km progi Koper-Smarje. Kljub 10 km je proga težka, ker se močno vzpenja in doseže svoj vrhunec ravno v Smarjah. Prvi je prispel Krevatin s 23'35", 2. Grič 23'57", 3. prvi od juniorjev Brajnik v 24'5" itd.



PREGLED ODDAJ V TEDNU od 3.11.50. do 9.11.50.

Poročila v slovenščini vsak dan ob 7.00 (ob nedeljah ob 7.30), 13.00, 19.30. Poročila v italijanščini vsak dan ob 6.45 (ob nedeljah ob 7.15), 12.45, 19.15 in 23.00.

Poročila v hrvaščini vsak dan ob 18.45.

Pregled tiska v slovenščini vsak dan ob 14.45 (razen nedelje).

Pregled tiska v italijanščini vsak dan ob 14.30 (razen nedelje).

Politične aktualnosti v italijanščini vsak torek, sredo, četrtek in petek ob 17.30.

Jutranja glasba vsak dan ob 6.30 in 7.15 (ob nedeljah ob 7.00 in 7.45).

PETEK: 3.11.50.

12.00 Opoldanski koncert. 13.15 Pestri koncert sopranistke Sonje Drakslar. 13.45 Nova Jugoslavija: Cez nekaj let (slov). 14.00 Igra mali ansam. bel Radia Ljubljana p. v. P. na Musarja. 18.00 Sportni pregled (ital). 18.15 Iz del Maurice Ravela. 19.45 Sindikalna vprašanja (ital). 20.00 Uganite kaj igramo (ital). 20.30 Slušna igra (ital). 22.00 Ljudska univerza: 1000 let slovenske zgodovine (slov). 22.15 Iz del Johanna Sebastjana Bacha.

SOBOTA: 4.11.50.

12.00 Iz opernega sveta. 12.30 Na harmoniko igra Stanko Avgust. 13.15 Klavirski koncert Marjana Vodopivec. 13.45 Kulturni pregled (ital). 14.00 Igra veseli kvintet. 18.00 Pionirska ura (ital). 19.45 Borbene pesmi. 20.00 Hrvatski kulturni pregled (hrv). 20.30 Hrvatske pesmi poje baritonist Andrej Strkelj. 20.45 Politični pregled

NEDELJA: 5.11.50.

8.30 Kmetijska ura (slov). 9.00 Odločki iz znanih Beethovnovih del. 9.30 Kmetijska ura (ital). 10.00 Folklorna glasba. 10.45 Oddaja za Bujsčino (hrv). 11.15 Slavni solisti pred mikrofonom. 11.45 Našim ženam (slov). 12.00 Glasba po željah (slov). 13.15 Mladinske skladbe Vasilija Mirka igra pianist Marjan Vodopivec. 13.30 Pionirska ura: Mali leksikon za pionirje (slov). 14.00 Glasba po željah (ital). 17.00 Oddaja za podjelje: Pogovor v narečju; Pregled: Hude noči; Reportaža: Za napredek na vasi; Poje pevski zbor »Major Dušan« iz Sv. Lucije ob Soči. 19.00 Kaj smo vam pripravili (ital). 19.45 Veder spored slovenske glasbe. 20.15 Nekaj znanih uvertur. 20.45 Politični pregled (ital). 21.00 Iz opernega sveta. 22.00 Sportni pregled (ital).

PONEDELJEK: 6.11.50.

12.00 Opoldanski koncert. 13.15 Vokalni solisti in ansambl. 13.45 Dr. Mirko Rupel: Pogovori o jeziku in podobi iz slovenskega slovstva — 3. nadaljevanje (slov). 14.00 Skladbe J. S. Bacha izvajata Jelka Suhadolnik in Maša Bohine. 17.45 Igra zabavni kvintet. 18.00 Iz znanstvenega sveta (ital). 18.15 Baletna operna glasba. 20.15 Koncert violinista Srečka Zaločarja. 20.45 Z istrskega okrožja (slov). 21.00 Vesela ura (ital). 22.00 Večerno branje (slov). 22.15 Rapsodije.

TOREK: 7.11.50.

12.00 Zabaven glasbeni spored. 13.15 Pevski koncert Mezzosopranistke Justine Vuge. 14.00 Glasba po željah (ital). 18.00 Ljudska univerza (ital). 19.45 Kulturni pregled (slov). 20.00 Opera.

SREDA: 8.11.50.

12.00 Opoldanski koncert. 13.15 Iz opernega sveta. 13.45 Gospodarski pregled (slov). 14.00 Slovenske skladbe izvajajo: Orkester Radia Ljubljana, mezzosopranistka Elza Karlovac in Basist Tone Petrovič. 18.00 Z našim ljudstvom (ital). 18.15 Simfonične pravljice. 19.45 Slovanska zborovska glasba. 20.10 Ipavec: Sulta iz pantomine »Možička«. 20.30 Obzorja 1950 (ital). 21.00 Literarna oddaja: Miroslav Križar: Domobranec Jambrek (slov). 22.00 Zivljenje jugoslovanskih narodov (ital). 22.15 Vivaldi: Koncert v a-molu za godalni orkester.

ČETRTEK: 9.11.50.

12.00 Lahka orkestralna glasba. 12.30 Dve Rossini-jevi uverturi. 13.15 Koncert sopranistke Pavle Potrate. 13.45 Našim ženam (ital). 14.00 Igra vaški kvintet. 18.00 Cajkovski: Violinski koncert v D-duru op. 35. 19.45 Glasba po željah (ital). 20.15 Dr. Mirko Rupel: Pogovori o jeziku in podobi iz slovenskega slovstva — 3. nadaljevanje (ponovitve). 20.30 Tržaški komorni zbor p. v. Ubalda Vrabca. 21.00 Radijski obzorik (slov). 22.00 Izbrane strani (ital). 23.15 Nekaj skladb za violončelo.



MATEMATIKA

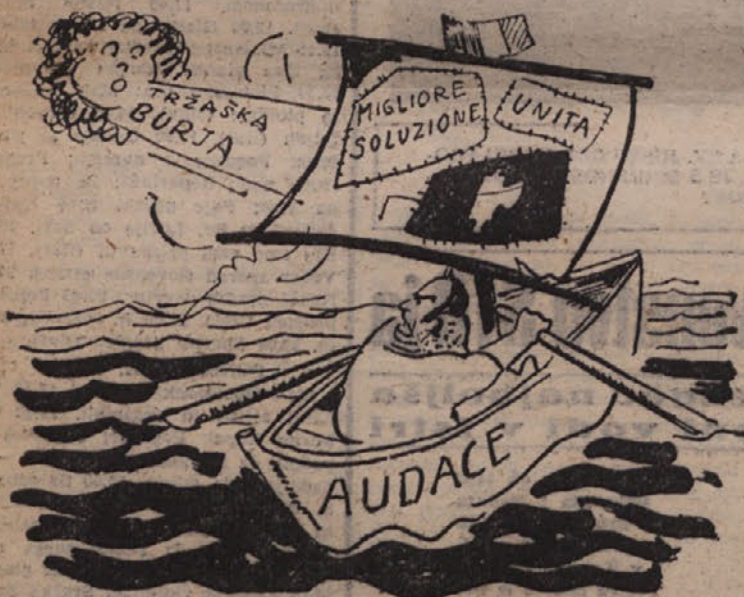
Tržaški kominformovski tisk javlja, da so v Trstu nabrali 100.000 podpisov za »štokholmski mirovni apel«.



VIDALI: SI VIDEL, CITADINO, 100.000 PODPISOV SMO ŽE NABRALI...
PAMETEN TRZACAN: ŽE MOGOČE, CE SI PRISTEL TUDI TI DVE NICLI...

NOVI „AUDACE“

«Italianissima» krogi v Trstu proslavljajo v teh dneh obletnico okupacije naših krajev po italijanski vojski in izkrcanje z bojno ladjo »Audace«. Slučajno se je v teh dneh mudil v Italiji tudi gospod Vidali.



VIDALI: PRESNETA TRZASKA BURJA; JADRA SEM RAZPEL, PA SE LE BOJIM, DA NE BOM PRISEL PRAVOCASNO NA ITALIANISSIME PROSLAVE V TRST.

Med vrstami

Tržaški občinski svet. Na seji dne 31. oktobra je bila z veliko večino odobrena pogodba, ki jo je občina sklenila z gradbenim podjetjem Samero. Gre za postavitev 21 tramvajskih kioskov na raznih postajah v mestu in okolici, katere se je podjetje Samero obvezalo postaviti na lastne stroške pod pogojem, da kioske lahko 12 let izkorišča v trgovske namene. Poročevalec je pri tem poudarjal, da občina nima finančnih možnosti, da bi te kioske sama postavila.

Med vrstami: Zalostno je, da občinska uprava enega največjih mest v Sredozemlju nima toliko sredstev ali bolje, kredita, da se zida nekaj borih kioskov. Lepi izgledi za rešitev stanovanjske krize, kjer bo treba zidati nekaj več nego navadnih kioskov! Ali ne bi bilo bolje, da se sploh vsa občinska uprava da v zakup kakšni sposobni zasebni tvrdici?

Moderna zamisel. V Argentini so prišli na originalno idejo: Na javnih ulicah in trgih vsah večjih

mest bočo najboljši kuharji učili občinstvo, kako je treba racionalno in poceni kuhati, da bi stood stotno izrabili vse hranilne snovi in bi hrane ne trošili po nepotrebnem.

Med vrstami: Zamisel je vsakakor posnemanja vredna. Tudi v Trstu bi bilo umestno, da prirede kaj takega. Seveda z razliko, da ne bi bilo treba prikazovati moderno - kako naj kuhamo, temveč raje bolj po starem: Kaj naj kuhamo.

Mihec in Jakec

MIHEC: Američani snujejo novo tovarno čevljev v Trstu. Toda čevlje bodo izvažali v Ameriko. Kaj pa ostane potem Tržčanom?

JAKEC: Prav poceni pridobljeno žulji na rokah.

Nomen est omen

Lega ima novega predsednika. To je, če se ne motimo, letos že četrti. Dogodek je vsakakor zgodovinsko važen, kajti predsednik je svojo izvolitev brzojavno razbotal po vsem svetu na najvišja mesta.



piše

JUCI

Ljuba Juca! Si li čula one šmentane novice, da v Italiji bo zadržnil s kominformovske police

dosedanji oberkapa? Kot kričijo šovinisti, pa so poleg njega tudi manjši kapoti na listi.

Kaj iz tega bo nastalo, res ne vem. Če gre Togliatti, bodo morali ostali naglo drugega izbrati, da v Italiji ne mrene ukoreninjena navada, po kateri se že dolgo z vso doslednostjo napada,

ščuva in grozi sosedi Jugoslaviji. Kot kaže, pa ni Kominform predvidel neprijetnosti blamaže,

čim bi vest postala javna. Da se ognejo aferi, Unità prinaša članke v čast Togliattiju. Le béri,

Juca, njih »comunicatori! Toda meni se dozdeva spricho zadnjih pripetljajev vendar čudna vsa zadeva,

Mož je bil že nekajkrat v bolnici, ker ga nebreča stalno zalezuje. Dvakrat si je že polomil pleča

pri nerodnem karambolu, enkrat so ga obstrelili, kar vse kaže: nekateri radi bi se ga znebili.

Kdo so ti, ne morem reči, pravim pa, da čim se loti zlo nekoga, je zato pač, ker je drugemu na poti.

Vsekakor bi bilo dobro več podrobnosti poznati, kdo je kandidat za mesto, ki na njem sedi Togliatti.

Tu ne smejo pozabiti na tržaške srboritce, ki računajo že dolgo na izpraznjeno koritce.

Izmed teh, če se ne motim, je Togliattiju podoben brčkone najbolj Vidali. Poleg tega je sposoben

pretepač in vodja škvader, ki se nikdar ne postara, kar se pa lažnivcev tiče, mu ne najdeš zlepa para.

Kot nalašč bi bil za vodjo oslabljenega partita, on, ki svoje lastne grehe vedno drugim rad očita.

Ta bi jih gotovo rešil vsake reve in težave. Mar ni res Jucina? Tebi najprisrčneje pozdrave.

To pa nas ne briga mnogo. Saj je leta 1948, novozvoljeni tržaški župan tudi brzojavno zaprosil za pepežev blagoslov. Kronika ni sicer poročala, če je bil ta blagoslov podeljen, po uspehih pa, ki jih je do sedaj imel župan, bi sodili, da je ta blagoslov še vedno na poti iz Rima in da še ni došel v Trst.

To vse le mimogrede. Za nas je najbolj zanimivo ime novega Leginega predsednika. Mož se imenuje Dolcetti. Po naše bi to značilo: Sladkovič. Čudno naključje! Nehote se človek spet enkrat spomni zloglasne sladkorne afere in vrinja se nam smej, da je bil novi predsednik najbrže izvoljen v prvi vrsti zaradi svojega imena, da bo tako Lega lahko nadaljevala svojo - sladko tradicijo.

Konkurenca

SINKO: »Očka, v Rimu so z velikansko pompom in izredno svetočnostjo proglasili vnebovzetje Ali ne bi kazalo, da tudi mi kaj protutež priredimo nekaj takega na Rdečem trgu?«

OČKA: »Ni treba. Saj imamo veliko prihodov z Tibeta!«

Humor drugih



PREJ.



IN POTEM.

Kb.

ZAPADEL JE PRVI SNEG...

(My 50)



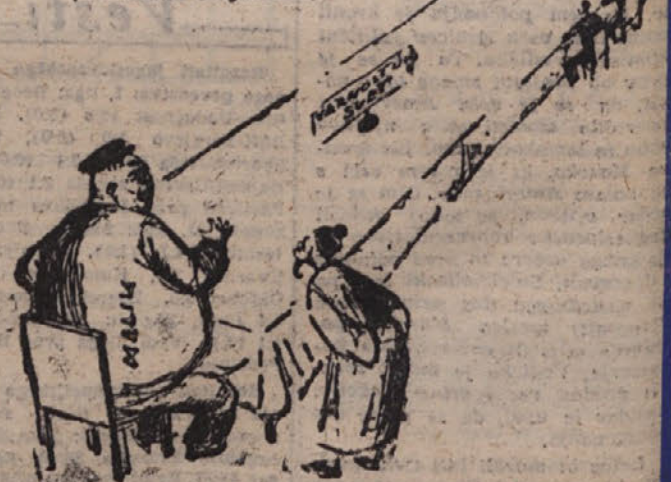
EVROPSKO OBOROŽEVANJE IN ZAVORA
(Allgemeine Volks Zeitung)



DA DRAGA, SEM ZADRŽAN V PISARNI...

(My 50)

KADAR PRIHA NE DELUJE...
(Settimana enigmistica)



V VARNOSTNEM SVETU SO PROTI TRYGVE LIEU GLASOVALI SOVJETSKI SATELITI IN KUOMINTANGOV DELEGAT
MALIK: IN Vendar JE DOBRO, DA STE SE VEDNO TUKAJ...

(Jeb)